

Årvollskogen

En livsstilsenklave i Oslos skogkant

Masteroppgave i samfunnsgeografi
ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
UNIVERSITETET I OSLO

Mai 2013

Av: Rune Carlsen

Forside: Fotografi av Årvollskogen. Foto: Jensen & Skodvin Arkitektkontor A/S.

Årvollskogen

En livsstilsenklave i Oslos skogkant

© Rune Carlsen

2013

Årvollskogen – en livsstilsenklave i Oslos skogkant

Rune Carlsen

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Oslo Kopisten (<http://www.okprintshop.no>)

Bilder i oppgaven er trykt med tillatelse fra Jensen & Skodvin Arkitektkontor A/S

Forord

Å skrive en masteroppgaves forord bør ikke utsettes til siste stund. Da jeg her nå sitter på tampen av innlevering lettere omtåket grunnet siste ukes søvnmangel skal jeg allikevel forsøke så godt jeg kan å takke alle de snille menneskene som har hjulpet meg på veien.

Aller først, en stor takk til Per Gunnar for å være en faglig dyktig veileder som med sin smittende entusiasme for samfunnsgeografi har vært en viktig støttespiller gjennom denne prosessen. Takk for mange gode ideer og innspill til oppgaven! En stor takk rettes også til Bengt, min akademiske våpendrager i tykt og tynt. Ved alltid å forvente *mer* har du vært en motiverende følgesvenn det siste året for at jeg skal yte mitt aller beste. Takk for mange gode ideer og kritiske innspill, og tidvise ikke-faglige utskielser. Tusen takk også til Oddrun og dere andre i Flytteprosjektet, for faglig nyttige, men ikke minst sosialt hyggelige sammenkomster med ujevne mellomrom.

En stor takk rettes til Aleksander som med sin EDB-ekspertise har hjulpet en noe distré akademikerspire med de mest enkleste teknikaliteter og formateringsaspekter i et til tider kranglevorent Word. I tillegg har Aleksander bidratt med gode språkkosmetiske innvendinger og således gjort et bidrag til å løfte oppgaven ut av en til tider arkaisk språkdrakt, alt dette i tillegg til hans gode og oppløftende faglige tilbakemeldinger i innspurten. Tusen takk også til Christian og Øyvind for gode faglige og oppløftende tilbakemeldinger på metodekapittelet. I tillegg til Aleksander vil jeg også takke mine gode bandkollegaer, venner og medsamsvorne begersvingere Christer og Christer. En takk rettes også til Vegard for bistand med noen praktiske aspekter i innspurten.

Tusen takk til Osloforskning for stipend, og til Storbyprogrammet ved HiOA for praktisk tilrettelegging. Takk også til Jensen & Skodvin Arkitektkontor for tillatelse til å publisere bilder. Og ikke minst, tusen takk til alle informanter som stilte opp til intervju!

Tusen takk også til alle hyggelige masterstudenter fra pauserommet på Harriet Holters. Ingen nevnt, ingen glemt. Alltid hyggelig å ta turen innom, spesielt etter at jeg var tvunget til å relokalisere mitt arbeidssted da det tidvis ble i overkant for sosialt å henge på pauserommet.

En spesiell takk vil jeg rette til min nærmeste familie som har vært uvurderlige støttespillere gjennom denne tidkrevende prosessen, uten dere hadde jeg ikke klart dette. Tusen takk! Og med fare for en litt svulstig avslutning vil jeg til slutt rette den aller største takk til min kjære datter Nora Marie, som bare i egenskap av å være den hun er gir livet en dypere mening og har vært min viktigste inspirasjon til ferdigstilling av masteroppgaven. Denne oppgaven er dedikert til deg!

Oslo den 21.05.2013. Rune Carlsen

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	9
1.1 Problemstillingene	10
1.2 Oppgavens formål	11
1.3 Oppgavens disposisjon	12
2. Metodologi og metodevalg	14
2.1 Vitenskapsteoretiske premisser: et sosialkonstruktivistisk perspektiv	14
2.1.1 Sosialkonstruktivisme	15
2.1.2 Noen metodiske implikasjoner	17
2.2 Metodevalg og fremgangsmåte	18
2.2.1 Kvalitativt dybdeintervju – valg av metode og studieområde	18
2.2.2 Utvalg og rekruttering	19
2.2.3 Intervjusituasjonen	23
2.3 Analytisk strategi og tolkning	27
2.3.1 Abduksjon og hermeneutikk	27
2.3.2 Tema- og personsentrert analytisk tilnærming	29
2.4 Etiske betraktninger	30
2.4.1 Informert samtykke	30
2.4.2 Konfidensialitet	31
2.4.3 Forskningens resultater og konsekvenser av deltagelse	32
2.5 Kvalitetssikring av oppgaven	33
2.5.1 Reliabilitet, validitet og overførbarhet	33
3. Teoretiske perspektiver	35
3.1 Samfunnsgeografiske perspektiver på ”sted”	35
3.1.1 Historiske perspektiver	35
3.1.2 Mot en forståelse av sted som relasjonelt, prosessuelt og sosialt konstruert	37
3.1.3 Stedsbegrepets relevans i samfunnsgeografien	38
3.2 Teoretiske perspektiver på identitet og identifikasjon	41
3.2.1 Identitet og identifikasjon	42
3.2.2 Habitus, felt og kapital	43
3.3 Sted, identifikasjon og tilhørighet	45
3.3.1 Stedsfølelse (”Sense of place”)	45
3.3.2 Habitus og stedsfølelse – identifikasjon med og tilhørighet til sted	47
3.3.3 Bosted og kulturell kapital	49
3.3.4 Bosted og sosial kapital	51
4. Presentasjon av Årvollskogen	54
4.1 Bebyggelsen og nabolagets fysiske utforming	54
4.2 Årvollskogen: et moderne tilskudd på det etablerte Årvoll	56
4.3 Årvollskogen i media: ski, sykling og Birken	57

4.4 Markedsføringen av Årvollskogen	58
5. Livsstil, kulturell og sosial kapital	59
5.1 Flyttehistorier	60
5.2 Livsstil og stedsidentifikasjon	65
5.2.1 Årvollskogen – Et sted for de sporty?	65
5.2.2 Sport og friluftsliv som distinksjonsmarkør	68
5.2.3 ”Light-utgaven”	70
5.2.4 Sportssnobberi og treningshysteri	72
5.2.5 Sportslig aktivitet og kulturell kapital	72
5.2.6 Urbanitet versus ruralitet	73
5.3 Identifikasjon, tilhørighet og sosial kapital	77
5.3.1 ”Det er mer enn en bolig, man flytter jo inn i et fellesskap!”	78
5.3.2 ”Den rette typen naboer”	84
5.3.3 Den anonyme	85
5.3.4 For mye av det gode?	87
5.3.5 Identifikasjon, tilhørighet og sosial kapital	90
5.4 Årvollskogen: En mulighetsskapende arkitektur for livsstilsutfoldelse	91
5.4.1 Årvollskogen – ”Et havarert skip i skogkanten”	91
5.4.2 ”The Orwell Forest”	94
6. Identifikasjon og ”de Andre” – Årvollskogens konstituerende utside	99
6.1 Innvandring og etnisitet	101
6.1.1 Årvollskogen – En ”hvit enklave”	101
6.1.2 ”Innvandrere står ikke på ski”	104
6.1.3 Skepsis: trygghet, skole og kultur	108
6.1.4 Medias rolle	111
6.1.5 Konstruksjonen av grenser	113
6.1.6 Distanseringsstrategi som risikohåndtering	114
6.1.7 Med vestvendt blick og ryggen mot Groruddalen	118
6.2 Årvollskogen – Verken Østkant eller Vestkant?	118
6.2.1 Det usnobbete, ujålete og alminnelige Årvollskogen	119
6.2.2 Verken Østkant eller Vestkant – ”Dette er bare skogen!”	121
7. Årvollskogen – en livsstilsenklave	124
8. Konklusjon	129
8.1 Årvollskogen som et sted for de sporty og friluftinteresserte	129
8.2 Årvollskogen som et sosialt fellesskap	130
8.3 Årvollskogen som en livsstilsenklave	131
8.4 Oppgavens overførbarhet	133
Litteratur	134

Vedlegg 1	138
Vedlegg 2	139
Vedlegg 3	140

Bilder

Bilde 1: Årvollskogen framstår som et moderne tilskudd på det etablerte Årvoll.....	13
Bilde 2: Plantegning for Årvollskogen.....	55
Bilde 3: Moderne arkitektur	57
Bilde 4: Satellittkart over Grefsen/Bjerke (Årvollskogen innfelt).	59

1. Innledning

Denne oppgaven er en studie av hvordan en rekke nåværende og tidligere innbyggere i Årvollskogen konstruerer sitt nabolag som sted. Årvollskogen er et nytt boligkompleks i Bydel Bjerke i Oslo og er lokalisert i randsonen mellom den etablerte villa- og rekkehusbebyggelsen på Årvoll i sør, og Lillomarka i nord. Med en tilnærmet sammenhengende boligmasse som hegner om et fellesareal av generøs størrelse framstår Årvollskogen som en enklave tydelig fysisk avgrenset fra sine omgivelser. Med blant annet sin nærhet til Lillomarkas ulike rekreasjonsmuligheter har nabolaget vist seg å være svært populært blant småbarnsfamilier og mennesker opptatt av sport og friluftsliv. Årvollskogen har også blitt trukket fram som et forbilledlig eksempel på hvordan gode nabolag i Oslo bør bygges ut, samt vært omtalt flere ganger i media i anledning nabolagets høye antall deltagere i Birkebeineren. Dette bildet går også igjen i boligannonser hvor Årvollskogen gjerne presenteres som ”nærmeste nabo til marka” og som et ypperlig sted for de som er ”friluftinteresserte eller glade i å trene” og ”opptatt av gode oppvekstvilkår for barn”.¹

Å rette søkelyset på innbyggernes subjektive erfaringer fra og oppfatninger om sitt nabolag, samt hvordan de framstiller og forteller om sitt nabolag kan være en nyttig innfallsvinkel for å forstå hvordan Årvollskogen konstrueres som sted. Nabolaget har tradisjonelt vært forstått som en viktig komponent i menneskers identitetskonstruksjon, men det hersker i faglitteraturen uenighet om hvorvidt dette fremdeles er av betydning. Som Lupi og Musterd (2006) påpeker antas mennesker i dagens samfunn å være sosialt integrert gjennom mer differensierte og løsere nettverk på ulike geografiske nivåer. Allikevel vil Forrest og Kearns (2001) framholde at nabolaget fremdeles er av betydning, men har antatt en mer spesialisert rolle. Nabolaget kan utgjøre en kilde til sikkerhet og komfort, og det kan være en sosial arena for rekreasjon og utøvelse av fritidsaktiviteter. Basert på studier fra en britisk kontekst argumenterer Savage *et al* (2005) tilsvarende for en endring i menneskers måte å identifisere seg med og å knytte tilhørighet til sitt bosted. De vil hevde at bostedets symbolske sider og de forestillinger som knyttes til bostedet blir viktigere for menneskers følelse av tilhørighet og identifikasjon. Å plassere seg selv i et symbolsk landskap hvor bostedet kan signalisere noe om ”hvem man er” hevdes her å ha blitt viktigere sammenlignet med mer tradisjonelle former for sosial tilknytning.

---

¹ <http://www.finn.no/finn/realestate/homes/object?finnkode=24435963> (besøkt 03.04.2011)

Å belyse hvordan Årvollskogens informanter på ulikt vis identifiserer seg med og knytter tilhørighet til sitt nabolag kan bidra til å danne et bilde av hva slags sted Årvollskogen er. Søkelyset rettes her mot informantenes fortellinger om og begrunnelser av Årvollskogen som bostedsvalg, hvordan de bruker nærområdet, deres oppfatninger og vurderinger av nabolaget, samt deres kontakt med og oppfatninger av naboene. Som blant annet Hall (1996) påpeker konstrueres identiteter relasjonelt ved hjelp av hva som kalles en ”konstituerende utside”. Å si noe om hva Årvollskogen *er* innebærer derfor også å si noe om hva det *ikke* er. Jeg har i tråd med en sådan forståelse valgt å også vektlegge hvordan informantene sammenligner og kontrasterer Årvollskogen med andre nabolag i Oslo. Dette kan blant annet utgjøre ulike strategier for å distansere seg fra andre nabolag man ikke ønsker å la seg assosiere med, ofte i form av diskursive grensedragninger.

1.1 Problemstillingene

I denne oppgaven tar jeg utgangspunkt i en forståelse av sted som sosialt og relasjonelt konstruert. Steder konstrueres gjennom den individuelle og sosiale praksis som foregår på et sted, men også gjennom de subjektive erfaringer og oppfatninger mennesker danner seg av stedet. Gjennom hvordan man snakker om, og subjektivt og intersubjektivt tilskriver sine omgivelser mening konstrueres bestemte stedsrepresentasjoner. I et sosialkonstruktivistisk perspektiv rettes dermed søkelyset på de underliggende sosiale prosessene hvor gjennom steder konstrueres (Harvey 1996). Ved å vektlegge sosiale prosesser må også det relasjonelle aspektet ved stedskonstruksjon tas i betraktning. Steder kan oppfattes og konstrueres på ulike måter gitt ens subjektive livserfaring. Også hvordan steder får sin mening gjennom kontrastering og sammenligninger med andre steder inngår derfor som et relevant aspekt ved stedskonstruksjon.

Den analytiske innfallsvinkelen i oppgaven er rettet mot hvordan et utvalg informanter gjennom fortellinger om og tolkninger av Årvollskogen konstruerer det som et sted. Dette danner utgangspunktet for oppgavens problemstilling:

- *Hvordan konstruerer informantene stedet Årvollskogen?*

For å besvare denne problemstillingen inkluderes følgende to underproblemstillinger:

- *Hvordan inngår ulike strategier for å konstruere en stedsidentifikasjon og stedstilhørighet i informantenes konstruksjon av Årvollskogen som sted?*
- *På hvilke måter konstruerer informantene Årvollskogen gjennom grensedragning, sammenligninger og kontrasteringer mot/med andre steder?*

Gjennom å spørre *hvordan* informantene konstruerer stedet Årvollskogen følger det naturlig å også reise spørsmålet om *hva* Årvollskogen er. Jeg vil derfor mot slutten av oppgaven diskutere oppgavens funn oppimot begrepet ”livsstilsenklave” hvor jeg foretar noen betraktninger om hvorvidt Årvollskogen kan sies å være uttrykk for en sådan type sted.

1.2 Oppgavens formål

Oslo vil i de neste tiårene oppleve en markant befolkningsvekst. I en befolkningsframskrivning fra 2009 anslår SSB at Oslos befolkning vil nå ca. 768.000 innbyggere innen 2030 (Oslo Kommune og Akershus Fylkeskommune 2009). En slik økning i innbyggertall vil ha store effekter på byen som helhet. Flere boliger må bygges og flere nye bostedsområder vil bli utviklet. Skal trivsel og livskvalitet være bærende premisser for byutviklingen er det derfor nødvendig å framskaffe kunnskap om hvordan gode nabolag kan utvikles. Samtidig har det i norske medier de siste årene vist seg en bekymring for økende ulikhet blant Oslos innbyggere og de antatte konsekvenser dette gir. Det har vært skrevet spesielt mye om Groruddalen, og om hvorvidt deler av dette området opplever en ”hvit flukt” av norske familier som ønsker seg vekk fra områder dominert av ikke-vestlige innvandrere, og om hvorvidt de medfølgende endringer i befolkningssammensetningen kan karakteriseres som en prosess av gettoisering (Andersen 2012). Det er videre i Oslo et klart skille mellom Øst og Vest i prisnivået på boliger, og i de nye drabantbyene kan man se en sterk konsentrasjon av mennesker med levekårsproblemer (Barlindhaug 2005).

I forskningsøyemed er det uheldig hvis man ensidig fokuserer på det som oppfattes som ”problemområder”. For å forstå bedre de sosioromlige prosessene som leder til en geografisk fordeling av ulike befolkningsgrupper i byen, er det minst like viktig å rette søkelyset på de områder som kan betegnes som velfungerende eller vellykkede nabolag (Atkinson 2008). I så henseende utgjør Årvollskogen et interessant case, ettersom det geografisk utgjør en del av Groruddalen, men samtidig kan sies å ikke dele de negative

karakteristikk som gjerne trekkes fram om denne delen av byen. Denne masteroppgaven inngår også i et overordnet forskningsprosjekt kalt "Flytting i Osloregionen", som er et samarbeid mellom Storbyprogrammet ved HiOA og Institutt for Sosiologi og Samfunnsgeografi ved UIO.²

1.3 Oppgavens disposisjon

I kapittel 2 diskuterer jeg metodologi og de metodiske valg for oppgaven. Jeg åpner med å redegjøre for oppgavens vitenskapsteoretiske forankring og hvilke implikasjoner denne gir for min metodiske framgangsmåte. I oppgaven benytter jeg en kvalitativ metode basert på dybdeintervjuer av et strategisk utvalg informanter. Jeg vil her diskutere de utfordringer den kvalitative framgangsmåte gir med tanke på utvalgsriterier, dataproduksjon og analyse av datamaterialet, samt intervjusituasjonen. Jeg vil også diskutere de etiske utfordringer som foreligger i et slikt arbeid, blant annet med henblikk på sikring av informantenes anonymitet. Til slutt diskuterer jeg hvilke implikasjoner de metodiske valg og framgangsmåte har for konklusjonenes overførbarhet, validitet og reliabilitet.

I kapittel 3 presenterer og diskuterer jeg ulike teoretiske begreper med henblikk på å etablere et analytisk rammeverk for besvarelsen av oppgavens problemstillinger. Her vil jeg kombinere samfunnsgeografiske perspektiver på "sted" med sosiologiske og samfunnsgeografiske teorier om "identitet", "stedsidentifikasjon" og "stedstilhørighet". I særvekt legges en sosialkonstruktivistisk stedsforståelse i tråd med Masseys (2005) arbeid, i kombinasjon med Bourdieus (1995) teoretiske begreper om habitus, sosiale felt og ulike former for kapital.

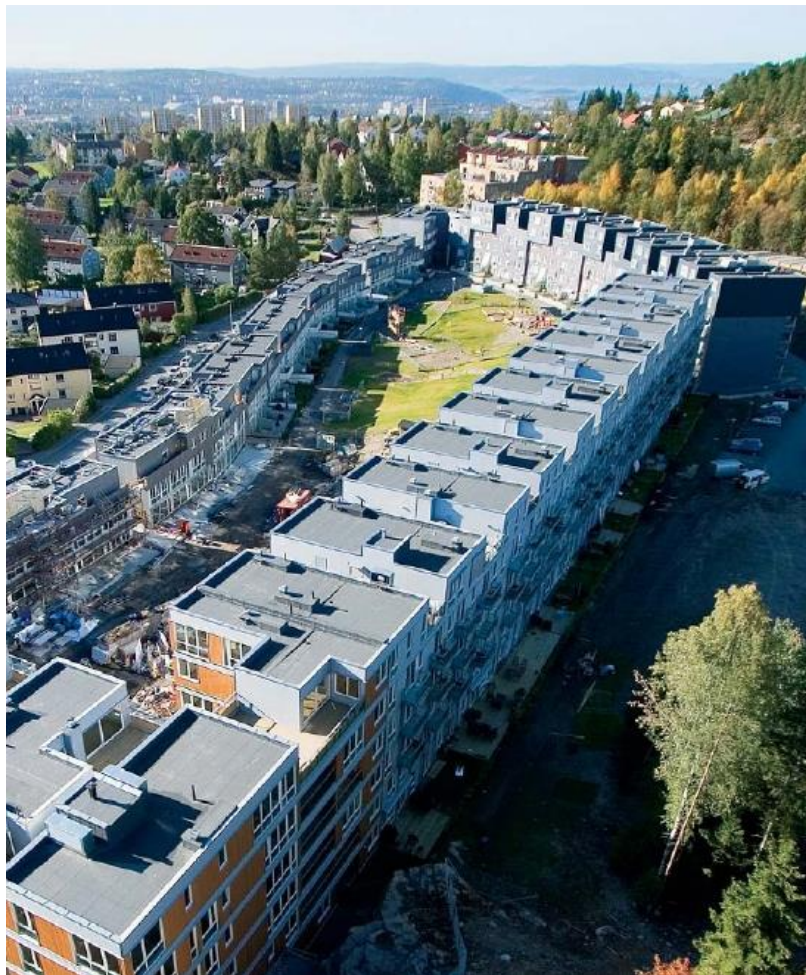
I kapittel 4 gis leseren en nærmere presentasjon av Årvollskogen, etterfulgt av kapitlene 5, 6, og 7 som utgjør oppgavens analyse. Kapittel 5 omhandler hvordan informantene på ulikt vis knytter tilhørighet til og identifiserer seg med Årvollskogen. Her belyser jeg hvordan fritidsaktiviteter som sport- og friluftsliv, samt forestillingen om Årvollskogen som et sosialt fellesskap kan være av betydning for informantene i dette henseende. Jeg avslutter kapittelet med en diskusjon rundt hvorvidt Årvollskogens fysiske utforming kan sies å være en "mulighetsskapende arkitektur" for en bestemt livsstilsutøvelse i nabolaget og nærområdet.

---

² For mer informasjon om det overordnede forskningsprosjektet, se Vedlegg 1.

Kapittel 6 omhandler hva jeg har valgt å kalle ”Årvollskogens konstituerende utside”. Dette henspiller på hva informantene trekker på som kontrasterende områder og dertil assosierte mennesker i sin konstruksjon av Årvollskogen. Spesielt framtrekkende er her informantenes stillingtagen til Groruddalen, men også hvordan flere trekker fram Vestkanten i Oslo som en kontrast til sitt eget nabolag.

I kapittel 7 diskuterer jeg mer overordnet ulike strategier for hva blant annet Atkinson (2006) kaller ”middle-class disaffiliation”. Dette innebærer ulike strategier mer ressurssterke mennesker er antatt tar i bruk for å distansere og isolere seg fra andre områder og grupper mennesker i byen. Heri inngår ”livsstilsenklave” (Bellah *et al* 2008) som en type sted hvis konstruksjon kan være basert på sådanne strategier, og jeg vil mot slutten diskutere hvorvidt Årvollskogen kan karakteriseres som en livsstilsenklave. I kapittel 8 trekkes trådene sammen gjennom en oppsummering av oppgavens viktigste funn.

Bilde 1: Årvollskogen framstår som et moderne tilskudd på det etablerte Årvoll. Foto: Jensen & Skodvin A/S

2. Metodologi og metodevalg

I denne oppgaven benyttes en kvalitativ metodisk tilnærming. Jeg begynner dette kapittelet med å redegjøre for min vitenskapsteoretiske posisjonering i en sosialkonstruktivistisk forskningstradisjon, med dette som utgangspunkt for en videre begrunnelse av metodevalg. Denne metodologiske diskusjonen har som formål å klargjøre hvilke implikasjoner den valgte metodiske framgangsmåte gir for oppgavens kunnskapsproduksjon. Med dette som bakgrunn vil jeg videre redegjøre for og problematisere arbeidet med dataproduksjon og analyse i gjeldende oppgave. Dette innbefatter valget av studieområde, utvalgs- og rekrutteringsstrategi for informanter, undertegneds rolle som forsker i intervjusituasjon og analysearbeid, valg av analysestrategi, samt metodiske og etiske utfordringer. Som Thagaard (2009) framholder, er det viktig å eksplisitt definere de prinsipper som ligger til grunn for kvalitativ forskning. Den kvalitative metodes egenart preges av nær kontakt mellom forsker og de som studeres, noe som gir både metodiske og etiske utfordringer. Et viktig prinsipp for å styrke en kvalitativ oppgaves kvalitet blir derfor å synliggjøre forskningens fremgangsmåte overfor leseren ved å gjøre eksplisitt de refleksjoner og beslutninger man tar underveis. Samtidig bør man også vise hvordan rollen som forsker spiller inn på kunnskapsproduksjonen. Ved å gjøre dette øker etterretteligheten og det blir lettere for leseren å vurdere oppgavens faktiske bidrag til kunnskapsproduksjon.

2.1 Vitenskapsteoretiske premisser: et sosialkonstruktivistisk perspektiv

Et generelt mål ved enhver form for forskning er å bidra til å frembringe eller utvikle kunnskap om virkeligheten (Graham 2005). Enhver påstand som påberoper seg å være ”gyldig kunnskap” om virkeligheten er basert enten implisitt eller eksplisitt på grunnleggende filosofiske antagelser av epistemologisk art. Det er derfor som Alvesson og Sköldberg (2009) advarer mot, et feilgrep i forskningsøyemed å ta for gitt slike sannhetssøkende utsagn uten videre problematisering av den metodologiske kontekst hvorfra ens metodiske framgangsmåte er utledet. Da *metoden* kan sies å være et sett av retningslinjer for datainnsamling og analyse, innbefatter *metodologi* (metodelære) de vitenskapsteoretiske og –filosofiske premisser en fagdisiplin og dens tilhørende metoder baseres på (Esmark m.fl. 2005). Epistemologi er den retning innen filosofien som omhandler kunnskap og dens berettigelse, samt hvordan og i

hvilken grad kunnskap kan erverves gjennom menneskers erkjennelsesmessige og kontemplative prosesser. Jeg skal her redegjøre for den metodologiske orientering denne oppgaven er forankret i, og slik vise implikasjonene de underliggende vitenskapsteoretiske premisser har for oppgavens metodiske framgangsmåte.

2.1.1 Sosialkonstruktivisme

Sosialkonstruktivisme, som en nyorientering innen vitenskapsfilosofi er vanskelig å definere entydig da den består av flere ulike posisjoner (Alvesson og Skoldberg 2009). Et fellestrekk er riktignok den kontrast de ulike posisjonene utgjør til positivismen, og retningen har i de siste tiår gitt store ringvirkninger i samfunnsfagene både for forståelse av kunnskap og erkjennelsesevne. Det finnes endog flere fellestrekk på tvers av de ulike posisjonene, og ifølge Burr (1995) er det mulig å identifisere i hvert fall fire grunnleggende premisser det enes om; forståelsen av kunnskap som produsert og opprettholdt gjennom sosiale prosesser, en kritisk holdning til kunnskap som tas for gitt, forståelsen av kunnskap som historisk og kulturelt betinget, samt en vektlegging av relasjonen mellom kunnskap og sosial handling, hvis én implikasjon er den sosialt konstruerte kunnskaps materielle konsekvenser.

Sosialkonstruktivismens utgangspunkt er forståelsen om at virkeligheten og kunnskap om den er sosialt konstruerte fenomener, og står således i direkte opposisjon til positivismen (Esmark m.fl. 2005). Ved å tilbakevise antagelsen om at virkeligheten og *tingene i seg selv* har en iboende mening antas også et antiessensialistisk perspektiv, med den følge at søkelyset rettes mot de sosiale prosesser som konstruerer virkeligheten og vår kunnskap om den. Kunnskap forstås som konstruert diskursivt og sosialt gjennom menneskelig samhandling, ved at vi tilskriver omgivelsene mening, eksempelvis hva som skal gjelde for sant/ikke sant, pent/stygt, moralsk/umoralsk etc. (Jørgensen & Phillips 2002). Slike konvensjonelle konstruksjoner tenderer også mot å "sedimenteres", de blir i Berger & Luckmanns (2000) terminologi "objektivisert" og av den grunn ofte oppfattet som objektivt gitt. Direkte mot dette rettes sosialkonstruktivismens kritiske holdning mot den kunnskap som tas for gitt og minner oss om at kunnskap er sosialt betinget.

Ved at kunnskap er sosialt konstruert vil den følgelig også være betinget i tid og rom, og må videre derfor betraktes som historisk og kulturelt betinget (Jørgensen & Phillips 2002). Hvor og når i verden man lever vil prege ens måte å forstå virkeligheten på. Ley (2003) har blant annet kritisert den moderne vitenskapens tendens til å opphøye det kulturelt spesifikke til å ha universell gyldighet. Vitenskapelig kunnskap produsert i den vestlige verden, basert på

vestlige erfaringer og virkelighetsforståelser, har ofte blitt gitt en allmenngyldig status. Men hvor enn objektiv og verdinøytral denne kunnskapen fremstilles, kan den ifølge Ley aldri helt unnslippe å være farget av konteksten den oppstår i og de implisitte verdier forskeren holder. Tilsvarende argumenterer Haraway (1991) i sin feministisk orienterte vitenskapskritikk for hvordan mennenes dominante posisjon i vitenskapen har ledet til et maskulint blikk på virkeligheten. Kunnskap om virkeligheten er for henne *situert*, med den konsekvens at metateorier bør skrinlegges, og hvor *delvise perspektiver* er å foretrekke. Eksempelvis kan ens kjønn, etnisitet og sosioøkonomiske bakgrunn påvirke de perspektiv hvorigjennom virkeligheten forstås, noe som i sin tur også synliggjør det maktaspekt som ligger implisitt i konstruksjonen av kunnskap. En sentral bidragsyter i dette henseende har vært Foucault med sin forståelse av relasjonen mellom makt og kunnskap, samt ideen om ”sannhetsregimer”.

For Foucault er heller ikke ”sannhet” noe eksternt gitt, noe universalt eller transcendentalt, men heller et produkt av vår sosiale verden. Vår kunnskap om verden er i stedet ”...a matter of the social, historical, and political conditions under which, for example, statements come to count as true or false (McHoul & Grace 1995:29).” Foucault innfører i stedet begrepet ”sannhetsregime”, som refererer til et samfunns eller en sosial gruppes diskurs om hva som skal gjelde som sant/ikke-sant, hvilke institusjoner og autoriteter som har myndighet til å definere gyldig kunnskap, samt hvilke prosedyrer og metoder som skal gjelde for kunnskapservervelse. Det vi kaller ”sannhet” er derfor ingen direkte refleksjon av virkeligheten, men et produkt av vår måte å kategorisere og begrepsliggjøre verden på, hvori hvem eller hva som har makt til å gjennomføre dette spiller en vesentlig rolle.

Et viktig spørsmål er også relasjonen mellom det sosialt konstruerte og den fysiske virkeligheten. Et sentralt poeng er her ifølge Esmark m.fl. (2005) sosialkonstruktivismens grunnleggende idé om et tredje og selvstendig domene for sosial virkelighet, som verken kan reduseres til det rent subjektive eller objektive, et domene det for mennesket ikke er mulig å overskride. Når man således sier at virkeligheten er sosialt konstruert gjelder ikke dette alltid i bokstavelig forstand, men henviser til hvordan vår forståelse og forholdstaken til den fysiske virkeligheten alltid er sosialt mediert: ”Når vi omgås fysiske objekter og relationer, gjør vi det inden for rammerne af den sociale virkelighed. Fysiske objekter og relationer bliver dermed til sociale fakta, og alle sociale fakta er underlagt kontingens: de kunne have været annerledes (Esmark m.fl. 2005:23). Disse ”sosiale fakta” kan ikke ses som produkter av språket alene, men er også konstruert gjennom menneskers sosiale praksiser. Disse virker inn på den fysiske virkelighet, men er i sin tur også betinget av den fysiske virkeligheten mennesker befinner seg i. Når jeg senere i denne oppgaven ved bruk av en hermeneutisk fortolkningsstrategi forholder

meg til informantenes fortellinger som ”tekst”, innebærer ikke dette en reduksjon av analysen til de språklige regler. Å betrakte fortellingene som ”tekst” henspiller heller på en bestemt måte å forholde seg til og å tolke informantenes fortellinger, som i sin tur er betinget av sosial praksis og materialitet, hvis hensyn til også vil foretas i analysen.

En utfordring som imidlertid reiser seg ved de sosialkonstruktivistiske perspektiver er det såkalte relativismeproblemet (Alvesson & Skölderg 2009). Det ekstreme ytterpunkt av en slik virkelighetsanskuelse, er som Burr beskriver det: ”Because there can be no truth, all perspectives must be equally valid. Different viewpoints can therefore only be assessed in relation to each other (hence ’relativism’) and not with respect to some ultimate standard or truth (1995:81).” Burr bemerker videre at all den tid sosialkonstruktivister har som formål å ”dekonstruere” eksempelvis hva Foucault kaller for ”sannhetsregimer”, er det vanskelig å unngå selv å falle tilbake på en forestilling om virkelighet eller sannhet som sådanne diskurser er ment å dekke over. Det kritiske punkt for sosialkonstruktivistisk orientert forskning blir da dermed, slik Burr spør; ”[i]f all accounts (including scientific and other theories) are equally valid, how can social constructionist accounts justifiably have any special claim to truth? (1995:82)” Gitt det antifundamentalistiske utgangspunkt sosialkonstruktivismen hviler på kan man aldri helt unnslippe relativismeproblemet, men skal det være noen hensikt ved å bedrive forskning bør det allikevel finnes noen former for vurderings- og verifiseringskriterier knyttet til den kunnskap forskningen produserer. Derfor er prinsippene om reliabilitet, validitet og overførbarhet viktig, og blir diskutert til slutt i metodekapittelet.

2.1.2 Noen metodiske implikasjoner

I et sosialkonstruktivistisk perspektiv ligger altså grunnlaget for viten og erkjennelse i det sosiale, og fokuset rettes dermed mot de sosiale prosesser hvorigjennom virkeligheten konstrueres. Forskeren kan umulig være en nøytral observatør, og er følgelig implisert i den kunnskapsproduksjon et forskningsarbeid har som formål å utføre. Selve analysen betraktes også som en konstruksjon av virkeligheten ut fra bestemte begreper og en bestemt måte å tilnærme seg og å beskue virkeligheten på (Esmark m.fl. 2005). De metodiske implikasjoner av en sådan virkelighetsanskuelse er viktige: forskerens posisjonalitet og rolle i dataproduksjonen, og valg av analytisk framgangsmåte og gjennomføring av denne, vil begge innvirke på det resultatet som produseres. Dette er noen blant flere problemstillinger jeg derfor vil diskutere videre i metodekapittelet.

2.2 Metodevalg og fremgangsmåte

I det følgende vil jeg begrunne valg av metode og studieområde, samt redegjøre for fremgangsmåten i oppgavens dataproduksjon. Dette innebærer en diskusjon av utvalgs- og rekrutteringsstrategi for informanter, hvordan intervjusituasjonen artet seg, samt hvordan min posisjonalitet kan ha innvirket på dataproduksjonen.

2.2.1 Kvalitativt dybdeintervju – valg av metode og studieområde

Valget av metode utledes vanligvis fra problemstillingen og de spørsmål som ønskes besvart gjennom forskningen (Valentine 2002). Da jeg i denne oppgaven er orientert mot å forstå hvordan informantene erfarer og forstår sitt bosted, hvordan de forstår seg selv i relasjon til sitt bosted gjennom en eventuell tilhørighet og identifikasjon, og hvordan Årvollskogen gjennom dette ”konstrueres” som sted, har valget falt på en kvalitativ metodisk tilnærming. Problemstillingene berører de symbolske og meningsbærende aspekter ved ens væren; det er den subjektivt erfarne virkeligheten til informantene gjennom deres forståelse og fortolkning av seg selv og sine omgivelser, samt relasjonen mellom disse det ønskes innsikt i. Da min teoretiske orientering videre er forankret i en sosialkonstruktivistisk vitenskapstradisjon, der nøkkelbegreper som ”sted” og ”identitet” forstås som sosialt konstruerte, er søkelyset rettet mot de underliggende sosiale prosesser som virkeligheten konstrueres gjennom. Som Thagaard (2009) framholder vil det å kunne fortolke slike sosiale fenomener fordre *fyldige data*, og her har de kvalitative metoder sin styrke.

Metoden for dataproduksjon i denne oppgaven har vært dybdeintervju med informanter, av den type Thagaard (2009) kaller ”delvis strukturert tilnærming”. Formålet med disse intervjuene har vært slik hun beskriver, ”...å få fyldig og omfattende informasjon om hvordan andre mennesker opplever sin livssituasjon og hvilke synspunkter og perspektiver de har på temaer som blir tatt opp i intervjusituasjonen (Thagaard 2009:87).” Intervjuer egner seg derfor godt til å få innsikt i informantenes erfaringer, tanker og følelser. Intervjuguidens³ temaer og spørsmål var i stor grad fastsatt og utformet på forhånd, men ble ikke slavisk fulgt i intervjusituasjonen ettersom jeg var opptatt av å la intervjuene få et mer uformelt samtalepreg. Med en slik tilnærming er man mer åpen for temaer informantene selv bringer opp og som

---

³ Oppgaven tar i bruk en intervjuguide utarbeidet i forbindelse med forskningsprosjektet ”Flytting i Osloregionen”. Enkelte spørsmål med relevans for gjeldende case har blitt tilføyd av undertegnede. Se vedlegg 3.

kan vise seg å være nyttige data til analysen. I tillegg til dette har jeg gått igjennom 50 boligannonser for Årvollskogen over et halvt års tidsrom, som tas i bruk i oppgavens analysedel.

I Norge har forstaden i forskningsøyemed vært viet lite oppmerksomhet (Røe 2009), med unntak av en rekke forskningsarbeider rettet i hovedsak mot drabantbyer, og gjerne da med et fokus på sosiale utfordringer og levekår (Brattbakk & Hansen 2005a). Å gjøre forstaden til et eksplisitt tema for forskning utgjør derfor i en norsk kontekst relativt upløyd mark. I så måte er en eksplorerende kvalitativ framgangsmåte et godt utgangspunkt som metodisk tilnærming. Denne oppgaven har derfor et utforskende utgangspunkt hvor ett av formålene er å frambringe kunnskap om Årvollskogen forstått som en del av Oslos forstadsområde. Samtidig kan oppgaven være et bidrag til en mer generell teoretisk diskusjon som omhandler problemstillinger knyttet til ”stedstilhørighet” og ”stedsidentifikasjon”, og hvilken betydning dette har for hvordan mennesker forholder seg til sine bosteder i Oslo.

Forestillingen om Årvollskogen som et sted med mange ”sporty og friluftinteresserte mennesker”, slik det ved flere anledninger har blitt fremstilt i media, samt hvordan det gjerne markedsføres i boligannonser, gjorde området for mitt vedkommende interessant. Slik problemstillingene er orientert mot konstruksjonen av sted, og hvordan stedsidentifikasjon og stedstilhørighet er implisert i dette, framstår Årvollskogen derfor som et passende område å se nærmere på. Årvollskogen ble også ansett som et strategisk område å ha med i det overordnede forskningsprosjektet av primært to grunner. Gitt dets størrelse som boligkompleks er det i nyere tid et relativt unikt byggeprosjekt i Oslosammenheng. Videre har området en interessant beliggenhet ved å rent geografisk utgjøre en del av hva som omtales som Groruddalen, og er samtidig i dennes randsone nært mot villaområdet Grefsen/Kjelsås befolket av middelklassen.

2.2.2 Utvalg og rekruttering

Valget av informanter til denne oppgaven kan karakteriseres som et ”strategisk utvalg”. Ifølge Thagaard (2009) er dette et utvalg av informanter basert på at de besitter egenskaper som er relevante for problemstillingen. Den første avgrensningen som lå til grunn for utvelgelse av informanter var basert på det egenskapskriterium å enten bo eller å ha bodd i Årvollskogen, eller at man besitter særlig inngående kunnskap om stedet. Innenfor dette har det blitt foretatt et kategoribasert valg basert på videre egenskaper knyttet til demografiske aspekter som alder,

livsfase og familiestørrelse. Det har blitt foretatt 21 intervjuer⁴ med informanter som enten på intervjuetidspunktet bodde eller tidligere hadde bodd i Årvollskogen, samt intervjuer med fem eiendomsmeglere som i ulik grad har kjennskap til og opererer i området.

Ettersom kvalitative metoder ikke har som siktemål å generalisere på grunnlag av et representativt utvalg, vil styrken i et strategisk utvalg heller ligge i å kunne oppnå et mangfold av ulike fortellinger som vil gi et rikt datamateriale for oppgavens analyse. For å oppnå en bredde i utvalget kan man derfor som Thagaard (2009) anbefaler forhåndsdefinere bestemte kategorier som skal være representert i utvalget. På bakgrunn av den primære stedsavgrensningen ble det derfor videre konstruert kategorier som skulle fange opp en tidsdimensjon knyttet til botid og eventuell fraflytning. Det ble her skilt mellom såkalte ”pionerbeboere”, ”innflyttere”, ”utflyttere” og ”internflyttere”. Dette var ment som en preliminær kategorisering av strategisk art for å fange opp hva som kunne antas ville gi en bredde av perspektiver på Årvollskogen som sted.

Pionerbeboer brukes i denne sammenheng som betegnelse på de innbyggere som har bodd i Årvollskogen helt siden ferdigstillelsen i perioden 2005-2007. Dette er beboere som har ”kjøpt på tegning” og som fremdeles bodde på stedet på intervjuetidspunktet. Gitt den relativt lengre botiden er det naturlig å forvente at slike informanter har en dypere kjennskap til stedet, ved å i ulik grad ha vært deltagende i, og observerende til ”konstruksjonen” av Årvollskogen som sted. Innflyttere er derimot nykommere på stedet, og vil samtidig ha den foregående flytteprosessen friskt i minne. Av disse kan man forvente mer fyldige fortellinger knyttet til hvordan søkeprosessen artet seg; alt fra vurderinger av og sammenligninger med alternative bosteder, hva slags forhåndskjennskap man hadde til Årvollskogen, og hvordan førsteinntrykk vurderes i forhold til forventninger om stedet med tanke på selvoppfattelse, livsfase, livsstil og lignende. Utflyttere er den kategorien av informanter som nylig har flyttet vekk fra Årvollskogen og de nærliggende områdene. Antar man at både pionerbeboere og innflyttere har en egeninteresse av å på ulik måte forsvare sitt bosted og leilighetskjøp, noe som igjen kan prege deres fortellinger, er det kanskje mulig å få fram andre fortellinger og nyanser fra de utflyttere som vurderer sitt forhenværende bosted i retrospektiv. Deres grunner for flytting og valg av nytt bosted kan således bidra til å unngå en utelukkende endogen samling fortellinger fra de som bor i, og kan ha en interesse av å forsvare Årvollskogen som sitt bosted. Internflyttere er til slutt de som nylig har flyttet, men har valgt en annen leilighet

---

⁴ Fem av disse var parintervjuer og følgelig blir det totale antall informanter inkludert eiendomsmeglere 31.

eller bolig i Årvollskogen eller nærliggende områder. Av disse informantene er det spesielt interessant å få kjennskap til hvorfor man nettopp velger å forbli i området.

Innenfor disse første kategorier har jeg forsøkt å oppnå et mangfold av informanter basert på primært demografiske karakteristikk. Det er imidlertid vanskelig å på forhånd vite hva som kan utgjøre relevante kategorier for rekruttering, og dette må ofte bestemmes og justeres underveis ettersom man får mer kunnskap om stedet (Hammersley & Atkinson 2007). Basert på karakteristikk gitt av Årvollskogen av samtlige eiendomsmeglere jeg har intervjuet, har det festet seg et bilde av den demografiske sammensetningen som i all hovedsak bestående av hva som betegnes som ”etnisk norske småbarnsfamilier i etableringsfasen”, samt en mindre andel ”etnisk norske eldre par eller enslige.” Dette sammenfaller også med eget inntrykk fra observasjoner i området, samt de fleste av informantenes egne karakteristikk gjort i intervjusituasjonen. Jeg har derfor etterstrebet å få representanter for disse ulike kategoriene inn i ovennevnte overordnede kategorier basert på flytting og botid. En svakhet ved utvalget kan være fraværet av ikke-etnisk norske informanter, da det ikke har lyktes meg å rekruttere fra en sådan kategori. Av karakteristikk gitt av både informanter og eiendomsmeglere beskrives Årvollskogen som nesten utelukkende ”etnisk norsk”, hvor forekomst av hva som blant annet omtales som ”ikke-vestlige innvandrere”, ”fremmedkulturelle”, eller ”utlendinger” framholdes som unntaksvis innslag. Imidlertid kunne dette ha bydd på en etisk utfordring knyttet til anonymisering. Hvis informantens karakteristikk som ikke-etnisk norsk hadde blitt vektlagt i analysen, gitt den mindretallskategorien vedkommende ville ha representert, kunne det tenkes at det ville være lettere for en leser med kjennskap til området å identifisere vedkommende informant.

Da jeg ikke har hatt tilgang til statistikk over sosioøkonomiske karakteristikk på et lavt nok geografisk nivå kan jeg heller ikke med sikkerhet vite om utvalget dekker eventuelle ulike sosioøkonomiske grupper. Av eiendomsmeglernes karakteristikk framkommer det dog at Årvollskogen i en sosioøkonomisk forstand er nokså homogent, noe som også viser seg i karakteristikk av de faktisk rekrutterte informantene. Dermed er jeg rimelig sikker på at dette manglende kunnskapsgrunnlaget for rekrutteringen ikke har skapt noen betydelige skjevheter i datamaterialet. Jeg har heller ikke snakket med barn, noe som kunne gitt andre perspektiver til oppgaven. Ettersom en stor del av Årvollskogens innbyggere nettopp er barn, utgjør de en sentral gruppe. Men gitt oppgavens omfang er det samtidig begrenset hvor mye man kan foreta seg, og jeg tar derfor det forbehold om at det er voksne menneskers perspektiver som danner grunnlaget for oppgavens analyse.

For å sikre et tilstrekkelig stort rekrutteringsgrunnlag for inn- og utflyttere til og fra Årvollskogen valgte jeg å definere inn- og utflyttere som de som enten hadde flyttet til eller fra området innen de siste 12 måneder forut for rekrutteringen. Ved hjelp av tjenesten ”Eiendoms pulsen” på Finn.no var det mulig å få oversikt over alt av kjøp og salg av leiligheter i Årvollskogen i et sådant avgrenset tidsrom, gitt at disse var annonsert på gjeldende nettsted. Ved å jamføre annonsenes opplysninger om leilighetens gårds-, bruks- og seksjonsnummer med opplysninger fra nettbaserte eiendomsregistre framskaffet jeg opplysninger om navn på selger og kjøper. Kontaktinformasjon til disse ble videre framskaffet gjennom nettbaserte opplysningssider som eksempelvis Gulesider.no. Pionerbeboere fant jeg fram til ved å velge ut tilfeldige leiligheter hvor eier har vært den samme siden ferdigstilling, fordelt fra de tre boligsameier Årvollskogen består av. Internflyttere viste seg noe vanskeligere å lete fram, men av de som inngår i oppgaven ble disse avdekket gjennom søkene i eiendomsregistre hvor jeg søkte etter utflyttere som viste seg å ha flyttet til andre leiligheter i Årvollskogen eller i nærliggende områder.

Nærmere 40 invitasjoner med vedlagt informasjonsskriv om prosjektet ble så sendt ut til potensielle informanter i det framskaffede rekrutteringsgrunnlaget, med unntak av de hvis kontaktinformasjon ikke lot seg framskaffe. Umiddelbart fikk jeg tre tilbakemeldinger fra informanter som ønsket å delta. Videre fulgte jeg opp de kontaktede med en telefonoppringing, hvor den positive svarprosenten var svært høy. Underveis i denne rekrutteringsprosessen tok jeg også kontinuerlig hensyn til å sørge for at jeg fikk en noenlunde god fordeling av småbarnsfamilier og eldre par og enslige i de overordnede kategorier basert på flytting og botid.

Denne rekrutteringsmåten vurderer jeg som en styrke for det framskaffede datamaterialet. I de tilfeller der det er vanskelig å rekruttere informanter brukes gjerne den såkalte ”snøballmetoden”, hvor man baserer rekruttering på anbefalninger om potensielle informanter fra de man allerede har intervjuet. Da denne også har sine positive sider ved at man fra enkelte informanter kan bli gjort oppmerksom på personer som kan være spesielt interessante å intervju, har den også ifølge Thagaard (2009) en mulig svakhet ved at man risikerer å rekruttere internt fra etablerte sosiale nettverk. Disse nettverkene kan preges av et tettere meningsfellesskap og kan dermed medføre at man ikke får et mangfold av informanter, noe som er sentralt ved et strategisk utvalg. Gitt den høye positive svarprosenten, samt ovennevnte rekrutteringsstrategi kan jeg være rimelig sikker på at utvalget ikke har denne form for slagside. Forøvrig ble det av én informant henvist til en annen denne mente kunne

være av interesse for meg, en informant som tilfeldigvis allerede var på min ringeliste og som da også viste seg å være spesielt godt orientert om tingenes tilstand i Årvollskogen.

Jeg har utelukkende basert meg på annonser for eiendomskjøp og –salg på Finn.no. Dette innebærer at de leiligheter som ikke annonseres der, de overdragelser som forekommer utenfor markedet, samt eventuelle utleieleiligheter ikke har utgjort en del av rekrutteringsgrunnlaget. Jeg er av den oppfatning at dette ikke har hatt særlig innvirkning, da de aller fleste av leilighetene ifølge flere av eiendomsmeglere går via Finn.no, samt at det er en ubetydelig liten andel utleieleiligheter i Årvollskogen.

Hva angår utvalgets størrelse kan det innvendes at det kanskje er noe i største laget hva angår oppgavens omfang. Ifølge Thagaard (2009) er det vanlig å vurdere utvalgets størrelse i forhold til et metningspunkt. Et metningspunkt er nådd når de som intervjues ikke synes å gi ytterligere informasjon om studiens tematikk, utover hva som allerede er ervervet gjennom foregående intervjuer. Årsaken til at jeg foretok så mange som 26 intervjuer skyldes forpliktelser knyttet til det overordnede forskningsprosjektet oppgaven er en del av. Jeg opplevde, i det minste innenfor enkelte av temaene, et metningspunkt forut for fullførelsen av alle disse intervjuene. En konsekvens av det relativt store datamaterialet som ble opparbeidet er derfor at ikke alle intervjuene i like stor grad blir tatt med i analysen.

2.2.3 Intervjusituasjonen

I tråd med en sosialkonstruktivistisk forståelse av hvordan kunnskap konstrueres og erverves vil det være feilaktig å anta at undertegnede som intervjuer på nøytralt vis kan ”samle inn” data fra informantene. Det blir mer presist å betrakte dataene som *konstruert* i den sosiale interaksjonen intervjusituasjonen tar form av, der både forsker og informant i felleskap utformer kunnskap (Thagaard 2009). Som følge av dette er det viktig å foreta refleksjoner over hvordan forskerens posisjonalitet, og hvordan de mellommenneskelige relasjonene i forskningsprosessene kan innvirke på forskningens resultater.

Goffmans begrepsapparat for hvordan mennesker opptrer i sosial samhandling kan være til hjelp for å forstå hvordan intervjusituasjonen arter seg. For at en samhandlingssekvens skal fremstå som meningsfull og ordnet er det ifølge Goffman nødvendig at partene kommer fram til en felles situasjonsdefinisjon. Dette innebærer blant annet spørsmål som ”hva skjer her?”, ”i hvilke roller møter vi hverandre som?” og ”hvilke forventninger skal vi ha til hverandre?” (Aakvaag 2008). Videre er det som Hammersley og Atkinson (2007) påpeker, viktig å vurdere hvordan konteksten innvirker på samhandlingen.

Hvorvidt intervjuet foretas hjemme hos informanten, på deres arbeidsplass eller eventuelt på en mer ”nøytral” plass kan innvirke på både informantens og intervjuers atferd og følelsen av å mestre og å ha kontroll over situasjonen.

Samtlige intervjuer med ”flyttere” og ”pionerbeboere” ble gjennomført i deres respektive hjem, med unntak av to intervjuer som ble gjennomført på informantenes arbeidsplass, og ett intervju som ble gjennomført på en kafé. Alle intervjuer med eiendomsめglere ble gjennomført på deres kontorer. Det å ha foretatt intervjuene hjemme hos informantene vurderer jeg som fordelaktig, ettersom de da befant seg innenfor trygge rammer hvor det må antas har vært lettere å håndtere situasjonen fra deres side. Før intervjuet startet var jeg også bevisst på å snakke litt løst og å forklare generelt om hvordan intervjuet ville arte seg. Dette var med intensjon om å legge opp til, og å gi inntrykk av at det hele skulle ha et uformelt preg. Mange av informantene ga inntrykk av at det å bli intervjuet var et kuriøst innslag i hverdagen, og hadde en nysgjerrig innstilling til hvordan det ville arte seg. Flere hadde også selv høyere utdanning og derfor selv erfaring med å skrive en oppgave. Ofte begrunnet informantene sine valg om å delta med utsagn som; ”Ja, jeg må jo nesten stille opp når jeg blir spurt. Jeg har jo selv skrevet en oppgave...” og lignende. Det var derfor relativt lett å oppnå det som etter min oppfatning var en felles forståelse for hvordan intervjusituasjonen skulle arte seg.

At informantene behersker intervjusituasjonen godt og har en viss kjennskap til hvordan slike intervjuer arter seg, trenger ikke nødvendigvis å være utelukkende fordelaktig. Jeg fikk til tider en fornemmelse av at enkelte informanter forsøkte å imøtekomme det de antok jeg som intervjuer ville vektlegge som relevant. I de situasjoner der informantene stoppet seg selv i hva de mente var digresjoner, med utsagn som ”nei, dette er vel ikke relevant...” eller ”dette er vel ikke du interessert i”, var det av og til nødvendig å oppfordre informanten til å fortsette, gitt at jeg vurderte at vedkommende var inne på noe som kunne være interessant for mitt vedkommende. Andre igjen, og spesielt de eldre informantene, foretok også mange digresjoner underveis. Da disse gjerne ga uttrykk for at de hadde god tid til å prate lot jeg de som regel få fortsette, samtidig som jeg også forsøkte å styre samtalen mot at de kunne knytte fortellingene tilbake til intervjuguidens tematikk. Mange av de sporadiske digresjoner foretatt av mine informanter har da også vist seg å være nyttige i analysen. Alt fra historier om dramatiske seilturer og utlegninger om botanikk langs norskekysten, til personlige idrettsprestasjoner og jaktture, noe som ved første øyekast kan framstå som lite relevant, kan allikevel bidra til en mer nyansert fortolkning av informantenes selvforståelse og hvordan de forholder seg til sitt bosted.

Det meste av intervjuguidens tematikk fikk jeg inntrykk av ble oppfattet som lite sensitiv fra informantenes hold. Et markant unntak for enkelte av informantene var spørsmål rundt "etnisitet". Selv om informantene er informert om at intervjuet er anonymt, kan det å gi uttrykk for "politisk ukorrekte" holdninger overfor intervjuer oppleves som ubehagelig. Dette kan lede til at informanten justerer sine besvarelser med tanke på hvilken person de ønsker å framstå som i intervjusituasjonen og overfor intervjuer. Det kan også forekomme at informanten unnviker problemstillingen, og da gjerne ved å ta i bruk vikarierende begrunnelser for sitt bostedsvalg, eller i det minste overdrive betydningen av visse faktorer på bekostning av andre. Blant de informanter som kan sies hadde en generell skepsis til "utlendinger" var det flere som tok forbehold slik som; "Jeg har ikke noe imot utlendinger, men...", og som samtidig søkte å begrunne eller unnskyldte sine holdninger. Som Hammersley og Atkinson (2007) påpeker forekommer det ofte at informanten søker en slags respons eller bekreftelse på sine utsagn hos intervjueren. Dette reiser ofte et etisk og praktisk dilemma i intervjusituasjonen, ettersom det ville på den ene siden være uetisk å bifalle informantens holdninger uten videre, mens en fraværende respons på den annen side kan skape en ubehagelig stemning. Da det ikke er intervjuers oppgave å være moralsk dommer over informantenes holdninger, prøvde jeg etter beste evne å vise forståelse for at man kan ha ulike oppfatninger. I de tilfeller der jeg opplevde at samtaleemnet kunne skape ubehag, hendte det at jeg gikk videre i intervjuet, for så å vende tilbake til tematikken på et senere tidspunkt. Jeg brukte dette som et grep for å ikke virke for påtrengende, og ved å vende tilbake til tematikken på et senere tidspunkt da informanten allerede hadde tilkjennegitt sine eventuelle skeptiske holdninger, virket det som at det var lettere å få de til å svare på spørsmålene.

Fem av intervjuene var såkalte parintervjuer. Samboere/ektefeller ble her intervjuet sammen, noe som også kan ha innvirket på hva som ble ytret. Et godt tegn på at de respektive informanter i et sådan intervju er sannferdige, er hvis de tør å være uenige med hverandre og diskuterer seg i mellom underveis i intervjuet. Dette kan også ofte være en berikelse for datamaterialet da slike diskusjoner informantene i mellom kan gi bedre innsikt i underliggende argumenter og holdninger for de meninger og forestillinger som holdes i hevd. I de fleste av parintervjuene opplevde jeg det som at begge parter uttrykte seg i stor grad selvstendig, men med noen unntak. I enkelte av intervjuene opplevde jeg det som at partene forsøkte å framstå utad med én unison innstilling til tematikken, ofte tilkjennegitt ved at den ene søkte bekreftelse hos den andre parten, og eventuelt justerte sine utsagn til hva den andre sa. Selv om jeg forsøkte på taktfullt vis å få fram deres respektive meninger der jeg antok at

de var uenige, var ikke dette så lett. Dette gir implikasjoner for validiteten til disse utsagnene og jeg har tatt dette med i betraktning i mine tolkninger i analysekapittelet.

Intervjuene med eiendomsmeglerne ble utført etter at ”flytteintervjuene” var unnagjort. Dette viste seg å være en fordel, ettersom jeg gjennom disse intervjuene da hadde ervervet meg mye kunnskap om Årvollskogen. En utfordring jeg på forhånd hadde tenkt over var risikoen for å få servert ”glansbildeversjonen” fra eiendomsmeglere, ettersom det vil være i deres interesse at områdene de operer i skal ha et godt omdømme. Slike intervjuer kan også lett preges av en viss asymmetri (Hammersley & Atkinson 2007), der eiendomsmegleren gitt vedkommendes profesjonelle rolle og ekspertise kan anta en overlegen rolle overfor intervjuer. Som regel fikk jeg da også i intervjuets innledningsfase der eiendomsmegleren ble bedt om å gi generelle karakterstikker av Årvollskogen et inntrykk av at det var salgsargumentene jeg fikk høre. Jeg var derfor bevisst på å tilkjenne tidlig at jeg hadde kunnskap om området, og ved samtidig å imøtegå meglernes utsagn med egen teoretisk kunnskap om flytting ledet det til etter min oppfatning en atmosfære preget av mer likevekt. Ved at begge aktører i intervjusituasjonen besitter kunnskap om temaene, om enn fra ulike innfallsvinkler og med forskjellige faglige perspektiv, gis det mulighet for en mer grundig diskusjon av tematikken. Etter min vurdering viste denne strategien seg nyttig ved at eiendomsmeglerne da også viste seg villige til å uttale seg om mer problematiske aspekter. Det har også vært berikende for datamaterialet at jeg i forbindelse med det overordnede forskningsprosjektet også har intervjuet meglere som ikke opererer i Årvollskogen, men i nærliggende områder. Med deres kjennskap til Årvollskogen uten å i profesjonell sammenheng ha en interesse av å bevare stedets omdømme, har deres perspektiv fra ”utsiden” vært interessant å kunne jamføre og kontrastere i analysen med eiendomsmeglerne tilknyttet Årvollskogen.

Det er vanskelig å vite med sikkerhet fullt ut hvilken innvirkning min rolle i intervjusituasjonen har hatt på datamaterialet. Men undertegnedes rolle som student fra Universitet i Oslo i møte med informantene i intervjusituasjonen, en situasjon de fleste informantene viste seg komfortable i, samt med en intervjuguide som inneholdt i all hovedsak relativt ”ufarlige” temaer, tror jeg har medført til at de fleste besvarelser kan karakteriseres som sannferdige.

2.3 Analytisk strategi og tolkning

Da jeg bega meg ut på feltarbeidet hadde jeg ingen endelig presisert problemstilling, selv om jeg hadde foretatt en tematisk avgresning basert på hva jeg var interessert i å studere.

Teorikapittelet var påbegynt, men fremdeles på et skissestadium. Mye av årsaken til dette lå i en usikkerhet og uvitenhet om det området jeg tilnærmet meg, og hva som eventuelt ville være interessant og relevant å fokusere på. Samtidig er ikke et sådant utgangspunkt uvanlig i kvalitativ metode, hvis framgangsmåte ofte er av eksplorerende art. Videre er det for å kunne utføre en tolkning av datamaterialet viktig at man kan knytte det til eksisterende teori om de fenomener man studerer. Derfor har jeg vurdert det som mest passende for oppgaven å ta i bruk en såkalt abduktiv analysestrategi, hvis framgangsmåte er basert på en hermeneutisk fortolkning av datamaterialet.

2.3.1 Abduksjon og hermeneutikk

Abduksjon er ifølge Alvesson og Sköldberg (2009) en analytisk strategi som innehar karakteristikk både av induksjon og deduksjon, men som også har sine egne fordelaktige særtrekk. I likhet med induksjon tar man primært utgangspunkt i empiriske data, samtidig som man også anerkjenner nytten av en teoretisk forforståelse i tråd med deduktive tilnærminger. Det prosessuelle tolkningsarbeidet i analysen innebærer derfor en kontinuerlig vekslning mellom empiri og teori; ”The research process, therefore, alternates between (previous) theory and empirical facts whereby both are successively reinterpreted in the light of each other (Alvesson & Sköldberg 2009:4).” Det er i en sådan metodisk framgangsmåte viktig, slik Thagaard (2009) fremhever, at forskeren både er sensitiv til tendenser i datamaterialet, samt at man knytter empirien til teoretiske perspektiver. Fortolkningsaspektet står sentralt, og abduksjon er derfor nært beslektet med den hermeneutiske tradisjonen (Alvesson & Sköldberg 2009).

I hermeneutikken vektlegges betydningen av å fortolke menneskers handlinger gjennom å fokusere på et dypere meningsinnhold enn det som er umiddelbart innlysende (Thagaard 2009), eller som Kvale uttrykker det:

Tolkeren går dypere enn til det som blir direkte uttalt, og utarbeider strukturer og meningsrelasjoner som ikke umiddelbart er synlig i teksten. Dette krever en viss distanse til det som blir sagt, noe som oppnås gjennom en metodisk eller teoretisk holdning hvor uttalelsene rekontekstualiseres i en begrepsmessig kontekst (Kvale 1997:133).

Forskeren inngår på denne måten i en ”dialog” med intervjuteksten. Gjennom dette utvikles et fortolkningsmønster hvis utgangspunkt ligger i forskerens forforestillinger, men som i møte med det empiriske datamaterialet transformeres underveis i prosessen (Alvesson & Sköldberg 2009). Videre betraktes det man tolker i en hermeneutisk tilnærming som ”tekst”, noe som kan referere både til tale og det skrevne ord, men også ”tekst” som sosiale handlinger forstått som symbolske uttrykk.

Selv om analysen i en oppgaves presentasjon er avgrenset til bestemte kapitler, er det mer presist å se på det analytiske arbeidet som noe som gjennomsyrrer hele arbeidsprosessen. Allerede i de refleksjoner man innledningsvis gjør, underveis i intervjuene og i transkriberingen av disse, til ferdigstilling av oppgaven foregår det en form for analysearbeid (Thagaard 2009). Allerede i intervjusituasjonen og senere i transkriberingsarbeidet ble jeg oppmerksom på tendenser i datamaterialet, som i sin tur medførte justeringer i teoretiske perspektiver. Der det kunne identifiseres mønstre i datamaterialet la disse føringer på hvordan datamaterialet senere ville bli kodet og kategorisert. Etter endt transkribering tok jeg i bruk dataprogrammet ”Hyperresearch” som er et hjelpemiddel for blant annet å kode datamaterialet. Jeg brukte dog ikke dette til koding på et altfor detaljert nivå, men heller som et hjelpemiddel til å få en oversikt over intervjuene og hvor de ulike temaene ble berørt. Eksempler på koder jeg brukte er ”Tilhørighetsfølelse”, ”Sosiale aktiviteter i nabolaget”, ”Skole og skolekrets”, ”Øst/Vest – Oslo som delt by”, ”Groruddalen som bosted”, ”Innvandring/Etnisitet”. Noen av kodene sammenfaller med tematikken i intervjuguiden, mens andre ble til underveis. Gjennom dette kodingsarbeidet dannet jeg meg underveis et bilde av mønstre i datamaterialet som igjen dannet grunnlaget for analysekapittelets tematiske struktur.

I oppgavens analysedel veksler jeg mellom presentasjon av det empiriske materialet i form av sitater og gjenfortelling, og min tolkning av dette knyttet til teoretiske perspektiver. Dette tar form av å være fortolkende beskrivelser, hvor jeg setter det empiriske datamaterialet inn i en større meningssammenheng. Denne framgangsmåten arter seg som en ”dobbel hermeneutikk”, noe som innebærer at jeg som forsker fortolker en virkelighet allerede fortolket av informanten. Det er her som Thagaard (2009) understreker viktig å skille mellom tolkninger nært knyttet til informantens selvforståelse, og de tolkninger som er knyttet til egen teoretisk bakgrunn. Jeg har også vektlagt å presentere oppgaven gjennom såkalte ”tykke beskrivelser”. Tykke beskrivelser beror på å inkludere de indre og meningsfulle aspekter knyttet til informantenes fortellinger, samt forskerens fortolkning av disse, og å sette dette inn i en meningssammenheng (Alvesson & Sköldberg 2009).

2.3.2 Tema- og personsentrert analytisk tilnærming

Jeg har i denne oppgaven valgt å benytte en kombinasjon av tema- og personsentrert analytisk tilnærming, med hovedvekt på det tematiske. De analytiske enhetene i temasentrerte tilnærminger er de enkelte temaer, hvor man sammenligner informasjon om hvert tema fra alle informantene (Thagaard 2009). Hva som avgjøres skal være relevante temaer knyttet til problemstillingen bærer preg av undertegneds tolkning av datamaterialet. Underveis i transkriberingen og videre i benyttelsen av ”HyperResearch” til å kode dataene har jeg konstruert kategorier på bakgrunn av tendenser i datamaterialet jeg har vurdert som interessante. De to overordnede kategoriene som utgjør utgangspunktet for de to første analysekapitlene er ”kulturelle og sosiale aspekter” og ”etnisitet”. Begge kategorier er svært generelle, men fanger hver opp aspekter som synes relevante for informantene hva angår hvordan de forholder seg til sitt bosted. Til begge disse temaer er det konstruert underkategorier som er ment å skulle fange opp det Thagaard (2009) kaller ”erfaringsnære” og ”erfaringsfjerne” aspekter ved datamaterialet. Det erfaringsnære er nært knyttet til hvordan informanten erfarer og vurderer temaene, hvor det erfaringsfjerne gjenspeiler hvordan undertegnede i sin tur fortolker tendensene. Underkategoriseringen tar form av hvordan informantene vil beskrive eller karakterisere Årvollskogen mht. det aktuelle temaet, videre hvordan de tolker og forklarer dette, samt hvordan de forholder seg til stedet gjennom en eventuell stedsidentifikasjon og –tilhørighet, og til slutt undertegneds tolkning av dette ved hjelp av teoretiske begreper.

Ved at oppgaven omhandler stedsidentifikasjon og –tilhørighet synes det urimelig å utelukkende foreta en temasentrert tilnærming. Problematiske aspekter ved denne tilnærmingen kan ifølge Thagaard (2009) være at representasjonen av informantene blir stykkevis og oppdelt, samt at informantenes selvforståelse i liten grad kommer til syne i analysen. Jeg har derfor forsøkt der det har vært mulig å skape en rød tråd gjennom de ulike analysekapitlene som muliggjør at informantene og tolkningen av deres forhold til de ulike temaer kan følges. Allikevel vil den temasentrerte framgangsmåten være den dominerende, av primært to grunner. For det første vil en personsentrert tilnærming der utfyllende informasjon om den enkelte informant presenteres gjøre hensynet til konfidensialitet vanskeligere, en problemstilling jeg diskuterer i neste delkapittel. For det andre foreligger det et etisk dilemma knyttet til hvordan informantene blir representert i oppgaven (Thagaard 2009). Det er en fare for å ”konstruere” informantene som bestemte personer eller typer basert på utelukkende hva

som snakkes om i intervjusituasjonen, temaer som også for øvrig er fastlagt fra intervjuers hold. Jeg har derfor valgt å primært orientere analysen mot det tematiske, i kombinasjon med en begrenset personsentrert struktur av hensyn til oppgavens leservennlighet og koherens, der informantene i den grad det er mulig vil bli fulgt på tvers av de ulike analytiske temaer.

2.4 Etiske betraktninger

Etikk er og bør være et viktig aspekt ved all samfunnsforskning. Ikke som et politisk korrekt svøpe til forskningsarbeidet slik Valentine (2002) advarer mot; i stedet bør forskeren etterstrebe å gjøre etiske betraktninger rundt framgangsmåte og ulike valg som foretas til enhver tid, samt over hvilke mulige konsekvenser forskningsresultatene gir. Vanlige etiske dilemmaer kretser gjerne rundt spørsmål om deltagelse, samtykke og anonymitet, forskerens opptreden overfor informantene og behandlingen og tolkningen av data. Thagaard (2009) oppsummerer de tre viktigste etiske prinsippene for kvalitativt feltarbeid som *informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i forskningsprosjekter*. Jeg skal her gjøre noen refleksjoner rundt hvilke forbehold jeg har tatt, og hvilke utfordringer ulike motstridende hensyn knyttet til anonymitet har hatt for framgangsmåte og analysearbeidet.

2.4.1 Informert samtykke

Oppgavens forskningsopplegg har blitt godkjent av NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste). Dette forplikter undertegnede til å innhente informert samtykke fra de deltagende i studien, samt å ta tilstrekkelige forbehold for å sikre informantenes anonymitet. Informert samtykke innebærer ifølge Hammersley & Atkinson (2007) at informanten fritt skal kunne velge om hun/han vil delta, basert på tilstrekkelig informasjon om forskningsprosjektet, samt med kjennskap til muligheten for å kunne trekke seg når som helst underveis. Denne informasjonen har blitt formidlet til informantene i den utsendte invitasjonen til intervjudeltagelse⁵ og i det vedlagte informasjonsskriv⁶ om det overordnede prosjektet, og det har blitt repetert muntlig overfor informanten før intervjustart.

Vedrørende informert samtykke i kvalitative studier er det ifølge Thagaard (2009) i sær to utfordringer som gjør seg gjeldende. For det første vil det i et fleksibelt forskningsopplegg ofte gjøres endringer underveis, noe som kan medføre at den informasjon

---

⁵ Se vedlegg nr. 2

⁶ Se vedlegg nr. 1

informanten har lagt til grunn for sin beslutning om deltagelse enten er utilstrekkelig eller upresis. For det andre kan for mye informasjon om forskningsarbeidets formål påvirke informantenes svar, og følgelig risikere å svekke forskningsresultatenes validitet. Den førstnevnte utfordringen er et relevant etisk dilemma i gjeldende oppgave. Det foreløpige overordnede temaet for oppgaven på intervjutidspunktet var avgrenset til hva jeg kalte ”livsstil og bostedsvalg”, der jeg ville se nærmere på hvilken betydning ”stedsidentitet” har for valg av bosted. Underveis i arbeidet med oppgaven har innfallsvinkel og tematikk blitt noe endret, hvor flere aspekter utover livsstil trekkes inn som relevant. Dette skyldes nettopp den kvalitative metodens eksplorerende egenart, der tendenser man underveis finner i datamaterialet kan lede oppmerksomheten mot interessante aspekter man kjente lite til forut. Da innfallsvinkelen på et senere tidspunkt var noenlunde fastsatt til å dreie seg om hvordan innbyggere i Årvollskogen ”konstruerer stedet”, gjennom eventuell tilhørighet og identifikasjon, viste det seg utilstrekkelig å kun fokusere på livsstil. Det syntes her mest redelig å la det informantene selv valgte å fokusere på være styrende for hva jeg i analysen trakk inn som relevante temaer. Gitt at intervjuguiden var utformet med henblikk på et større forskningsprosjekt, ble da også informantene intervjuet om flere temaer utover ”livsstil”. Det skulle da også vise seg at blant annet temaer som ”etnisitet” og ”sosiale karakteristikk ved stedet” ofte var relevante der informantene snakket om hvordan de forholder seg til sitt eget bosted og ulike bostedsalternativer. Derfor har disse temaene blant flere også blitt viet plass i oppgaven i tillegg til temaet ”livsstil”, og følgelig kan det sies at oppgavens orientering og formål divergerer noe fra hva informantene innledningsvis ble opplyst om. Jeg vurderer dog dette som mindre problematisk ettersom informantene stort sett var velvillige til å tale om denne tematikken, selv om en del følte behov for å ta et forbehold ved å igjen forsikre seg om at intervjuet var anonymt, spesielt når de uttalte seg om temaet ”etnisitet”. Selv om det også ikke var intensjonelt fra min side kan det ha vist seg å være fordelaktig med tanke på den høye svarprosenten, at det annonserte temaet for oppgaven ikke indikerte at antatte sensitive eller problematiske aspekter ville utgjøre en del av intervjuet.

2.4.2 Konfidensialitet

Jeg har etter beste evne etterstrebet å sikre informantenes anonymitet i respekt for deres rett til privatliv. Første skritt har vært å gi informantene ulike pseudonymer der det refereres til, eller siteres fra deres fortellinger, og deres karakteristika som eksempelvis alder og opphavssted har jeg valgt å oppgi omtrentlig. Men i tilfeller der man studerer små miljøer hvor mennesker

i utstrakt grad kjenner eller kjenner til hverandre, kan det som Thagaard (2009) poengterer være ekstra utfordrende å sørge for tilstrekkelig konfidensialitet. Selv ved bruk av pseudonymer kan uttalelser fra, eller beskrivelser av informanten medføre mulighet for å spore opp vedkommendes identitet. Et viktig prinsipp er derfor alltid å prioritere å sikre informantens anonymitet, selv om dette måtte gå på bekostning av tilkjennegivelse av forskningsarbeidets framgangsmåte og dermed muligheten for etterprøving. Ettersom Årvollskogen er et relativt lite sted gitt dets 320 boenheter, har jeg av denne grunn utvist ekstra varsomhet i presentasjon og bruk av informanter for å sikre at informantenes identitet ikke avsløres. Dette utgjorde også en blant flere faktorer da jeg besluttet å foreta en primært temasentrert analytisk tilnærming. Hadde oppgaven i hovedsak vært personsentrert, ville det hvis ønskelig antakeligvis vært mulig å spore opp enkelte av informantene. Ettersom flere av informantene oppgir at de har opptil flere venner og bekjente innenfor det avgrensede området, skal det ikke mange detaljer til for å avsløre vedkommendes identitet. Skulle man allikevel ha foretatt en personsentrert analyse, vurderer jeg det dit hen som at hensynet til anonymitetens forrang ville ha svekket mulighetene for å bruke datamaterialet på en fruktbar måte.

Utover dette har jeg ved enkelte anledninger der et sitat kan være av potensielt betent art eller kan lede til avsløring av identitet, valgt å ikke oppgi pseudonymet overhodet. Dette har forekommet der det ikke vurderes som relevant å vite hvilken spesifikk informant som ytret dette, slik at det ikke går på bekostning av analysens kvalitet. Jeg har også bevisst latt være å gjengi enkelte sitater, og heller gjengitt de med egne ord. Eksempelvis forekom et nokså sterkt utsagn med rasistiske undertoner som jeg valgte å utelate. Dette fordi et sådan utsagn ikke var typisk, men ved gjengivelse kan det fra en leser tillegges uforbeholden stor oppmerksomhet og kanskje bidra til å prege helhetsinntrykket man sitter igjen med, noe som dermed ville være uredelig fra undertegnede hvis hensikt er å gi et mest mulig presist bilde basert på analyse- og tolkningsarbeidet. Ved å følge retningslinjene for NSD, og å ta ovennevnte forbehold følger jeg meg trygg på at oppgavens informanter og deres anonymitet har blitt ivaretatt på en tilfredsstillende måte.

2.4.3 Forskningens resultater og konsekvenser av deltagelse

Som Kvale (1997) understreker bør intervjueren vurdere hvilke konsekvenser deltagelse i et intervju har for informantene, og om disse kan ta skade av dette. En intervjusituasjon kan lett virke forførende gitt den gjerne åpne og intime settingen, noe som kan få informantene til å si

ting de senere vil angre på. Jeg er av den oppfatning at alle informantene hadde en generell positiv opplevelse av å bli intervjuet, og at ingen har vært skadelidende i så måte. Dette har vært relativt ressurssterke mennesker som behersker sin livssituasjon og forteller om den i trygge omgivelser i sitt hjem. Selv om enkelte av temaene kan ha vært noe sensitive for enkelte av informantene, har jeg inntrykket av at ingen har følt seg presset til å si noe de helst ville ha holdt for seg selv.

2.5 Kvalitetssikring av oppgaven

Innledningsvis i dette kapittelet foretok jeg en utlegning av oppgavens metodologiske utgangspunkt; et sosialkonstruktivistisk perspektiv og en tilhørende kvalitativ metodisk framgangsmåte. Som jeg viste avviker denne tilnærmingens sannhets- og kunnskapsforståelse radikalt fra positivismen, da forestillingen om en absolutt og objektiv viten tilbakevises. Sosialkonstruktivismen har dog på sin side en potensielle slagside hva angår faren for å henfalle til en subjektiv relativisme (Kvale 1997), og for å kvalitetssikre et kvalitativt forskningsarbeid og for å vurdere dets pålitelighet fordres det derfor strenge kriterier for å kunne verifisere den kunnskap som produseres. Begrepene *reliabilitet*, *validitet* og *generaliserbarhet* har i så måte, ifølge Kvale (1997) fungert som nærmest hellige verifiseringskriterier i mye av den moderne samfunnsvitenskapen, men gir som begreper uheldige assosiasjoner til det positivistiske vitenskapsideal. For at disse kriteriene skal være relevante for kvalitativ forskning er det derfor nødvendig å benytte dem i tråd med det epistemologiske grunnlag de kvalitative metoder springer ut fra. Jeg vil i det følgende diskutere oppgavens reliabilitet, validitet og *overførbarhet*, hvis sistnevnte ifølge Thagaard (2009) er et mer hensiktsmessig begrep hva angår den kvalitative metode, framfor generaliserbarhet.

2.5.1 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Spørsmålet om reliabilitet henspiller på forskningens troverdighet. I den positivistiske forskningslogikk dreier dette seg primært om muligheten for å replisere et forskningsopplegg, hvis reliabilitet styrkes ved identiske utfall. Gitt den kvalitative metodes egenart, der forskeren ikke anses som nøytral, men heller som deltagende i *dataproduksjonen*, bør forskeren i følge Thagaard i stedet "...argumentere for reliabilitet ved å redegjøre for hvordan dataene er blitt utviklet i løpet av forskningsprosessen (2009:198, forfatterens uthevelse)."

Dette bør etterstrebes i den grad det er mulig ved å gjøre forskningsprosessen gjennomskiktig for leseren. I dette kapitlet har jeg forsøkt å vise og å problematisere min framgangsmåte for leseren, gjennom alt fra utvalgs- og rekrutteringsstrategier, til hvordan intervjusituasjonen har artet seg og analytiske strategier. Forskerens verifiseringsarbeid stopper imidlertid ikke med dette, og bør som Kvale (1997) argumenterer for utgjøre en del av hele forskningsprosessen. Hvordan forskningsarbeidet rapporteres i form av en sådan oppgave har også innvirkning på dens troverdighet. I analysedelen er det som Thagaard (2009) understreker blant annet viktig å være konkret og spesifikk rundt hva som er gjengivelser av informanternes utsagn og hva som er undertegnede fortolkning og kommentarer til disse. Det er videre også viktig å ta hensyn til konteksten et utsagn er ytret i, slik at leseren på mest mulig selvstendig grunnlag kan foreta en vurdering av undertegnede fortolkning av disse, og slik også oppgavens troverdighet. Jeg har i analysekapitlet derfor forsøkt etter beste evne å vise eksplisitt hva som henholdsvis er informanternes utsagn og min tolkning, samt der det er vurdert som nødvendig kontekstualisert utsagn for å støtte opp under og å vise bakgrunnen for mine tolkninger.

Validitet henspiller på gyldigheten av de tolkningene undersøkelsen fører til (Thagaard 2009). Et grep for å styrke oppgavens validitet er å trekke inn og å diskutere funn gjort i tilsvarende forskning. I analysekapitlet trekker jeg derfor inn teori og eksempler fra annen forskning og diskuterer dette opp mot mine egne tolkninger av oppgavens empiri. Overførbarhet refererer videre til oppgavens eksterne validitet (Thagaard 2009). I dette ligger spørsmålet om tolkninger i undersøkelsen også kan gjøre seg gjeldende i andre sammenhenger, noe som er et viktig mål i kvantitativ forskning og bør argumenteres for. Oppgavens mulighet for overførbarhet diskuteres helt til slutt i oppgavens avslutningskapittel.

3. Teoretiske perspektiver

Oppgavens teoretiske rammeverk utgjør en kombinasjon av samfunnsgeografiske perspektiver på ”sted” og samfunnsgeografisk og sosiologisk teori om identitet, stedsidentifikasjon og stedstilhørighet. Ved først å diskutere ulike stedsperspektiver redegjør jeg videre for hvordan identitet og identifikasjon kan forstås. Deretter knytter jeg dette sammen ved hjelp av begreper som ”sense of place” og ulike teoretikers integrering av et territorielt aspekt i Bourdieus (1995) begreper om habitus, felt og kapital. Noen teoretiske perspektiver vil først trekkes inn i analysen der dette er relevant, deriblant teori om grensedragning og ulike strategier for hva blant annet Atkinson (2006) omtaler som ”middle-class affiliation”.

3.1 Samfunnsgeografiske perspektiver på ”sted”

”Sted” er et ord som ofte forekommer i vår dagligtale. Vi bruker gjerne ordet til å fortelle om hvor vi kommer fra (hjemsted), hvor vi bor (bosted) eller for å karakterisere et bestemt geografisk område (eks. tettsted). Ordets utstrakte bruk gjør at de fleste av oss intuitivt forstår dets meningsinnhold. Ordet bærer derfor preg av å være *common-sensisk*, det vil si at man i de fleste tilfeller betrakter det som selvforklarende og gitt. Ifølge Malpas (1999) er det nettopp ordets hverdagslige bruk og karakter som gjør at dets mening ofte tas for gitt uten videre refleksjon. Men i det øyeblikk man forsøker å konstruere ”sted” som et teoretisk begrep blir man også stilt ovenfor ordets flertydighet og kompleksitet. Som Harvey (1996) påpeker kan ”sted” referere til alt fra lokalitet, hjem, nabolag, region, by og bosted. Videre kan ”sted” ha ulik metaforisk betydning, slik som ”ens plass (place) i samfunnet” eller at en hendelse kan ”finne sted”. Denne mangfoldigheten vitner dermed om hvor sentralt stedsbegrepet er for mennesker i det daglige språk, men også om de utfordringer som foreligger for en vitenskap hvis ”sted” er et av de sentrale begreper.

3.1.1 Historiske perspektiver

Stedsbegrepet har blitt forstått på ulikt vis gjennom samfunnsgeografiens historie. Å se nærmere på fagets historiske konstitueringsprosess kan derfor være et godt utgangspunkt for å forstå dets nåværende posisjoner og dets sentrale begreper (Hansen & Simonsen 2005).

I første halvdel av 1900-tallet var regionalgeografien den hegemoniske tilnærmingen innen geografifaget (Peet 1998). ”Sted” var her ensbetydende med den ”naturlige region” som utgjorde fagets studieobjekt. Det ble anlagt et *korologisk* perspektiv, hvor man studerte den geografiske variasjonen til sammenhenger mellom fysiske naturforhold og ulike kulturer (Hansen & Simonsen 2005). Slike variasjoner ble ofte forstått i en omgivelsesdeterministisk forstand hvor kulturen ble sett på som et resultat av blant annet topografi og klimatiske betingelser. Et annet særtrekk var innslag av organistiske analogier og sosialdarwinisme, som enkelte mener gjorde geografien til et legitimeringsredskap for datidens europeiske imperialisme (Peet 1998). Geografenes oppgave ble i dette å identifisere, kartlegge og å beskrive jordens overflate, og å systematisere fakta om de ulike regioner og der tilhørende mennesker. Regioner ble således forstått som noe naturlig gitt og unikt, og i større grad determinerende på det kulturelle liv.

I løpet av 1950-tallet etablerte romlig vitenskap seg som den dominerende tilnærmingen innen faget. Som en reaksjon mot regionalgeografiens deskriptive – og dermed kvasivitenskapelige – karakter, ble det nå tatt i bruk vitenskapelige metoder for å avdekke generelle lover om romlige relasjoner. Fokuset var på avstanders betydning for fenomeners romlige utforming og fordeling (Hansen & Simonsen 2005). Det var også en ambisjon om å være mer samfunnsmessig relevant, og en del av geografiens eksistensberettigelse ble dermed å identifisere optimale lokaliseringsbetingelser for økonomisk aktivitet. ”Sted” i denne sammenheng ble redusert til å være en lokalitet eller et punkt på kartet. Konsekvensen av fagets abstraksjoner og generaliseringer om ”rom” skapte ifølge Peet (1998) en dualitet mellom det romlige og omgivelsene; ”rom” ble studert nærmest løsrevet fra dets materielle og sosiale betingelser.

Marxistiske, humanistiske og feministiske geografer rettet i løpet av 1970-tallet sterk kritikk mot den romlige vitenskapen, og denne kritikken har hatt stor betydning for den type stedsforståelse som i dag står sentralt i samfunnsgeografien. Blant annet ble den empiristiske metodologien, og dens reduksjon av hva som studeres til det observerbare, angrepet. Dette fikk marxistiske kritikere til å framheve hvordan romlig vitenskap ikke var i stand til å adressere samfunnets underliggende strukturer og maktforhold, og følgelig heller ikke årsaker til sosial ulikhet (Cloke *et al* 1991). Humanistiske geografer var spesielt kritiske til det reduksjonistiske og atomistiske menneskesynet. Betraktet utelukkende som rasjonelle aktører, og ”som prikker på et kart” ble mennesker ifølge Hansen og Simonsen (2005) berøvet de verdier og normer, og den mening som nettopp gjør oss til mennesker. Humanistiske geografer ville derfor ”menneskeliggjøre” geografien ved å fokusere på steder og landskaps

eksistensielle betydning for mennesket. Hva som enten var underteoretisert eller manglet fullstendig var på den ene side en anerkjennelse av sted som *meningsfylt*, og som *subjektivt erfart og levd*, og på den andre side en anerkjennelse av stedets tilblivelsesprosess, dets underliggende *strukturer* og *maktrelasjoner*, samt dets *materielle betingelser*. Denne kritikken banet vei for hvordan det i dag er vanlig å forstå ”sted” som sosialt konstruert (Harvey 1996).

3.1.2 Mot en forståelse av sted som relasjonelt, prosessuelt og sosialt konstruert

Å forstå ”sted” som et sosialt produkt konstruert gjennom sosiale prosesser har en rekke implikasjoner. Et slikt perspektiv er for det første antiessensialistisk, og tilbakeviser dermed de oppfatninger av steder som naturlig gitte, definert av en indre, evigvarende essens eller ånd som gir stedet en autentisk karakter (Dovey 2010). For det andre, og som en følge av det antiessensialistiske utgangspunktet, rettes søkelyset på hvordan steders sosiale konstruksjon er kontekstbetinget. Som i det sosialkonstruktivistiske perspektivet mer generelt, så vil man i studier av steder og hvordan de konstrueres også fokusere på de sosiale prosessene, de involverte aktørenes situerte kunnskap, samt de maktaspekter som muliggjør og begrenser ulike aktørers innflytelse. En tredje implikasjon som følger direkte av dette, er det politiske potensialet en sosialkonstruktivistisk stedsforståelse gir. Nettopp hvordan steder konstrueres, forstås og fremstilles er betinget av sosiale prosesser, vil bety at steder *kunne* ha vært annerledes, og dermed potensielt kan endres. En sentral teoretiker i samfunnsgeografien som har forfektet et slikt perspektiv på sted, er Massey (2005).

Masseys (2005) forståelse av sted bygger på hennes teori om ”rom” og ”romlige relasjoner”. ”Rom” må ifølge henne forstås som konstruert gjennom sosial interaksjon, og følgelig må ”rom” forstås som *relasjonelt* konstruert. Det er med andre ord relasjonene *mellom* entiteter og identiteter, og disse relasjonenes romlige aspekter som er konstituerende for rom. Et viktig fokus i stedsforskning blir som følge av dette de forhandlingsprosessene hvorigjennom rom konstrueres, og de sosiale relasjonenes geografiske karakter. Videre vektlegger Massey betydningen av hva hun kaller ”sameksisterende heterogenitet” for forståelsen av ”rom”. Hvis ”rom” er et produkt av relasjoner, så vil ”rom” også være et produkt av mangfoldighet og pluralitet. Dette leder til et fokus på forskjellighet og det heterogene ved ”rom”, og på hvordan ulike aktører og grupper med sine mer eller mindre unike opplevelser, oppfatninger og meninger er implisert i konstruksjonsprosessen. I forlengelsen av dette blir ”rom” å betrakte som konstant i tilblivelse. Ved at det er de sosiale

prosessene som utgjør konstitueringsgrunnlaget for ”rom”, så må ”rom” også forstås som dynamiske og åpne. Massey’s syn innebærer dermed en forskyvning i fokus vekk fra rom forstått som lukkede, avgrensede og statiske, til et perspektiv som vektlegger det dynamiske, åpne, heterogene og relasjonelle ved rom.

Ifølge Massey (2005) må ”sted” i dette perspektivet betraktes som et *artikulert moment* i en bredere setting av tid og rom. ”Sted” er en midlertidig konstellasjon av prosesser som knyttes sammen, framfor en evigvarende og autentisk ”ting”. Steder blir dermed å betrakte som et møtepunkt, der ulike aktører, hver med sin unike bakgrunn og historie, knyttes sammen gjennom hva hun kaller ”the throwntogetherness of place”.

For å forstå hvordan ulike aktører er implisert i konstruksjonen av steder er det nyttig å trekke inn Massey’s (2005) begrep ”aktivitetsrom” (”activity spaces”). Alle aktører, være seg individer, grupper, selskaper eller institusjoner, har sitt eget unike aktivitetsrom.

Aktivitetsrommet utgjør det nettverk av romlige koblinger og steder hvori en aktør opererer og har sine aktiviteter. Det vesentlige her er ikke å trekke grenser rundt aktivitetsrommene, men å rette søkelyset på hvordan ulike aktørers aktivitetsrom overlapper, støter i hverandre, og til tider skaper konflikt, og hvordan forhandlingsprosessene mellom ulike aktører med sine unike aktivitetsrom er konstituerende elementer for steder. Det er derfor bedre å snakke om steder som en ”hendelse” (”the event of place”), og som ”[the] *practising* of place, the negotiation of intersecting trajectories; place as an arena where negotiation is forced upon us” (Massey 2005:154, forfatterens uthevelse).

3.1.3 Stedsbegrepets relevans i samfunnsgeografien

De siste tiårenes fokus på globalisering i samfunnsvitenskapen har hatt en vesentlig betydning for hvordan man forstår og begrepsliggjør sted, men også for hvordan man forstår steders betydning for mennesker. Synspunkter strekker seg fra de som hevder geografi ikke lenger er relevant, til de som hevder at de spesifikke steder tvert imot antar større betydning i en kontekst av globalisering. De divergerende synspunktene vitner om globaliseringstemaets kompleksitet, og som Held & McGrew (2000) bemerker eksisterer det per i dag ingen konsensus om hvordan man skal forstå globalisering.

For Giddens (1991) forstås globalisering som hva han kaller en intensivering av verdensomspennende sosiale relasjoner. Steder langt fra hverandre knyttes tettere sammen, og som konsekvens av dette vil lokale hendelser i større grad formes av hendelser langt unna, og *vice versa*. Et eksempel på dette er avindustrialiseringen i mange vestlige byer, som grunnet

utflagging av nøkkelindustrier til lavkostland ofte har gjennomgått smertefulle restruktureringer. Et annet eksempel er økt bevegelse av mennesker over landegrenser. Mange nabolag i vestlige byer opplever en direkte konsekvens av dette i form av økt innslag av andre etniske grupper. Forstått på denne måten representerer globalisering en betydelig endring i den *romlige rekkevidden* for sosial handling og organisasjoner henimot det interregionale og interkontinentale (Held & McGrew 2000). Verden blir som følge av dette stadig mer sammenkoblet og integrert, noe som gjør at fjerne hendelser og prosesser ofte gir ringvirkninger lokalt der man bor og arbeider.

”Sted” har i samfunnsvitenskapen ifølge Agnew (1989) lenge vært forstått som ensbetydende med ”community” eller lokalsamfunn. Gitt økt mobilitet, en mer differensiert befolkningssammensetning, samt nye og mer geografisk utstrakte former for sosial integrasjon (Lupi & Musterd 2006), blir en slik forståelse av sted problematisk. Konsekvensen av slike endringer har ifølge Agnew (1989) vært en devalueringen av stedsbegrepet gitt dets tilknytning til ”community”. Massey’s (2005) stedsperspektiv kan dermed forstås som langt på vei et motsvar til påstander om at steder mister sin relevans i en kontekst av globalisering, og er et argument for at vi må *tenke annerledes* om steder. Ved å tenke om steder som dynamiske og åpne møtepunkt, konstruert relasjonelt gjennom praksis og forhandling, og hvor alt fra det potensielt globale til det lokale er implisert i konstruksjonsprosessen, unngår man å henfalle til en forestilling om steder som utelukkende lokale. Dermed kan man argumentere for at et slikt perspektiv gir nye muligheter innen studier av for eksempel bosted.

Fra et akademisk ståsted finnes det derfor holdepunkter for å fortsatt bruke sted som et relevant teoretisk begrep gitt en tilpasset begrepsliggjøring til de antatte endringer globalisering medfører. Den beslektede diskusjonen om hvorvidt og hvilken betydning steder har for mennesker er også viktig å ta stilling til. Globaliseringsteoretikere som Friedman (2007) og Ohmae (2005) har gått langt i å henholdsvis framholde ”verden som flat” og ”verden som grenseløs” hvor geografi avskrives som nærmest irrelevant for mennesker. Andre vil igjen argumentere for at de spesifikke steder på tross av mer utstrakte relasjoner, økt interaksjon og funksjonell integrasjon på tvers av landegrenser har fått en *økt* betydning. Som Harvey (1989) argumenterer for har nasjonalstatens endrede og ofte svekkede rolle ført til at byer og tettsteder selv må kjempe for å tiltrekke seg innbyggere og investeringer. En intensivert konkurranse mellom byer har i følge Florida (2004) ledet til et fokus på å tiltrekke seg og å tilrettelegge for ”de rette menneskene” eller den såkalte ”kreative klasse”, blant annet

ved å skape "liveable cities" gjennom design og utvikling av attraktive nabolag, og tilrettelegging for rekreasjonsmuligheter, kunst og kultur.

Det er også antatt at globalisering påvirker menneskets kognitiv referanseramme for hvordan man forholder seg til virkeligheten. Å være eksponert for et mangfold av kulturelle inntrykk fra verden over kan forme nye forståelsesmåter, fellesskapsfølelser og felles referanserammer blant mennesker uten nødvendigvis direkte kontakt (Held & McGrew 2000). Dette kan oppleves positivt gjennom omfavelse av hva som forstås som en kosmopolittisk kultur uten territorielle grenser, men kan tilsvarende skape uro, usikkerhet og engstelse når det fjerne og fremmede kommer tett innpå. Behovet for det Giddens (1991) kaller en ontologisk sikkerhet som forutsetning for en stabil følelse av identitet kan oppleves som truet gjennom den eksistensielle usikkerhet globalisering kan medføre. Behovet for et trygt ankerfeste i en ellers omskiftelig og usikker verden kan dermed vel så gjerne være en konsekvens av globalisering (Creswell 2004). Derfor kan nettopp de spesifikke steder oppleves som viktigere for mennesker og fremdeles være en viktig basis for å forankre identiteter, slik Harvey argumenterer:

The reactions to the collapse of spatial barriers are no less contradictory. The more global interrelations become, the more internationalized our dinner ingredients and our money flows, and the more spatial barriers disintegrate, *so more rather than less of the world's population cling to place and neighborhood* or to nation, region, ethnic grouping, or religious belief as specific marks of identity. Such a quest for visible and tangible marks of identity is readily understandable in the midst of fierce time-space compression (1996:246, min uthevelse).

Et eksempel på hvordan engstelse eller frykt kan framprovosere en økt viktighet av å ha kontroll over ens territorium, er slik Davis (2006) beskriver hvordan mange bevoktede og festningsaktige nabolag i Los Angeles har vokst fram. Ved hjelp av murer, inngjerdinger, sikkerhetsvakter og overvåkningssystemer søker man å beskytte sitt bosted fra reelle eller innbilte faremomenter i omgivelsene. Planleggingsbevegelsen New Urbanism er også et uttrykk for en fornyet interesse i nabolagets betydning. Et sentralt aspekt er her et forsøk på å gjenskape en lokalsamfunnsfølelse gjennom fysisk design (Talen 1999). Motivet er gjerne en reaksjon på blant annet hva Relph (1976) har karakterisert som "stedløse" boområder, som ses resultat av modernitetens masseproduksjon av sjelløse omgivelser uegnet for en autentisk menneskelig tilværelse, eller det Augé (1995) kaller masseproduserte ikke-steder (non-places) som alle ser likedan ut og følgelig antas medfører en likegyldighet. Begge disse eksemplene er uttrykk for reaksjonære strategier hvor "sted" utgjør en sentral komponent for å skape et territorielt fundament for en ontologisk sikker væren i verden.

Slike eksempler gir gode holdepunkter for å argumentere for at steder fremdeles er viktige for mennesker. Men som Massey (2005) innvender er det ikke nødvendigvis slik at steder har blitt *mer* viktig, men kanskje heller at man har blitt mer bevisst viktigheten av steder. Savage *et al* (2005) vil også argumentere for at bosteder antar en ny betydning for mennesker gitt globaliseringens påvirkning. Gitt Lupi og Musterds (2006) argument om hvordan mennesker i dag er sosialt integrert på ulike nivåer kan bostedet få en endret betydning. Bostedsvalg og hvordan mennesker identifiserer seg med eller knytter tilhørighet til sitt bosted er ikke nødvendigvis basert på en lokal tilhørighet gjennom sosiale bånd, men kan ifølge Savage *et al* (2005) være gjenstand for en økt refleksivitet rundt hvem man ønsker å være som person, og hvilke signaler ens bosted kan formidle om dette.

Ved å ta i bruk Massey's (2005) stedsperspektiv kan man lettere ta inn over seg det mangfoldige konstitueringsgrunnlaget for steder. Innflyttere til Årvollskogen vil alle ha sine personlige flyttemotiver, flyttehistorier og boligkarrierer, forventninger til bostedet, relasjoner og tilknytning til andre steder, samt ulike hverdagslige praksiser. De vil også i ulik grad være påvirket av rådende oppfatninger om stedet konstruert utenfra, samt de oppfatninger en selv og ens naboer konstruerer om stedet. I det følgende diskuterer jeg teori om identitet med henblikk på å knytte dette sammen med ovenfor diskuterte teoretiske perspektiv på sted, noe som danner et utgangspunkt for å forstå hvordan informantene på ulikt vis kan identifisere seg med eller knytte tilhørighet til Årvollskogen.

3.2 Teoretiske perspektiver på identitet og identifikasjon

Hvordan mennesker oppfatter, bruker og deltar i "konstruksjonen" av ulike steder, eller på andre måter forholder seg til spesifikke steder eller "stedstyper", er knyttet til forestillinger man holder om seg selv og hvem man er. Som Cresswell (2004) sier, og i tråd med et sosialkonstruktivistisk perspektiv på sted, skapes steder aktivt av mennesker ved at de blant annet knytter historie og identiteter til de. Gjennom hvordan mennesker tilskriver mening til sine omgivelser får de ulike steder sine identiteter, samtidig som steder også kan fungere som en basis for hvordan man forstår seg selv og konstruerer sin personlige eller en sosial gruppes identitet, både gjennom identifikasjon *med* og *mot* ulike steder. Å teoretisere denne relasjonen mellom steder og stedsidentitet på den ene siden, og mennesker og deres identiteter på den andre, er nyttig med henblikk på å analysere informantenes fortellinger om Årvollskogen. Selv om informantene ikke eksplisitt har blitt spurt om å redegjøre for sin "identitet", foretas

det i intervjusituasjonen kontinuerlige refleksjoner over ”hvem man er”, og hvor dette settes i sammenheng med både ens nåværende og prefererte bosted(er), ulike oppvekststeder, Oslo som by, og andre steder og stedstyper informantene måtte trekke inn som relevante.

3.2.1 Identitet og identifikasjon

Begrepet ”identitet” brukt om mennesker henspiller på et individs selvoppfattelse, samt hvordan det blir oppfattet av andre. Begrepet favner dermed både om et refleksivt aspekt knyttet til individets selvbevissthet og identitetskonstruksjon, men også de trekk som utenfra lar seg observere og oppfatte av andre, og som ikke nødvendigvis lar seg kontrollere av gjeldende individ. Som Brace (2003) advarer mot må man ikke forstå identiteter som utelukkende en individuell konstruksjon basert på fri vilje, da en relativ viktighet av strukturer eller krefter utenfor vår kontroll er implisert i formasjonen av våre identiteter. Følgelig bør derfor identitet og identifikasjon som teoretiske begreper konstrueres på en måte som både fanger opp de refleksive aspekter ved menneskets selvoppfattelse, men også de førrefleksive eller prekognitive aspekter knyttet til et individs praksis, og også de strukturer som muliggjør og begrenser våre handlingsrom. Dette kan være aspekter som følger av et individs sosialisering inn i et samfunn eller en sosial klasse, og tilhørende kulturelle verdier som utgjør disposisjoner for individets væren og handlinger på et ikke nødvendigvis bevisst nivå.

Den sosialkonstruktivistiske vendingen innenfor samfunnsfagene har medført at man langt på vei har lagt bak seg en forståelse av individers identitet som uttrykk for et autentisk indre selv (Hall 1996). En slik essensialisme med romantiske undertoner har måttet vike for en måte å forstå identiteter som et produkt av samspillet mellom på den ene siden individets bevisste identitetskonstruksjon, og på den andre siden de betingelser og føringer samfunnet og den sosiale konteksten legger for individet. I dette forholdet mellom aktør og struktur vil ulike teoretikere i varierende grad tilskrive aktøren eller individet handlekraft kontra samfunnets og sosiale gruppers strukturerende effekt. Der sosiologer som Giddens (1991) og Bauman (2006) synes i stor grad å vektlegge individets refleksivitet i sitt identitetskonstruerende prosjekt som ”livsbiografi”, vil Bourdieu (1995, 1996) med sitt habitusbegrep helle mot et en sterkere vektlegging av den strukturerende effekten sosialisering inn i bestemte sosiale lag har på individets selvforståelse og identitet, en skillelinje det her ikke er plass til å diskutere i detalj.

Et utgangspunkt for å forstå hvordan mennesker konstruerer sine identiteter ligger i den poststrukturelle lingvistikken. Via Saussure’s lingvistikk kritiserer Derrida den vestlige filosofien for logosentrisme, noe som ”...orients philosophy towards an order of meaning

(thought, truth, etc.) conceived as existing in itself, as a foundation and an origin, beyond which we need not go (Peet 1998:206).” Tegns (eller begrepers) mening bestemmes i stedet gjennom dets forskjellighet og differensiering fra andre tegn, framfor å få sin spesifikke verdi fra dets relasjon til virkeligheten. Eller som Jørgensen & Phillips (2002) uttrykker det; det er fra hva det *ikke* er at et tegn eller begrep får sin mening. Hall baserer seg på en slik forståelse i sin begrunnelse av hvorfor vi må forstå identiteter som konstruert gjennom forskjellighet:

Above all, and directly contrary to the form in which they are constantly invoked, identities are constructed through, not outside, difference. This entails the radically disturbing recognition that it is only through the relation to the Other, the relation to what it is not, to precisely what it lacks, to what has been called its *constitutive outside* that the ‘positive’ meaning of any term – and thus its ‘identity’ – can be constructed (Hall 1996:4, forfatterens uthevelse).

Denne tosidigheten leder til en forståelse av identiteter som relasjonelt konstruert gjennom differensiering (Crang 1998); på den ene side basert på en positiv definisjon av tilhørende egenskaper og signifikante trekk ved enkeltindividet eller gruppen som deler en identitet, på den annen side en negativ definisjon basert på kontrastering mot de enkeltindivider eller grupper som oppfattes som annerledes.

3.2.2 Habitus, felt og kapital

Å forstå menneskers identitetskonstruksjon som et resultat av differensiering har likhetstrekk med Bourdieu’s teori om sosial praksis. Dette likhetstrekket gjør det i kombinasjon med habitusbegrepets hensyntagen til strukturelle effekter til et nyttig teoretisk begrepsapparat for å forstå hvordan mennesker konstruerer sine identiteter. Habitus forstås av Bourdieu som et sett av kroppsliggjorte disposisjoner primært ervervet gjennom sosialisering i barndommen, og fungerer som ”...et forenende og genererende prinsipp som lar indre og relasjonelle kjennetegn ved en posisjon komme til uttrykk i form av en enhetlig livsstil, det vil si som et enhetlig sett av valg av personer, goder og virksomheter. [...] [H]abitusformene innebærer også ulike klassifikasjonsskjemaer, ulike prinsipper for klassifiseringer, ulike prinsipper for anskuelse og for inndelinger, og ulik smak (1995:36-37).” Habitus må ikke her forstås som å være ensbetydende med identitet. Men et individs habitus er her ved å ligge under nivået for bevissthet og med dets tilhørende disposisjoner og klassifiseringsskjemaer, tenkt vil legge føringer på de oppfatninger, preferanser og forståelser som ligger til grunn for menneskers identitetskonstruksjon.

Et individs habitus vil videre alltid eksistere i relasjon til et gitt sosialt felt. Et sosialt felt kan eksempelvis være det vitenskapelige felt, det religiøse felt, det økonomiske felt eller boligmarkedet, hvor hver av disse består av ulike, relasjonelt definerte og hierarkiske posisjoner. Posisjonen et individ inntar er avhengig av individets feltsspesifikke kapital. Slike sosiale felt vil hver operere etter en egen logikk basert på en bestemt verdsetting av praksiser og objekter (Knox 2008). Hva som knytter habitus til ulike felt er en mekanisme Bourdieu (1995) kaller ”en følelse for spillet”. Dette henspiller på individets sosiale praksis og evne til å håndtere og å forstå sine omgivelser på en sådan måte som skaper en korrespondanse mellom ens habitus og gjeldende felt.

En gruppe mennesker som nærmer seg hverandre i det sosiale rommet vil ifølge Bourdieu dele en noenlunde samme habitus, hvor denne bestemmes av den totale mengde og sammensetning av økonomisk, sosial og kulturell kapital. Økonomisk kapital refererer her til økonomiske og materielle goder et individ besitter. Videre er sosial kapital ”...the sum of the resources, actual or virtual, that accrue to an individual or a group by virtue of possessing a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition (Bourdieu & Wacquant 1992:119).” Sosial kapital er i denne forståelsen de nettverk av blant annet venner, slektskap og bekjenskaper man kan trekke på i bestemte situasjoner for å oppnå ønskede goder. Den kulturelle kapitalen deles av Bourdieu inn i tre hovedtyper: objektivisert (tingliggjort kulturell kapital eksempelvis i form av objekter som klær eller bygninger med et bestemt arkitektonisk uttrykk), institusjonalisert (tilegnet kompetanse gjennom skolegang og utdanning), samt kroppsliggjort (manerer, etikette og bestemte typer atferd som skaper inntrykk av sosial autoritet i bestemte situasjoner) (Dovey 2010). Den kulturelle kapitalen bidrar til å forme individets evne til å bedømme og differensiere, og danner således grunnlaget for individets smak eller preferanser.

Slik Dovey (2010) forstår habitusbegrepet har det også en territoriell dimensjon ved å innbefatte både ”habit” (vane) og ”habitat”, og et individs habitus vil dermed være implisert i individets konstruksjon av både en ”stedsfølelse” og følelsen av ”ens plass” i et sosialt hierarki. Som Bourdieu antyder så vil ens bosted kunne ha en innvirkning på formasjonen av ens habitus (1996). I tråd med en slik forståelse har det i nyere samfunnsgeografisk og sosiologisk forskning ifølge Mazanti (2007) vært viet en større oppmerksomhet til hvordan mennesker forholder seg til sitt bosted hva angår kulturell praksis, livsstil og identiteter. Livsstilsbegrepet er i denne oppgaven viktig, og forstås i tråd med hvordan Bourdieu framholder at individer eller grupper av mennesker med liknende atferd ofte innehar like eller nære posisjoner i det sosiale rommet:

Bourdieu suggests that people with a common habitus - a kind of unity of human behaviour – often occupy a similar or neighbouring position in social space/fields; *they tend to have the same kind of lifestyle* and therefore tend to have the same kind of culture and aesthetic preferences (Mazanti 2007:65, min uthevelse).

Når begrepet ”kulturell kapital” tas i bruk i denne oppgaven foreligger det ikke statistiske målinger basert på bestemte kriterier og definisjoner av kulturell kapital til grunn. I en kvalitativ metodisk tilnærming kan det allikevel være mulig gjennom å få innblikk i informantenes livsstilspreferanser, praksis og bakgrunn, å si noe om vedkommendes habitus og kulturelle kapital. Etter denne generelle diskusjonen av Bourdieus begreper vil jeg nå i det følgende knytte dette til teorier om sted, identifikasjon og tilhørighet.

3.3 Sted, identifikasjon og tilhørighet

Massey’s stedsperspektiv vektlegger hvordan steder konstrueres sosialt gjennom forhandlingsprosesser mellom ulike aktører. Videre må man spørre seg *hva* som er det sosialt konstruerte ved steder. Ifølge Cresswell (2004) er det to elementer som tillegges spesiell vekt i det sosialkonstruktivistiske perspektivet, nemlig stedets *materialitet* og *mening*. Det materielle aspektet refererer i hovedsak til de bygde (og naturlige) omgivelser; som eksempelvis arkitektur og fysisk utforming, bygningsmassen, veier, hager, parker, vegetasjon, skog, og lekeplasser. Det meningsbærende refererer her til hvordan mennesker tolker og tilskriver sine omgivelser mening. Å forstå identifikasjon med og tilhørighet til steder fordrer derfor en forståelse av hvordan menneskets subjektive erfaringer og oppfatninger danner grunnlaget for de forhandlingsprosessene hvorigjennom steder konstrueres mellom mennesker.

3.3.1 Stedsfølelse ("Sense of place")

Begrepet ”sense of place” henspiller på de oppfatninger mennesker har av, og følelser de knytter til steder. Dette inkluderer ifølge Mazanti (2007) både de refleksive og førrefleksive relasjoner mennesker har til steder. Dette kan formes av personlige erfaringer i det hverdagslige, barndomsminner fra oppvekststedet som kan knyttes til ens nåværende bosted, fortellinger om steder man hører gjennom media eller fra venner, samt ens sosiale posisjon og tilknyttet oppfatning av for eksempel hvorvidt et bestemt bosted er passende for ens person. Begrepet favner derfor om den subjektive relasjonen mellom mennesker og steder, men som

Rose (1995) påpeker må man samtidig ta i betraktning hvordan slike følelser og meningsinnhold i stor grad også er formet av de sosiale, kulturelle og økonomiske omstendigheter mennesker befinner seg i. Hvordan en stedsfølelse konstrueres av den enkelte er således et produkt av på samme tid hverdagslige praksiser, erfaringer og følelser, men også den bredere sosiale kontekst hvori inngår de overordnede strukturer som er innvirkende på hvordan mennesker konstruerer sine identiteter.

Stedsfølelse er således et nyttig begrep for å få innsikt i hvordan mennesker identifiserer seg med og knytter tilhørighet til steder. Når man eksempelvis velger å flytte til et nytt bosted starter man gjerne å ”konstruere” stedet, for å skape en forståelse av, og orden i sine nye omgivelser. Denne konstruksjonsprosessen, som innebærer å etablere en forståelse av seg selv i relasjon til sine omgivelser, vil ifølge Røe (2009) i varierende grad starte fra bunnen av eller basere seg på allerede eksisterende forestillinger man har om sitt nye bosted. Videre vil den relative betydningen av et steds materielle, sosiale og kulturelle aspekter i ulik grad innvirke på denne prosessen.

Den humanistiske geografien har i sær vektlagt denne subjektive relasjonen mellom mennesker og steder. Med utgangspunkt i en fenomenologisk forståelse av bevissthet, handlinger og følelser som *intensjonelle*, det vil si at de alltid er orientert *mot* noe, har sted blitt ansett som et grunnleggende aspekt ved menneskets eksistensielle væren. I sær Relph (1976) har vektlagt geografis betydning, blant annet ved å hevde at all bevissthet ikke bare er bevissthet om *noe*, men om noe på sitt/sin *sted/plass*. Ved å inkludere en geografisk komponent til menneskets bevissthet trekker Relph videre på en heideggeriansk filosofi som vektlegger menneskets eksistensielle behov for å kultivere sine nære omgivelser for å kunne oppnå en autentisk væren. I dette perspektivet representerer modernitetens masseproduksjon, kapitalisme og tilhørende rasjonaliserte byggeteknikker og stedsutvikling en trussel, der mennesker frarøves muligheten til å konstruere en meningsfull relasjon til sine omgivelser. Relph (1976) kritiserer blant annet den fysiske utformingen til forstaden ved å hevde at masseproduserte og monotone landskap bidrar til en følelse av ”stedløshet” hvor mennesker frarøves muligheten til å konstruere meningsfulle relasjoner til sine omgivelser.

En sådan forståelse av relasjonen mellom mennesker og steder har dog en rekke problematiske aspekter. Som Peet (1998) innvender er det et overdrevent fokus på individets subjektive valg og erfaringer knyttet til steder, med den følge at maktrelasjoner og andre strukturerende sosiale, økonomiske og kulturelle effekter på menneskers valg og handlinger ikke blir tilstrekkelig adressert. Det er videre også et tilsnitt av nostalgi og en implisitt normativitet, da det lokale og nære forstås som mer ”autentisk”, og hvor krefter utenfra anses

som en trussel for menneskets mulighet til å leve autentiske liv (Dovey 2010). Dette skillet, mellom det ”autentiske nære” og det mer abstrakte, ”inautentiske fjerne”, er for Massey (2005) et skille som nødvendigvis gir en forståelse av steder som statiske og lukkede. Fra et analytisk perspektiv er det derfor mer hensiktsmessig å kunne teoretisere ”stedsfølelse” på en måte som ikke begrenser seg til utelukkende den subjektive erfaring et individ gjør seg i et avgrenset geografisk område. Ved å koble begrepet stedsfølelse og habitus åpnes det en mulighet for å fange opp nettopp de disposisjoner mennesker besitter gjennom sosialisering inn i en bredere samfunnskontekst, og kan bidra til å inkludere det strukturelle i forståelsen av hvordan mennesker konstruerer en stedsfølelse og derigjennom steder.

3.3.2 Habitus og stedsfølelse – identifikasjon med og tilhørighet til sted

Som tidligere nevnt konstruerer mennesker sine identiteter både i en positiv forstand gjennom tilknytning til bestemte sosiale grupper hvortil man føler en tilhørighet, likhet eller slektskap, og i en negativ forstand gjennom opposisjon til, eller distingvering fra andre sosiale grupper man ikke har tilsvarende følelser knyttet til. En liknende mekanisme forekommer også ifølge Rose (1995) i hvordan mennesker forholder seg til steder. En stedsidentifikasjon innebærer for Rose en tilhørighet, ved at man enten føler seg komfortabel eller ”som hjemme”, ved at stedet symboliserer visse kvaliteter som harmoniserer med hvordan man oppfatter og forstår seg selv. Har man en oppfatning av seg selv som ”ung”, ”hip” og ”urban” vil man derfor kanskje identifisere seg mer med steder som St. Hanshaugen, Grünerløkka og Sagene, ofte fremstilt nettopp som ungdommelige steder, framfor forstaden som i sin tur ofte fremstilles som ”barnevennlig” eller som en ”soveby”. I Bourdieu’s terminologi vil en sådan korrespondanse mellom ens habitus og de materielle og sosiale omgivelser skape en stedsfølelse karakterisert av å være ”in place” (Savage *et al* 2005). Tilsvarende kan tilstedeværelse på et sted hvor man føler seg fremmed eller ikke-tilhørende, skape en følelse av ”out of place” (Cresswell 2004). Denne følelsen kan ifølge Rose (1995) enten ta form av en eksplisitt identifikasjon *mot* stedet, eller en likegyldighet der stedets karakter ikke er relevant for ens identitet.

De mennesker som nærmer seg i det sosiale rommet og således kan sies å dele en bestemt habitus vil være disponert for å oppleve og erfare et sted på en lik måte. Som Bourdieu (1996) sier; ”for å ikke føle seg *feilplasserte* må de som trer inn i et rom innfri de krav som rommet stilltiende stiller til de som er i det (1996:156, forfatterens uthevelse).” Besitter man ikke de påkrevde midler for eksempel i form av kulturell eller sosial kapital kan

dette medføre en følelse av å være ”out of place”. Å bo i et finere strøk fordrer ikke nødvendigvis utelukkende den økonomiske kapitalen påkrevd for å kjøpe seg inn, men vel så gjerne en evne til å håndtere ens naborelasjoner og å kunne te seg i tråd med de kulturelle og sosiale koder nabolaget synes å ha. Rent fysisk kan man riktignok oppta et bosted, men forutsetningen for å identifisere seg med eller konstruere en tilhørighet til bostedet kan i Bourdieus forståelse sies å henspille på ens mengde og sammensetning av kapital for å kunne ”bo” i ordets egentlige forstand.

Mekanismen som kobler habitus til felt er hva Bourdieu kaller ”en følelse for spillet”. I tilknytning til bosted og bostedsvalg arter dette seg ifølge Savage *et al* ved at: ”[p]eople are comfortable when there is a correspondence between habitus and field, but otherwise people seek to move – socially and spatially – so that their discomfort is relieved (2005:9).” Gjennom valg av bosted søker derfor mennesker å oppnå en korrespondanse mellom ens habitus og en stedsfølelse av å være ”in place”. Hvis man i et bourdieuansk perspektiv videre betrakter boligmarkedet som et sosialt felt, kan tilhørende kriterier for ”god smak” eksempelvis være relatert til bostedets karakter (landlig, urbant, moderne o.l.), det arkitektoniske landskapet, beliggenhet i forhold til andre steder, boligens størrelse, innredning og design osv. (Knox 2008). Følgelig kan det tenkes at mennesker som deler habitus er disponerte for å søke seg til bestemte bosteder hvortil deres selvoppfatning og identitet oppleves som passende. Bostedet kan med andre ord ha funksjon som en distinksjonsmarkør som bekrefter og formidler ens identitet overfor omgivelsene.

Denne måten steder er implisert i menneskets identitetskonstruksjon beror ikke nødvendigvis kun på de spesifikke steder, men også ulike ”typer av steder”. En ”stedstype” refererer ikke her til ett spesifikt sted, men er heller en abstraksjon hvis meningsinnhold er en generalisering basert på fellestrekk ved spesifikke steder like i sin karakter som gjerne kategoriseres sammen. Slike fellestrekk kan være stedets framtrædende bygningsmasse og fysiske omgivelser, befolkningssammensetning og ”type mennesker”, samt de ulike aktiviteter og levemåter som forekommer på slike steder. Eksempler på stedstyper i tilknytning til by kan være ”villaområde”, ”getto”, eller ”forstad” hvorav ”drabantby” kan sies å være en undertype.

Slike stedstyper, eller hva Knox (2008) omtaler som ”hverdagslandskap”, består i følge ham av lag med symbolsk mening, og utgjør videre ”moralske geografier” som både kan reflektere og reproducere et samfunns eller ulike sosiale gruppers kjerneverdier. I en amerikansk kontekst framholder Knox hvordan forstaden i etterkrigstiden over tid har blitt assosiert med ”Den amerikanske drømmen”, forstått som oppadgående sosial mobilitet gjennom hardt arbeid, belønnet med en stadig økning i velstand og en deltagelse i

boligeierskapsdemokratiet. Idealet for det gode liv er i så måte innskrevet i forstadens bygde omgivelser og den dertil assosierte livsstil. Som Goss (1999) på tilsvarende vis argumenterer for vil arkitektur og de bygde omgivelser uttrykke sosiale relasjoner på en symbolsk måte, som i sin tur strukturerer levemåter og fungerer som et romlig system som reproducerer dem. Den amerikanske forstaden kan i denne sammenheng sies å fungere som en tegngiver som reflekterer privat eiendomsrett og verdier knyttet til kjernefamilien, som antas å være et ideal for landets befolkning.

Som sosialiserte subjekter er vi disponert for å konstruere en stedsfølelse og å forstå steder på ulikt på vis, hvor en følge av dette er hva Robertson påpeker:

It is the relative and relational nature of class distinctions and the social hierarchies that they produce, which are of concern here, and how such cleavages become embedded and then replicated over time in the social distinctions that exist between different places (2013:4).

Som Bourdieu sier vil det i et hierarkisert samfunn ikke finnes rom som ”ikke er hierarkiserte og som ikke uttrykker eksisterende hierarkier og sosiale avstander [...] (1996:15).” Det er nettopp her i hva Bourdieu videre omtaler som ”kampen om rommet” at begrepene kulturell og sosial kapital kan være nyttige teoretiske verktøy for å belyse hvordan mennesker på ulikt vis konstruerer sine respektive bosteder.

3.3.3 Bosted og kulturell kapital

Det har innen forskning på flytting ifølge Bridge (2006) vært viet lite oppmerksomhet til hvilken betydning kulturelle aspekter kan ha med hensyn til nabolag og menneskers bostedsvalg. Som Mazanti (2007) påpeker er økonomisk kapital opplagt en vesentlig forutsetning for å i det hele tatt kunne delta på boligmarkedet, men et bostedsvalg innebærer også andre avveininger utover det rent økonomiske. Kulturell kapital kan som begrep her bidra til å belyse noen av de andre aspektene som kan være relevante når mennesker velger bosted. Denne kapitalen kan anta flere ulike former, og ifølge Bridge (2006) kan den *kroppsliggjorte* kulturelle kapitalen uttrykkes og reproduceres gjennom å velge et bosted assosiert med en bestemt type livsstil. Forbruksmønstre og fritidsaktiviteter reflekterer bestemte normer for sosiabilitet og smak, og kan derigjennom signalisere en persons tilhørighet til og identifikasjon med et bestemt sosialt lag eller gruppe tilknyttet et bestemt sted. Kulturelle verdier kan også oversettes til materiell form, og inngår i hva Duncan og Duncan (2004) kaller symbolske landskap. Dette vil ifølge Bridge (2006) utgjøre en

objektivisert form for kulturell kapital, hvor arkitektur og de fysiske omgivelser gjennom utforming og design fungerer som bærere av kulturelle verdier. Hva slike landskap signaliserer kan for enkelte skape følelse av tilhørighet og identifikasjon, og på samme tid virke ekskluderende overfor andre. Den *institusjonaliserte* kulturelle kapitalen henspiller på muligheter for sosial reproduksjon over generasjoner, og kan gjennom bostedsvalg komme til uttrykk gjennom et ønske om å bosette seg i områder hvor tilknyttede utdanningsinstitusjoner oppfattes som gode og hvor barns oppvekstvilkår antas som favorable.

Følger man antagelsen om at bostedet fremdeles har en viktig betydning i menneskets identitetskonstruksjon, ettersom økt mobilitet på paradoksalt vis frambringer et behov for å ha en plass i verden man kan kalle sitt hjem, bør spørsmål om tilhørighet og identifikasjon ifølge Savage *et al* forstås på følgende måte:

Belonging should be seen neither in existential terms (as primordial attachment to some kind of face-to-face community), nor as discursively constructed, but as a socially constructed, embedded process in which people reflexively judge the suitability of a given site as appropriate given their social trajectory and their position in other fields (2005:12).

I hva Savage *et al* (2005) kaller ”elective belonging”, på norsk ”valgt tilhørighet”, blir bostedet en nøkkelarena for å definere ens sosiale posisjon og derigjennom uttrykke ens identitet. Tilhørighet beror på evnen til å knytte sin egen livsbiografi og sin identitet til sitt bosted på en måte som stemmer overens med ens selvoppfattelse. Gjennom valgt tilhørighet er ens stedstilhørighet derfor antatt å i større grad bero på kulturell framfor sosial kapital: ”Rather than a concern with the quality and nature of local ties and personal relationships, it is this ability to place oneself in an imaginary landscape which is central to people’s sense of belonging (Savage *et al* 2005:90).” De lokale sosiale bånd antas å ha mindre viktighet til fordel for å kunne velge og plassere ens bosted i en bredere symbolsk geografi.

Mennesker med ulik mengde og sammensetning av kapital antas på bakgrunn av dette å søke seg mot forskjellige bosteder. Et bosted som Årvollskogen slik det markedsføres med muligheter for utøvelse av en bestemt livsstil, kan tenkes virker tiltrekkende på en bestemt gruppe mennesker. En sporty- og friluftorientert livsstil kan forstås som en type kulturell kapital. Årvollskogen som bosted kan gi muligheter for å erverve og produsere. Samtidig er det ofte slik Bridge (2005) viser at man må foreta kompromisser med tanke på de ulike typene kulturell kapital. I en studie av gentrified nabolag i London viser han hvordan middelklassens bostedsvalg kan bære preg av kompromisser mellom ønsket om å bo i områder preget av en bestemt type arkitektur og en urban livsstil (materialisert og

kroppsliggjort kulturell kapital), og andre områder mer velegnet for barns oppdragelse og skolegang (institusjonell kulturell kapital).

3.3.4 Bosted og sosial kapital

Det er en pågående diskusjon i faglitteraturen om den relative viktigheten ens bosted har for å bygge sosial kapital. Basert på studier av to forsteder i Nederland forsøker Lupi og Musterd (2006) å vise at mennesker i dag oftere integreres sosialt gjennom mer differensierte og løsere nettverk på ulike samfunnsmessige nivåer. Tilsvarende viser Savage *et al* (2005) gjennom sine studier av forsteder tilknyttet Manchester at sosial kapital er av mindre viktighet for menneskers bostedsvalg. Basert på slike funn kan det tenkes at ens bosted ikke nødvendigvis utgjør det viktigste sted for å bygge og å reprodusere sosial kapital. Mye av faglitteraturen der sosial kapital som begrep brukes, har da også vært rettet mot depriverte områder der det antas at mennesker er mer stedbundne. Her ses bygging av sosial kapital som en potensiell ressurs innbyggerne kan ta i bruk for å styrke nabolagets sosiale kohesjon og kvalitet (Forrest & Kearns 2001). Butler og Robson (2001) vil derimot hevde at sosial kapital også kan være av vesentlig betydning for mer ressurssterke lag av befolkningen hva angår nabolaget. I en gjennomgang av ulike studier av gentrifiede nabolag i London viser de at sosial kapital også kan utgjøre en ønsket ressurs blant innbyggerne for å skape fellesskapsfølelse og stedsidentifikasjon blant annet gjennom utstrakt frivillighetsarbeid.

Antagelsen om sosial kapitalers synkende viktighet springer ut fra forestillingen om at økt mobilitet gir bostedet en endret betydning i menneskers identitetskonstruksjon. Ifølge Sennett (1999) har det moderne mennesket blitt mer fleksibelt i flere henseender, blant annet grunnet økende krav til fleksibilitet i arbeidslivet. Mennesker har som følge av dette blitt tvunget til å være mer mobile med tanke på å endre bosted alt ettersom hva ens yrkeskarriere krever. Følgen av dette blir hva Sennett anser som en dalende interesse for mennesker til å investere i sine nabolagsrelasjoner og bostedsomgivelser, ettersom det kun er ett blant flere opphold på veien opp karrierestigen. Dette resonnerer med hva Baumgartner (1988) finner i en studie av nabolagsrelasjoner i en velstående forstad til New York. Han argumenterer for at den høye mobilitetsraten fra sted til sted betyr at bånd mellom personer ofte brytes og erstattes med nye og like temporære bånd, slik at de sosiale relasjonene ofte har korte fortider og fremtider. Som konsekvens av dette vil de færreste bruke krefter på å knytte tette sosiale bånd i sitt nabolag.

Det har da også i den angloamerikanske faglitteraturen blitt rettet mye kritikk mot forstaden og den dertil assosierte livsstil, og dets konsekvenser for samfunnets sosiale kohesjon. Som Putnam (2000) vil ha det til er det amerikanske forstadslivet preget av en privat og atomisert tilværelse og legger mye av skylden på den pendleraktivitet innbyggere foretar mellom hjem, arbeidsplass og kjøpesenteret, hvor forstaden reduseres til en rent funksjonell soveby. Ifølge Beauregard (2006) har mye av denne kritikken vært initiert av en bekymring for at samfunnets fellesskapsfølelse svekkes, ved at menneskers privatiserte livsførsel er antatt vil lede til en fremmedgjøring overfor hverandre.

Lupi og Musterd (2006) vil innvende mot denne type kritikk at den ofte baseres på myter og populære forestillinger om forstaden uten empirisk verifikasjon, og at den har et normativt og nostalgisk tilsnitt der man beklager tapet av den type fellesskapsfølelse Tönnies kalte *Gemeinschaft*. Dette er ifølge dem en utdatert måte å tenke om sosial kohesjon på i det moderne samfunn. Med en gjennomgang av hva de identifiserer som to hovedposisjoner i faglitteraturen kalt "community lost" og "community saved", som henholdsvis vektlegger negative og positive utviklingstrekk ved forstadslivet, tar de til orde for et tredje perspektiv kalt "community transformed". I dette ligger en antagelse om at forstadslivet verken har ledet til en sosial krise, ei eller har det medført en bevaring av et *Gemeinschaft*-samfunn. Konsekvensen er at man må forstå menneskers tilknytning til bostedet i en bredere kontekst utover det rent lokale:

The local cannot be seen as the only place where social cohesion can develop, nor is this the context where community is naturally created. People nowadays are socially integrated through differentiated, looser networks occurring at different scales. [...] Yet, neighbourhoods tie people both socially and spatially, if only on functional grounds (Lupi & Musterd 2006:187).

I tråd med dette hevder Forrest og Kearns (2001) at mye tyder på at nabolaget som en sosial arena fortsetter å spille en viktig, men i økende grad spesialisert rolle for mennesker. For mange kan det utgjøre en viktig arena for rekreasjon og fritidsaktiviteter, i tillegg til funksjonelle gjøremål. Blant velstående kan det for eksempel være viktig å "kjøpe seg inn" i et bestemt nabolag, basert på livsstilsvalg som innebærer et ønske om å unngå nærhet eller "smitte" fra andre områder forbundet med negative konteksteffekter. Nabolagsaktivitet kan derimot være mer viktig for mindre ressurssterke mennesker som ofte må belage seg på ulike former for støtte fra sine naboer.

Sosial kapital kan også forekomme i ulike former. "Community lost"-perspektivet synes å vektlegge tapet av de sosiale bånd karakterisert som tette og lokale, som utgjør hva

Putnam (2000) betegner som sosial kapital av typen ”bonding”. Sosial kapital i Putnams perspektiv referer til relasjonene mellom individer, og de sosiale nettverk, resiprositetsnormer og tillit som oppstår gjennom disse. ”Bonding” sosial kapital refererer til tette sosiale bånd gjennom blant annet familie- og vennerettverk, mens ”bridging” sosial kapital utgjør bånd av en svakere karakter gjerne på tvers av sosialt forskjellige grupper. Der ”bonding” sosial kapital kan være en kilde til emosjonell og materiell støtte, kan bekjenskaper gjennom ”bridging” sosial kapital være en kilde til å få tilgang til ressurser i andre sosiale sfærer enn sin egen (Kleinhans *et al* 2007). Dette skillet mellom ”bridging” og ”bonding” er ikke et enten/eller, men utgjør et spørsmål om grader hvori de ulike sosiale bånd og deres karakter kan kategoriseres (Putnam 2000).

Ved å analysere sosial kapital i en nabolagskontekst framholder Kleinhans *et al* (2007) at fraværet av sterke lokale sosiale bånd ikke er ensbetydende med at sosial kapital er av mindre betydning for innbyggere. Svake bånd karakterisert av for eksempel gjensidig tjenesteytelse og bare det å hilse på sine naboer og å slå av en prat, kan bidra til å produsere hva de kaller et favorabelt sosialt klima. I en nabolagskontekst kan dette skape en tillit mellom innbyggerne som beror på en forutsigbarhet knyttet til ens naboer og deres atferd. Muligheten for å dra nytte av denne styrken i de svake bånd kan dermed som Forrest og Kearns (2001) framholder også tenkes være viktig for mennesker når de flytter til et nytt bosted. Med henblikk på Årvollskogen er det av interesse å se nærmere på hvordan informantene forholder seg til og omgår sine naboer. Et sentralt spørsmål er hva de legger i eventuelle forestillinger om Årvollskogen som et ”sosialt fellesskap”, og om dette beror på å knytte tette vennskapsbånd eller noe mer i retning av hva Savage *et al* omtaler som ”neighbouring” forstått som evnen til å håndtere nærhet: ”...neighbouring involves managing proximity. This is different from becoming over-involved with one’s neighbours, in that it entails maintaining proper distance from them, yet it does require constructing the right kinds of ties (2005:81).”

4. Presentasjon av Årvollskogen

Årvollskogen er et nytt boligkompleks i Oslo beliggende på Årvoll i Bydel Bjerke.

Boligkomplekset stod ferdigstilt i 2007 og består av 320 boenheter, hvor også en barnehage med fortrinnsrett for Årvollskogens innbyggere er integrert i bygningsmassen. Årvollskogens bygningsmasse består av lavblokker, ”townhouse” og rekkehus, og er organisert i tre boligsameier. Sameiene deler en skjermet park med lekeplass for barn, samt to badstuer og en smøre- og prepareringsbod for ski. Under bakkeplan ligger også en parkeringskjeller tilknyttet Årvollskogen.

4.1 Bebyggelsen og nabolagets fysiske utforming

Årvollskogen er tegnet av det internasjonalt anerkjente arkitektfirmaet Jensen & Skodvin Arkitektkontor A/S, etter å ha vunnet en arkitektkonkurranse i regi av utbygger Årvollskogen KS. Årvollskogens bebyggelse er tilnærmet sammenhengende og ligger som en ring i randsonen av tomten. Den omkranser således boligsameienes fellesareal med adkomstpunkter fra utsiden gjennom små portrom mellom bygningene. Materialbruken preges av en kombinasjon av treverk, store vindusflater og betongelementer. Bebyggelsen er også tilpasset topografien, hvor de lavere rekkehusene er plassert foran mot grensen til Årvolls eldre bebyggelse og med blokkleilighetene plassert på baksiden mot Markagrensen. Fra parkeringskjelleren går heisen direkte opp til leilighetene i de høyeste lavblokkene. Blant leilighetene i Årvollskogen finnes det videre over 50 ulike varianter hva angår planløsning og størrelse. Som det heter seg i arkitektenes presentasjon av Årvollskogen har et viktig arkitektonisk mål vært ”...to create as many different apartment types as possible, based upon the assumption that such diversity will have a positive effect on the social life of the area.”⁷ Arkitekt Jan Olav Jensen uttalte i et intervju med Aftenposten at en del av intensjonen har vært ”å gi individualismen spillerom innenfor et mangfoldig fellesskap”.⁸ Den store variasjonen av typer leiligheter har vært tenkt skulle gi en blanding av folk i ulike livsfaser, noe som er antatt vil gi et godt bomiljø. Som Jensen videre omtaler Årvollskogen i Aftenposten; ”Det er et humant prosjekt med mange valgmuligheter. Det kan sammenlignes med en type gammeldags landhandel - gjerne kontra en butikk med ett vareslag i det gamle Sovjet.”

---

⁷ http://www.jsa.no/processed_geometries/documents/aarvoll_lang.pdf (besøkt 08.05.2013)

⁸ ”Bygger 300 lune reder i Årvollskogen”, Aftenposten Morgen 30.03.2006

Bilde 2: Plantegning for Årvollskogen. Kilde: Jensen & Skodvin Arkitektkontor A/S

Som boligkompleks har Årvollskogen også høstet mye positiv kritikk, og har blant annet blitt trukket frem i det anerkjente arkitekturopslagsverket ”The Phaidon Atlas of 21st Century World Architecture” for en utforming og arkitektur av nyskapende karakter. Byplansjef De Vibe i Oslo Plan- og Bygningsetat (PBE) har også trukket fram boligkomplekset som forbilledlig for hvordan nabolag i framtidens Oslo bør utformes.⁹ I eksempelsamlingen ”God boligfortetting i Oslo” utgitt av PBE trekkes Årvollskogen fram som ett blant 20 nabolag i Oslo. Vurdert på grunnlag av arkitektonisk, estetisk og bruksmessig kvalitet heter det seg blant annet følgende:

Årvollskogen [fremstår] som et klart avgrenset prosjekt med egen identitet. Uteoppholdsarealet gir assosiasjoner til en idrettsarena med aktiviteter på innsiden, løpebane rundt og tilskuere på sidene. Gangveien rundt parken blir brukt til både turer, leker og konkurranser. Alle beboerne har utsikt til utearealene og det hele fremstår som familie- og barnevennlig. [...] Prosjektet inneholder også mange elementer som forsterker fellesskapsfølelsen, blant annet egen barnehage, badstue for beboerne og en aktiv web-portal som stimulerer interaksjon blant beboerne igjennom tjenester, nyheter og kommentarer (Plan- og Bygningsetaten 2012).

I en avisartikkel der Aftenposten ber en rekke eksperter vurdere PBE sin ”skryteliste”, framholder også leder i Oslo Arkitektforening Haukaas at Årvollskogen er et flott og spennende prosjekt. Samtidig oppfatter hun det som nokså utypisk, på grunn av stor boltreplass både i gårdsrom og utenfor byggene, noe hun mener politikerne bør ta mer ansvar

⁹ ”...og slik skal byen se ut”, Aftenposten Aften, 26.08.2009

for fremover.¹⁰ Også direktøren til Norsk Form Vaa Bermann peker på forespørsel fra Aftenposten ut Årvollskogen som et eksempel på gode boliganlegg i Oslo.¹¹

4.2 Årvollskogen: et moderne tilskudd på det etablerte Årvoll

Årvollskogen ligger på Årvoll i Bydel Bjerke, en av fire bydeler som i dag regnes som tilhørende Groruddalen. Årvoll var et landlig område fram til 1950-tallet og var preget av jordbrukslandskap, spredt villabebyggelse og skog. Ungdommens Selvbyggerlag (USBL) var aktøren som stod for utbyggingen av Årvoll og Tonsenhagen i løpet av 1950-årene, et boligbyggerlag som ble opprettet som respons på den prekære boligmangelen i etterkrigstiden. I de første årene ble det primært bygget firemannsboliger på dugnad tildelt medlemmer på bakgrunn av den enkeltes arbeidsinnsats, men etter noen få år gikk USBL over til industriell byggemetode ved hjelp av prefabrikerte betongelementer og byggekraner. Det ble videre på Årvoll og Tonsenhagen bygget ut to butikksentre, samt anlagt store grøntområder med idrettsplasser og badedam (Eliesen m.fl. 2010). Fra 1950-tallet og fram til årtusenskiftet har boligbyggingen fra denne perioden vært definerende for områdets karakteristikk, preget av en kombinasjon av rekkehus, firemannsboliger og lavblokkbebyggelse.

På begynnelsen av 2000-tallet startet den neste store utbyggingen på Årvoll. Først ut var Østreheim Boligsameie som stod ferdigstilt i 2004 og ligger like sør for Årvollskogen, etterfulgt av planleggingen og utbyggingen av Årvollskogen i tidsrommet 2003 til 2007. Rett nord for Årvollskogen inn mot skoggrensen har boligkomplekset Årvollbrinken blitt utbygget i tidsrommet 2009 til 2011, og består av 17 rekkehus i treverk og 28 lavblokksleiligheter.¹² Nyeste tilskudd er USBLs utbygging av 39 leiligheter i forbindelse med opprustning av Årvoll Senter, og er planlagt ferdigstilt innen utgangen av 2013.¹³

De siste 15 årene har Bydel Bjerke opplevd et generasjonsskifte. Befolkningssammensetningen i bydelen har endret seg kraftig i denne perioden, hvor andelen eldre over 67 år har hatt en klar nedgang og har blitt erstattet med en kraftig vekst i de yngre aldersgruppene. Da dette har primært vært en vekst i barnefamilier med små barn har dette

---

¹⁰ "Sånn skal det bygges", Aftenposten Aften, 04.09.2012

¹¹ "Akte ikke å være et smakspoliti", Aftenposten Morgen, 10.02.2011

¹² <http://www.veidekke.no/prosjekter/bolig/article57068.ece> (besøkt 10.05.2013)

¹³ <http://www.aarvoll-senter.no/> (besøkt 10.05.2013)

også ledet til en kraftig befolkningsvekst (Bydel Bjerke 2011). Befolkningsveksten har siden 1997 vært høyere enn snittet for Oslo, og betydelig høyere enn for andre bydeler i Groruddalen. Fra et innbyggertall i 2009 på om lag 27.000 innbyggere er det forventet at det anslagsvis vil bo 35.000 innbyggere i Bydel Bjerke innen år 2030 (Oslo Kommune og Akershus Fylkeskommune 2009). Delbydel Årvoll skiller seg også ut fra de andre delbydelene hva angår innbyggernes inntektsnivå. Med tall fra 2011 har Årvoll en gjennomsnittlig bruttoinntekt for menn og kvinner i aldersspennet 30-39 år på 475.00 kr, som er 89.000 kr over snittet for Bydel Bjerke, hvor differansen videre øker i de høyere aldersspenn.¹⁴

Bilde 3: Moderne arkitektur. Foto: Jensen & Skodvin Arkitektkontor A/S

4.3 Årvollskogen i media: ski, sykling og Birken

Årvollskogen har ved en rekke anledninger blitt omtalt i media i tilknytning til Birkebeineren. Dette har vært både i forbindelse med sykkelrittet og skirennnet. I 2009 lagde blant annet NRK en reportasje i Sportsrevyen der innbyggere i Årvollskogen ble intervjuet på bakgrunn av at tilhørende gateadresse Årvollveien stod sterkt representert blant deltakerne i Birkebeinerrittet. I Birkebeinerrennet i 2010 var Årvollveien den gateadressen i Oslo med best snittid på 03.26.12 timer, hele 37 minutter foran Gaustadveien som nummer to på listen. Under tittelen

---

¹⁴ <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/inntekt/> (TAB:08:09) (besøkt 10.05.2013)

”Birkengull til Årvollveien” skrev Aftenposten da følgende; ”Av Oslo-gatene som kan skryte av flest deltagere i helgens Birkebeinerrenn, gikk skientusiastene fra Årvollveien over fjellet på kortest tid.”¹⁵ Årvollveien kom også som nummer to rangert etter antall deltagere kun slått av Pilestredet Park. Slik beskrives prestasjonene på boligsameienes egne nettsider:

Selv om Årvollveien og Årvollskogen måtte se seg knepent slått av Pilestredet Park når det gjelder flest deltagere i Birken, ble gleden for birkebeinerne fra Pilestredet Park kortvarig. Det er nemlig oss i Årvollveien som kan glede oss over seieren for best gjennomsnittstid over fjellet.¹⁶

Sommeren 2011 hadde Aftenposten nok en reportasje fra Årvollveien, denne gang under overskriften ”Disse bor i Norges mest sporty gate” med undertittel ”Tett mellom syklistene i Årvollveien – det viktigste er å slå naboen”. Igjen var Årvollveien den gata i Norge med flest påmeldte i Birkenrittet.¹⁷

4.4 Markedsføringen av Årvollskogen

Denne framstillingen av Årvollskogen i mediene gjenspeiles også i hvordan eiendomsmeglere velger å markedsføre nabolaget. I en gjennomgang jeg har foretatt av omtrent 50 boligannonser vektlegger samtlige ”markanærhet” og ”barnevennlighet”, og språket og budskapet i annonsene er tydelig henvendt mot en bestemt kjøpergruppe:

Er du friluftinteressert eller glad i å trene, ligger inngangen til Lillomarka som ”nærmeste nabo”. Her finner du preparerte langrennsløyper/varierte turstier, idylliske badevann og betjente markastuer. Fra leiligheten er det nærmest ”ski in/ski out”-forhold både for langrennsentusiaster og for de som vil avslutte dagen med noen carvingsvinger i alpinbakken.¹⁸

Boligen er ”nærmeste nabo” til marka som representerer en fantastisk mulighet til rekreasjon, sport og lek. Lillomarka med lysløyper, Grefsenkleiva skianlegg og flotte turstier rett utenfor døren – sommer som vinter. Det er også badedam og skøyteis et steinkast unna. For de som er glade i marka og å holde seg i form, finnes neppe et bedre utgangspunkt.¹⁹

Disse stedsrepresentasjonene av Årvollskogen fra henholdsvis media og boligannonser vil tas videre med i betraktning når jeg nå i påfølgende kapittel begynner oppgavens analytiske del.

---

¹⁵ ”Birkengull til Årvollveien”, Aftenposten Aften, 25.03.2010

¹⁶ <http://arvollskogen.dreamhosters.com/2010/04/04/birkengull-til-arvollveien/> (besøkt 08.05.2013)

¹⁷ ”Disse bor i Norges mest sporty gate”, Aftenposten Morgen, 26.08.2011

¹⁸ <http://www.finn.no/finn/realstate/homes/object?finnkode=27448944> (besøkt 03.04.2011)

¹⁹ <http://www.finn.no/finn/realstate/homes/object?finnkode=21629717> (besøkt 03.04.2011)

Bilde 4: Satellittkart over Grefsen/Bjerke (Årvollskogen innfelt). Kilde: Google Maps.

5. Livsstil, kulturell og sosial kapital

I dette første analysekapittelet er søkelyset rettet mot informantenes beskrivelser og forståelser av Årvollskogen som bosted. Jeg vil undersøke hvordan informantene forstår seg selv i relasjon til sitt nabolag, basert på de karakteristikkene informantene selv gir av Årvollskogen med tanke på kulturelle, sosiale og materielle aspekter. Gjennom intervjuene har informantene gitt fyldige fortellinger om sine flyttemotiver, deres egen lokale praksis i hverdagen, forhold til og interaksjon med naboer, Årvollskogens arkitektur og omgivelser, samt vurderinger av ens naboers oppfatninger og praksis med hensyn til det samme. De forståelser informantene har av Årvollskogen som sted, deres praksis i, og hvordan de på ulikt vis identifiserer seg med eller knytter tilhørighet til nabolaget, gir en rik og nyansert forståelse av hva slags sted Årvollskogen er. Det legges i dette kapittelet vekt på de aspekter ved stedet som defineres positivt, forstått her som hva informantene vil hevde Årvollskogen *er*, mens det

i kapittel 6 legges vekt på de sammenligninger og kontrasteringer informantene foretar med andre steder og mennesker, det vil si den negative definisjon av Årvollskogen som forekommer gjennom distingveringsstrategier.

Jeg åpner med noen flyttehistorier som kan sies å utprege seg som typiske for mitt utvalg av informanter. Deretter analyserer jeg fortellinger om livsstil, hvor friluftsliv og sportslige aktiviteter er i fokus. Her diskuterer jeg også fenomenet ”urbanitet” ved å se på hvordan informantene forholder seg til henholdsvis bylivet og landlige omgivelser. Videre diskuterer jeg de sosiale aspekter ved Årvollskogen, hvor jeg også trekker inn begrepet sosial kapital. Til slutt diskuterer jeg hvordan informantene forholder seg til Årvollskogens arkitektur og fysiske omgivelser, og hvordan dette kan ha innvirkning på informantenes bruk av og oppfatninger om sitt nabolag.

5.1 Flyttehistorier

Å flytte til et nytt bosted hører for mange med blant de mer viktige valg man tar i sitt livsløp. Valg av bosted beror på ulike faktorer avhengig av blant annet livsfase, personlige preferanser og ens reelle valgmuligheter. Informantenes flyttehistorier er i denne sammenheng fortellinger som konstrueres for å forklare hvordan man har ”endt opp” på gjeldende bosted, med begrunnelser av de valg og eventuelle andre omstendigheter som har ledet til det gitte utfall. Som Savage *et al* (2005) finner i sin studie består ofte slike flyttehistorier av begrunnelser knyttet til funksjonalitet med henhold til familiestørrelse, økonomi og reiseavstander til jobb og daglige gjøremål, men også refleksjoner man gjør over sine liv og hvordan ens personlige livshistorie er implisert i bostedsvalget. I flyttehistoriene vil det dermed kunne forventes at det forekommer refleksjoner rundt ens identitet, hvor denne knyttes på ulike måter til det gitte bosted. Det er således en aktiv artikulering i det Giddens (1991) omtaler som ”selvets” refleksive prosjekt i å konstruere og kontinuerlig revidere et biografisk narrativ om ens liv.

I det følgende presenterer jeg noen utvalgte flyttehistorier som fanger opp mange av de flyttemotivene som framstår som typiske blant informantene, og med dette får også leseren en nærmere presentasjon av enkelte av informantene. Som er rimelig å forvente er funksjonelle behov som ”å komme seg unna sentrum” og ”behov for større plass” spesielt framtrædende blant småbarnsfamilier i etableringsfasen. Blant disse var også enkelte spesielt opptatt av å flytte til et sted som ga mulighet for å etablere sosiale relasjoner med sine naboer. Flere av informantene hadde også en lokal tilhørighet til Årvollområdet, mens andre igjen hadde

havnet der ved rene tilfeldigheter. Felles for nesten samtlige informanter var imidlertid et ønske om å komme nærmere marka; i mange tilfeller en avgjørende faktor, mens for andre igjen en positiv tilleggsverdi.

Torstein, en enslig mann i slutten av 60-årene, flyttet nylig til en treromsleilighet i Årvollskogen. Med en oppvekst i et markanært villaområde i Oslo Vest var hans ungdomstid preget av mye friluftsliv og sportslig aktivitet. Han forteller at på de ulike bosteder oppigjennom har nærhet til skog og mark vært en vesentlig faktor for trivsel. I tillegg til en praktisk og funksjonell bolig og kort avstand til jobb, var muligheten for å komme seg lett ut i friluft og kort vei til skiløypene for ham en avgjørende årsak til at han valgte å flytte til Årvollskogen:

Torstein: Nei, du kan si det er summen av mange ting. Det er først at det er nært skogen, det var jeg veldig opptatt av. Rimelig eh... jeg sa 'heis og peis og garasje under, og rullatoravstand til polet' [latter]. Så syns jeg dette var et fint sted, jeg har faktisk gått og sett på akkurat dette boligkomplekset her i nesten fra i forfjor høst, så 'heis, peis og garasje', badstue og smørebod, og den gata i byen som tok flest merker i Birkebeineren, da følte jeg meg som i en sånn målgruppe [latter].

Kjelsås var for øvrig et alternativ i flytteprosessen, men selv om Torstein hadde tilstrekkelige økonomiske midler til å kjøpe der så han ikke noe poeng med å velge det da han fikk mer for pengene på Årvollsidan, og samtidig unngikk å sette seg i gjeld. Ved å gjøre litt "forhånds-research" kom han derfor fram til Årvollskogen som et godt alternativ, gitt det praktiske og funksjonelle ved en ny leilighet som passet hans livsfase og "nøkterne behov", samt en ideell lokalisering med tanke på sin livsstil og avstand til jobb.

Vidar, en gift småbarnsfar i slutten av 30-årene, flyttet til Årvollskogen da det var helt nytt. Som så mange andre i etableringsfasen med små barn var behovet for større plass et hovedmotiv for å flytte i utgangspunktet, og gjerne til en ny leilighet hvor oppussing ikke ble en stressfaktor. Utover dette var nærhet til marka en avgjørende faktor. Som han selv sier: "Det er som at jeg tenker at hvis vi noen gang skal flytte, så kan vi ikke flytte langt fra skiløyper og skogsbilveier og sånne ting, det blir nedtur trur jeg, rett og slett, rett og slett." De kom fra en leilighet lenger opp i Groruddalen, et sted hvor Vidar trivdes godt med marka lett tilgjengelig. I flytteprosessen vurderte de områder som Skedsmo og Brånåsen, men ved en tilfeldighet oppdaget de Årvollskogen og fant det attraktivt grunnet kombinasjonen av nærhet til marka og byen. Vidar kommer selv fra ei lita grend utenfor en større by i Norge, med en oppvekst han karakteriserer som "tradisjonell og trygg" preget av fotball og andre idrettsaktiviteter. I tillegg til å være svoren tilhenger av å sykle til jobb, bruker han marka aktivt både sommer og vinter til sykling, jogging og skiturer, samt utflukter med familien.

Når Torstein og Vidar forteller sine flyttehistorier er nærhet til marka et tema som det til stadighet trekkes på. Andre igjen var i tillegg til å fokusere på marka også orientert mot det sosiale. Sofie, en kvinne i 30-årene, flyttet med ektemannen til Årvollskogen da det var helt nytt. De kom fra en leilighet i samme bydel som lå på nedsiden av Riksvei 4. For Sofie var nærhet til marka en viktig faktor, men det avgjørende var først og fremst å finne et godt og sosialt nabolag som ville gi trygge oppvekstvilkår for deres barn. De falt for det hun omtaler som ”bokonseptet Årvollskogen”; et bilfritt og barnevennlig nabolag med mange barn som var ute og lekte, i tillegg til at de hadde flere venner som også hadde kjøpt seg inn i boligprosjektet. I tiden de bodde der fikk de flere av hva hun vil karakterisere som nære venner, og selv om de nå har flyttet til et rekkehus i nærheten holder de fortsatt kontakten. Sofie har selv vokst opp på et lite tettsted på Østlandet i en enebolig på et byggefelt. Dette opplevde hun som en trygg og god oppvekst hvor mange av hennes jevnaldrende deltok i de samme aktivitetene, og ser verdien av å gi sine egne barn en samme type oppvekst. Bærum, Lommedalen, Grefsen og Kjelsås var steder som også ble vurdert, men fordelene med å kunne beholde barnehageplass og lokalt vennenettverk i bydelen var mye av årsaken til at Årvollskogen ble valgt foran disse.

Enkelte av informantene hadde en allerede eksisterende tilhørighet til området, noe som for disse utgjorde en viktig grunn for valget av Årvollskogen som bosted. Lisbeth, en kvinne i slutten av 20-årene med mann og barn, flyttet nylig til Årvollskogen fra et annet sted på Årvoll. Selv har hun vokst opp i enebolig på Årvoll, og kan fortelle at hennes bestefar var med å bygge boliger der på dugnad i løpet av 1950-tallet. Bevegrunnen for å flytte var familieøkning og følgelig et behov for større plass. Etter å ha vært på nærmere femti visninger, blant annet på steder som Frogner, Lilleaker, Bislett og Lambertseter, endte de allikevel opp på Årvoll og i Årvollskogen. Familie, nærhet til skogen og kort avstand til byen i tillegg til lokal tilhørighet gjorde at hun innerst inne visste at det var på Årvoll de ville ende opp.

Ingrid og Petter, et ektepar i 60-årene, er pionerbeboere i Årvollskogen og kjøpte leilighet på tegning. Også de begrunner sitt bostedsvalg med en lokal tilhørighet. Ingrid vokste opp på Årvoll på 50-tallet, hvor hennes far hadde kjøpt bolig gjennom å ha deltatt på boligbyggingsdugnad. Der tilbrakte hun sine barne- og ungdomsår i hva hun beskriver som et oppvekstmiljø med masse barn, lek og fritidsaktiviteter, blant annet skigåing i skogen, korps og turn. De foregående 30 årene har Ingrid og Petter bodd på et lite tettsted på Østlandet i egen enebolig i landlige omgivelser. Årsakene til at hun etter hvert ville flytte tilbake var både at det var tungvint med egen enebolig, men også det å komme nærmere familie hun hadde på

Årvoll og barn som hadde flyttet inn til Oslo. Petter har ikke den samme lokale tilhørigheten, men deler Ingrid's vurdering av Årvollskogens og Årvolls positive karakteristikk. For ham er det "helt suverent å kunne bo i skauen", samtidig som han kan bruke 20 minutter til sentrum av byen. I tillegg til å ha en praktisk leilighet tilpasset deres kommende livsfase som pensjonister, var det viktigste for ham å ha et bosted enten nære skogen eller sjøen.

I disse utvalgte flyttehistoriene kommer det fram en rekke ulike flyttemotiver, men også fellestrekk som viser seg typiske for undergrupper av informanter som deler karakteristikk som livsfase eller familiesituasjon. Samtlige småbarnsfamilier blant informantene var, i tillegg til det funksjonelle behovet for større plass, opptatt av å flytte ut av eller å unngå bysentrum som bosted og å bosette seg i et mer barnevennlig område. Slik karakteriserer en lokalkjent eiendomsmegler flyttemotivene til småbarnsfamiliene som søker seg til Årvollskogen:

Eiendomsmegler A: Det er to kjøpegrupper i Årvollskogen i dag som utkrystalliserer seg. Det ene er yngre, nyetablerte som kommer fra det jeg kaller kaféleiligheter, Sagene, Torshov, Grünerløkka og så videre, som enten har fått barn eller vurderer å få barn, vil nærmere marka, men vil ha relativt kort vei til byen. Det andre er faktisk de som kjøpte på tegning når byggetrinn 1, 2 og 3 var ferdig, som har vokst ut av leilighetene sine. De ser gjerne etter noe større også internt i Årvollskogen. Sånn at det er primært enten de som allerede bor her som kjøper større, eller så er det de kaféfolka som jeg kaller de da.

Denne observasjonen eiendomsmegleren gjør, bekrefter langt på vei et generelt flyttemønster i norske byer. Ifølge Barlindhaug (2005) oppfatter barnefamilier gjerne oppvekstmiljøet i forstedene som trygt, med mindre trafikk og bedre muligheter for å slippe barna ut, hvor en bosituasjon med mindre støy og bedre luftkvalitet verdsettes. Barns tilknytning til natur er ofte et viktig ideal, og mange barnefamilier flytter derfor ut av byens sentrum når de får barn eller før barna når skolealder. Den høye graden av intern flytting som Eiendomsmegler A refererer til kan også ses på som et tegn for høy trivselsfaktor blant innbyggerne, og at det er et attraktivt sted for småbarnsfamilier.

Et annet fellestrekk blant mange av informantene er at de selv har vokst opp i landlige omgivelser med nærhet til skog og mark. Slik Knut, en nyinnflyttet småbarnsfar forstår det, så har det "litt med sånn som man er vant med og vokst opp, at man har vokst opp i en enebolig, har det litt fritt og skauen på sida. Til sammenligning er man veldig sånn inneklemt nede i byen. Så man blir jo prega av arv og miljø." I dette ligger et ønske om å gi sine egne barn en tilsvarende oppvekst, noe Eiendomsmegler A også tolker er et motiv blant Årvollskogens innbyggere ettersom "...det tiltrekkes av folk som er glade i å være ute i naturen, og som

sikkert har mange gode erfaringer fra å være ute i skogen. De ønsker at sine barn skal bli eksponert for tur og friluft og ski og alpint og alt sånt.”

Et tredje fellestrekk blant informantene var en orientering mot Grefsen/Kjelsås-området. Flere oppga at de primært hadde et ønske om å flytte dit, eller til det mange kalte ”en tilsvarende type sted.” Som Eiendomsmegler B forteller, er han av den oppfatning at de fleste som flytter til Årvollskogen gjerne kunne ha tenkt seg et hus på Grefsen/Kjelsås eller Nordberg, men at dette ble for dyrt. Som han forteller:

Eiendomsmegler B: Jeg tror rett og slett at man ser etter de samme kvalitetene da, som man finner på hele Grefsensiden, og hele Nordberg og Korsvollsidene. Og så har man liksom ”funnet” Årvollskogen. [...] Her har man akkurat de samme kvalitetene som på den andre siden av bommen, men det er en million billigere. Hvorfor skal man ikke bare da kjøpe?

Dette resonnerer med hva flere av informantene fortalte, og bekrefter også hvordan økonomiske kapital strukturer de valgmuligheter man har i en flytteprosess. Med unntak av noen få, var leilighet i Årvollskogen akkurat innenfor den øvre økonomiske grensen som de ulike informantene hadde satt seg.

Flere av innflytterne forteller også at de fra før av hadde venner eller bekjente som bor i Årvollskogen. Eiendomsmegler A bekrefter at dette er et økende fenomen, ved at ”venner, familie og kollegaer som bor der har vært gode representanter” for de tilflyttende. Også Eiendomsmegler B har erfart en gradvis økning i interessenter på visning som allerede kjenner området og mennesker der, og som av den grunn er dedikerte til å flytte dit:

Eiendomsmegler B: De som har vært der, de har bestemt seg, de skal bo på Årvollskogen, de går på visning på visning på visning. Eller så har de hørt fra venner og bekjente at ”her er det så fint, så her må vi stikke opp og se.” [...] Jeg har solgt flere leiligheter jeg, til folk som har vært på besøk hos venner der mange ganger, og så får de jo tips om at nå kommer det en, ”kan ikke dere gå og se på den”. Så det skjer.

I disse flyttehistoriene og eiendomsmeglernes vurderinger kommer det fram flyttemotiver som ”markanærhet”, ”barnevennlighet”, ”lokal tilhørighet”, og ”vennskaps- og bekjentskapsrelasjoner”. Da preferanser som ”barnevennlighet” og ”markanærhet” er medvirkende til å forklare hvorfor mange av informantene har flyttet ut av byens sentrum, gir de ikke umiddelbar innsikt i hvorfor akkurat Årvollskogen som bosted har blitt valgt. Da det er et mangfold av steder i Oslos randsone som kan karakteriseres som ”barnevennlig” og ”markanært”, er det derfor avgjørende å se på begrunnelser utover dette for å få innsikt i hvordan informantene forstår og forholder seg til Årvollskogen som sted. Som Røe (2009) hevder så vil også valget av bolig og bosted gjøres like mye ut i fra hensynet til sosiale

relasjoner og kulturelle koder som kan signalisere noe om livsstil eller sosial klasse vedkommende enten tilhører eller ønsker å tilhøre. I de to følgende delkapitlene (5.2 og 5.3) vil jeg derfor se nærmere på to dominante forestillinger som viser seg framtrедende blant informantene, henholdsvis ”Årvollskogen som et sted for de sporty- og friluftinteresserte” og ”Årvollskogen som et sosialt fellesskap”.

5.2 Livsstil og stedsidentifikasjon

I kapittel 4 beskrev jeg hvordan Årvollskogen markedsføres og selges som et sted for ”de sporty og friluftinteresserte”, og hvordan stedet ved flere anledninger har blitt framstilt på denne måten i media. Disse boligannonse og mediedekningen kan sies å kommunisere en bestemt stedsrepresentasjon av Årvollskogen. Jeg vil her starte med å se nærmere på hvordan informantene selv beskriver Årvollskogens nabolag og innbyggere, etterfulgt av en analyse av hvordan informantene på ulikt vis posisjonerer seg til denne stedsrepresentasjonen.

5.2.1 Årvollskogen – Et sted for de sporty?

Informantene ble spurt om å vurdere Årvollskogen på ulike måter, og blant annet ble de bedt om å karakterisere de andre innbyggernes livsstil. Da innholdet i begrepet ”livsstil” ble holdt åpent fra mitt hold, var det påfallende at nesten samtlige umiddelbart begynte å snakke om marka, ski, sykling og Birken.

Innflytteren Merete, som sammen med sin mann og nyfødte barn havnet i Årvollskogen mer eller mindre tilfeldig, beskriver sitt førsteinntrykk av innbyggerne på følgende vis:

Merete: Jeg tror nok veldig mange velger å flytte hit på grunn av marka. Det ser vi jo også, altså når det var snø her, nesten alle fløy forbi med ski og langrennsutstyr, og så er det jo slalåmbakke i nærheten. Og sånn nå på sommeren så møter vi jo naboer som går tur, og vi går jo mye tur i og med at vi har henne da [datter]. Mer enn det vi har gjort før.

Også Lisbeth, som selv har vokst opp på Årvoll og nylig har flyttet til Årvollskogen deler dette førsteinntrykket av stedets innbyggere:

Lisbeth: Jeg innbiller meg at det er mange sporty mennesker her, jeg ser stadig folk som løper, sykler, ski om vinteren, folk som går med treningstøy, det er jo det samme som meg. Eller folk som har på seg sånne turklær da, som du ser går opp der [peker opp mot marka] som skal på tur. Så jeg tror det er veldig mange sporty mennesker, og det virker som at folk er veldig positive.

Innflytteren Harald var også overrasket over hvor mange sporty mennesker det fantes i nabolaget, og har lagt merke til at ”det er veldig mange som springer forbi her med langrennsskia i hånda og Bjørn Dæhlie-dress klokka sju om morran.” Bjarne, som nylig har flyttet til Årvollskogen fra et annet sted på Årvoll, har dannet seg et tilsvarende inntrykk gjennom hva han har observert og den kontakt han har hatt med sine nye naboer:

Bjarne: Det er en stor fordel tror jeg, å være opptatt av fysisk aktivitet. Jeg tror alle naboene jeg har snakka med driver og sykler på sommeren og går på ski på vinteren. Så jeg vet om... ja, jeg vet om veldig mange som trener sammen. Så det tror jeg er litt av ”cluet” her oppe, det er veldig mye fysisk aktivitet.

Den karakteristikk Merete, Lisbeth, Harald og Bjarne gir av Årvollskogens innbyggere går igjen blant de fleste informantene. Vidar kan også som Bjarne fortelle om organiserte treningsgrupper i nabolaget, og om hvordan det på oppslagstavler i oppgangene kommer opp lister over treningstider for felles sykkel- eller gåturer i marka. Flere refererer også til avisoppslagene om Årvollveiens gode prestasjoner i Birken for både ski og sykling. Basert på de observasjoner og kjennskap informantene har til, og den vurdering de gjør av innbyggere kan det sies at de sportslige og friluftorienterte aktivitetene skaper et synlig uttrykk for en utpreget livsstil i Årvollskogen. Dette har også et materielt tilsnitt, slik det kommer fram gjennom hvordan Bjarne på humoristisk vis beskriver nabolaget:

Bjarne: For å si det sånn, det står ski og sykler utenfor nesten hver eneste leilighet. Men det er forskjeller om de har klistremerke ”Milsluker’n” eller om det er G-sport [latter]. Så kostnadene på utstyret varierer en del, men det står som oftest en sykkel og et skipar utenfor. [...] Ja, jeg forundra meg litt over en nabo som setter skiene sine fra Milsluker’n godt synlig [latter].

Det Bjarne også antyder her er at det eksisterer ulike grader av hvor sportslig aktive innbyggerne er. Som Harald bemerker, så har man alt fra de som satser veldig mye, og som ”det går litt prestisje for i å slå kollegaer i Birkebeinerrennet”, til de som ikke trener så mye, men kanskje bruker marka til en gåtur i ny og ne. Trude, en pionerbeboer i Årvollskogen i 30-årene, gir en tilsvarende nyansert beskrivelse av innbyggerne med tanke på livsstil:

Trude: For å kommentere den sportydelen, det er mange som flyr på ski på vinteren, og mange som sykler på sommeren. Du har hundeeiere som går på tur, noen av disse sporty som har hund for å enten ha med på ski eller ha med ut og sykle liksom. Og så har du disse vanlige, eller litt mer som ikke er fullt så sporty. Disse som går tur, ikke løper og sånn.

Hvis Årvollskogen kan forstås som et symbolsk landskap som signaliserer bestemte kulturelle verdier, vil man trygt kunne si at helse, sport og friluftsliv utgjør et viktig element i dette. Da

slike landskap kommuniserer bestemte identiteter og fellesskapsverdier (Knox 2008), vil dette kunne indikere at Årvollskogen framstår som et egnet sted for mennesker som identifiserer seg med en livsstil knyttet til de nevnte kulturelle verdier. En av eiendomsmeglerne foretar en sådan kobling mellom Årvollskogen og det han vurderer som en dominerende livsstilstrend i dagens norske samfunn:

Eiendomsmegler B: Trenden er at man skal være ute og gå på ski, trenden er å være i litt god form, trenden er å stille på Birken, røyking er ut, ikke sant, café latte har hatt en liten sånn "up", men nå er det ned igjen, det er ikke så viktig mer, så da mener jeg at Årvollskogen egentlig har alt. [...] Da det ble bygd i 2006, da det var veldig nytt, så var det veldig få som egentlig visste om Årvollskogen. Men nå er det ikke noen tvil. Nå har det jo vært på Dagsrevyen, på Sportsrevyen i forhold til at vi har det sameiet i Norge med flest deltagere i Birken. Jeg føler liksom at Årvollskogen er satt litt på kartet.

Uavhengig av de enkelte informanternes egen praksis og vurdering av egen livsstil var sådanne beskrivelser av Årvollskogen gjennomgående i alle intervjuene. Disse forestillingene bygde på informantenes egne observasjoner og vurderinger av sine naboer, samt medieomtale informantene kjente til. Som Duncan og Duncan (2004) argumenterer for vil slike fortellinger være ladet med moralske koder som kobler bestemte livsstiler til et landskap, og kan gjennom dette forme en dominant estetikk. Betinget på den faktisk forekommende sosiale og individuelle praksis konstruerer således informantene Årvollskogen diskursivt som et sted preget av en sports- og friluftsestetikk. Dette utkrystalliserer seg som en framtrædende stedsrepresentasjon som resonnerer med hvordan stedet fremstilles i media og markedsføres i boligannonser.

Ifølge Massey (1994) konstruerer vi aktivt steder både i våre forestillinger, og gjennom sosial og individuell praksis. Steder tolkes fra en bestemt sosial posisjon, og denne subjektive stedsfølelsen artikuleres gjennom representasjonsprosesser. I artikuleringen av en stedsfølelse vil individet i følge Rose (1995) knytte sin identitet på ulike måter til hva vedkommende opplever som stedets identitet. Dette aspektet ved stedskonstruksjon er betinget på den enkeltes unike bakgrunn og erfaringer, men vil også forekomme intersubjektivt, ved at sosiale grupper som deler visse fellestrekk kan være disponert for å forstå virkeligheten på en tilsvarende måte. Ved hjelp av Bourdieus begreper om "habitus", "felt" og "kulturell kapital" vil jeg i det følgende se på hvordan enkelte informanter forstår seg selv og sin livsstil i relasjon til Årvollskogen som bosted.

5.2.2 Sport og friluftsliv som distinksjonsmarkør

Koblingen mellom habitusbegrepets territorielle dimensjon og et individs smakspreferanser er her interessant med tanke på informantenes eventuelle identifikasjon med og tilhørighetsfølelse til Årvollskogen. Å være ”in place” kan i denne sammenheng forstås som å føle enten en identifikasjon med, tilhørighet til, eller å ”føle seg hjemme” på sitt bosted. Dette inntreffer hvis ens subjektive stedsfølelse skaper en komfortabel korrespondanse mellom ens habitus og ens bosted. Tilsvarende vil det ifølge Cresswell (2004) skape en følelse av ”out of place” hvis man ikke evner å forstå, håndtere og å handle i ens sosiale og romlige kontekst.

Som Knox (2008) argumenterer for kan ulike sosiale grupper dele en habitus orientert mot forskjellige kulturelle aktiviteter slik som sportslige aktiviteter, ulike klesstiler og matpreferanser. Derfor er det også plausibelt at ens kulturell kapital i varierende grad kan påvirke de preferanser man har for bosted og bolig (Mazanti 2007), og i dette henseende er det derfor interessant å se hvordan den kulturelle kapital informantene besitter hva angår sports- og friluftslivsaktiviteter har av innvirkning på måten de forholder seg til sitt bosted gjennom identifikasjon og tilhørighet.

Torstein, som nylig flytta til Årvollskogen og som var svært dedikert til området grunnet dets nærhet til marka og skiløyper, forteller at han har begynt å identifisere seg med området. Han har blitt litt kjent med naboene allerede, og har også meldt seg inn i det lokale idrettslaget. Som langrennsentusiast finner han en fellesnevner blant de skiinteresserte naboene, og forteller om småprat om sport i oppgangen, og legger entusiastisk til ”...du kan jo bare tenke deg, at i denne oppgangen her så er det seks stykker som går Birkebeineren!”. Han er bevisst på hvordan Birken for mange har blitt et statussymbol, men opplever de sportsinteresserte naboene som avbalanserte og lite jålete. Selv har han over 20 merker i Birken, og er innstilt på å ta flere i årene som kommer. Han sier videre at han er opptatt av opplevelser, friluft og natur. På sommeren seiler og jakter han, mens vinteren går med til langrenn. Når jeg spør om ski kanskje er en fellesnevner i Årvollskogen, er han opptatt av å nyansere dette noe. Han oppfatter seg som en av de mer aktive, og understreker at ikke alle er like seriøse hva angår det sportslige.

Ifølge Bourdieu, så kan det utbyttet rommet gir, ”...ta form av et *utbytte av lokaliteten*, noe som igjen kan deles i to typer: det en kan spare (heve renter på sin plassering) ved å være plassert nær sjeldne og ønskede aktører og goder [...] og det en kan vinne i form av *posisjon eller rang* (som ved å ha en prestisjetung adresse) (1996:154, forfatterens uthevelser).” Den stedsfølelse Torstein konstruerer både gjennom sin oppfatning av Årvollskogens innbyggere og egen praksis i området, er av et sted passende hans livsstil. Som han fortalte i sin

flyttehistorie følte han seg ”som i målgruppen” ved å henvise til Årvollskogens Birkenprestasjoner, og lar seg således positivt assosiere med denne representasjonen av Årvollskogen som kan sies å korrespondere med hans selvoppfattelse. Ettersom mange bosteder i Oslo har nærhet til marka, kan ikke dette karakteriseres som et altfor sjeldent gode. Det er derfor først når markanærhet forekommer i kombinasjon med et bosted sterkt assosiert med en bestemt livsstil at det er mulig å strategisk benytte bostedet til å symbolsk uttrykke ens identitet.

Selv om hun kanskje ikke er like aktiv som Torstein, så har Vibeke en tilsvarende identifikasjon med Årvollskogen. Som enslig innflytter i slutten av 30-årene kan hun fortelle at hun er veldig glad i å bruke marka til å gå turer, gå på ski og å sykle. Hun karakteriserer seg selv som et friluftsmenneske og prioriterer av den grunn å være mye ute. Hun sier at Årvoll er veldig ”meg”, ved at hun i Årvollskogen kan gå rett ut døra og gjøre de tingene hun liker mest. Når jeg spør henne om hvorvidt hun identifiserer seg med nabolaget, så svarer hun at ”ja, jeg føler jo at jeg passer inn sånn sett som type, at jeg også er en sporty type og er glad i friluftsliv og alt dette her, så sånn sett passer jeg inn.” På denne måten knytter hun sin egen identitet som friluftsmenneske til den typen mennesker hun oppfatter bor i Årvollskogen, som hun karakteriserer som ”sporty og naturfolk”. Selv om hun ikke har noen kontakt med naboene, og ei heller føler et behov for det, understreker hun videre at hun foretrekker å bo blant mennesker hun oppfatter som like henne selv.

Et interessant moment er her hvordan Vibeke karakteriserer Årvollskogen som ”veldig meg”. Ifølge Bourdieu virker smaken ”...som en slags sosial stedsans (*sense of one's place*), og orienterer de som har en spesiell plass i det sosiale rommet mot de sosiale posisjonene som passer til deres egenskaper, og videre mot de virksomheter eller goder som passer for de som har denne posisjonen (1995:218, forfatterens uthevelser).” Både Vibeke og Torstein har valgt Årvollskogen som bosted på bakgrunn av reflekterte overveielser knyttet til identitet og livsstil. Dette resonnerer med Savage *et al* (2005) sitt begrep om ”valgt tilhørighet”, hvor det ikke er lokale bånd og personlige relasjoner på bostedet som er avgjørende, men heller det å kunne plassere seg i et forestilt landskap av ulike bosteder hvor ens eget bosted symboliserer noe om hvem man er. Slik Duncan og Duncan (2004) forstår landskap som et posisjonelt gode, kan valget av Årvollskogen være et uttrykk for god smak hva angår bosted, som for Torstein og Vibeke i sin tur symbolsk uttrykker deres livsstil.

Vidar er en tredje informant som også er en aktiv bruker av marka. Han har vært med i Birken på sykkel allerede én gang, og trener nå av og til sammen med naboer til neste gang. For ham har idrett og fotball alltid vært et utgangspunkt for sosial omgang, og han verdsetter

”den gode samtalen over en sykkelstur” sammen med venner. Selv om han ikke vil karakterisere seg som et friluftsmenneske, er han allikevel opptatt av å være nær naturen. I tillegg til sykling bruker han marka til jogging og ski, samt turer til Trollvannhytta med kona og barna. Han forteller videre at han aldri har gått så mye på ski som etter at han flytta til Oslo, og han tar også med seg eldstedattera på korte skiturer i marka. Når jeg spør ham om han identifiserer seg med området, svarer han:

Vidar: Ja. Jeg gjør det. Jeg er på en måte stolt av å bo her, og synes at vi er heldige som fikk sjansen til å bo her da. Og når jeg er ute på en joggetur en halvtime på kvelden så tenker jeg når jeg springer i skogen, så er det på en måte, det er god terapi bruker jeg å si. Når du får sprunget i skogen, og du føler ikke at du bor i Oslo, du føler at du er på ferie og springer langt til skogs, og kan springe opp på en liten knaus og se utover hele Oslo og være mutters aleine. Det synes jeg på en måte er en sånn frihetsfølelse da, så ja.

Han synes nåværende bosted er passende med sin livsstil, og føler seg privilegert med oppkjørte skiløyper rett utenfor døra. Han har knyttet en sterk tilhørighet til bydelen, og hvis det ikke hadde vært mulig å forbli i området tror han alternativet hadde vært å flytte hjem til enten hans kone eller hans eget hjemsted.

Alle disse informantene har en stedsfølelse av å være ”in place” gjennom en identifikasjon med eller tilhørighet til Årvollskogen. Nabolagets karakter, omgivelser, fasiliteter og innbyggere bekrefter deres egen livsstil og bidrar på den måten til å skape en korrespondanse mellom deres bosted og habitus. Selv om ikke alle informantene var like orientert mot det sportslige og friluftslivsmessige, var allikevel denne stedsrepresentasjonen av Årvollskogen godt etablert i informantenes forestillinger. Det syntes da også vanskelig for informantene å forholde seg likegyldige til denne, og på ulikt vis posisjonerte de seg selv i forhold til denne stedsrepresentasjonen.

5.2.3 ”Light-utgaven”

Fredrik og Therese var i sin tid pionerbeboere i Årvollskogen, men har nylig flyttet til en enebolig lenger opp i Groruddalen. De trivdes godt og følte seg hjemme i Årvollskogen, men på grunn av familieforøkning var det nødvendig med større plass. De betegner seg selv som glade mosjonister, og satte også pris på å kunne bruke marka til sykling og turgåing. Når de karakteriserer Årvollskogen framholder de det som friluftspreget og ganske homogent med tanke på demografi og livsstil, med i hovedsak sports- og friluftinteresserte småbarnsfamilier som bruker marka aktivt. Selv om de følte seg hjemme i Årvollskogen klarte de aldri helt å identifisere seg med menneskene som bor der. Som Fredrik sier, ”vi er ikke noen sånne

Birken-gjengere, vi da”, hvor hans kone humoristisk legger til at det i så fall måtte være i ”light”-utgaven:

Therese: Altså, på Årvoll skulle jeg gjerne ha blitt, jeg synes det er et utrolig flott område. Du finner jo ikke noe sted i Oslo hvor du bor så tett inn i skauen og sånn nesten, men... jeg følte meg aldri hundre prosent hjemme i forhold til alt det der sykkel og ski og utstyr, og mange mil og mange... litt sånn der, jeg følte at det ble litt sånn vel mye av det da, akkurat på Årvollskogen.

Fredrik: Litt høy sånn Birken-faktor.

Therese: Ja, for oss ja. Det er jo sikkert mange som føler seg veldig hjemme der nettopp fordi det er så veldig mange som er opptatt av det. [...] Ungene sykler jo før de er tre, går til Linderudkollen på ski når de er tre, altså det er mye spreke folk der.

Fredrik: Jeg tror ikke nødvendigvis du blir sprek av å flytte dit, men at det kanskje er en viss "rase" som flytter dit [latter]. I større grad enn andre da. Ja.

Begge har vokst opp i landlige omgivelser og verdsetter å bo i nærhet til naturen. Men de anser seg for å ha et mer jordnært forhold til sport- og friluftaktiviteter enn det inntrykket de fikk av hva mange av innbyggerne i Årvollskogen har. Når jeg spør videre om hvordan de vil karakterisere innbyggerne med tanke på livsstil, kan Therese også fortelle om andre som ikke helt identifiserte seg med området:

Therese: Jo, men også tror jeg óg det der med typen, for jeg har noen andre venner som har flytta til Årvoll i et rekkehus like ved Årvollskogen, som har bodd nede på Torshov. Flytta opp dit nå når sønnen var fem år, og han sier nå liksom "Skal vi snart gjøre noe annet enn å gå på ski?", tror de óg fikk litt sånn bakoversveis over at det er en sånn litt egen rase som bor der da.

Erfaringene og fortellingene til Fredrik og Therese viser hvordan den utpregede livsstilen i Årvollskogen kan både ha en inkluderende og ekskluderende effekt. Slik Duncan og Duncan (2004) framholder vil den livsstil og de estetiske preferanser som deles av en gruppe mennesker ofte danne basis for tilhørighet og identifikasjon, og gjennom dette også en basis for sosial distinksjon og eksklusjon. Å ta del i den trenden Eiendomsmegler B beskriver som å være opptatt av ski, sykling og å generelt holde seg i form er kanskje fordelaktig for å identifisere seg med Årvollskogen. Fredrik og Therese følte seg ikke ekskludert, men de vedkjenner at de aldri helt ”følte seg tilpass” med det de oppfattet som et noe overdrevent fokus på sådanne aktiviteter. Basisen for deres trivsel i Årvollskogen skrev seg i stedet fra de sosiale relasjoner de hadde etablert med naboer, og viser at man ikke nødvendigvis må være treningsentusiast for å bo i Årvollskogen.

5.2.4 Sportssnobberi og treningshysteri

Trude, en pionerbeboer i slutten av 30-årene, bor sammen med sin samboer i Årvollskogen. Hun er opptatt av å understreke at det er et mangfold av mennesker i Årvollskogen, selv om de hun karakteriserer som sporty er de mest fremtredende:

Trude: Sameiet her er tydeligvis veldig sporty, men jeg er ikke en av dem, jeg stiller ikke i Birken [latter] [...] De ”ekstremsporterne” identifiserer jeg meg overhodet ikke med. Jeg identifiserer meg med en god del andre her, det gjør jeg. Så ja, jeg er også... ja, jeg er en del av bildet her, jeg også.

Hun tolker videre hva hun observerer i Årvollskogen som uttrykk for en trendbølge i samfunnet, med et overdrevent fokus på helse, sportslige aktiviteter og sunt kosthold. Hun nevner også Årvollskogens prestasjoner i Birken, og ved å referere til levekårsundersøkelsene som viser klare forskjeller i forventet levealder mellom Oslo Vest og Øst, mener hun Årvollskogen derfor absolutt må være et unntak. Disse menneskene kaller hun overtrente sportssnobber, og utdyper videre:

Trude: Det er de som sykler Birken, og løper Birken på ski, og... ja. De som må trene hver dag. [...] Altså, jeg vet ikke, det er kanskje litt feil av meg, men det er liksom de som skal ha siste... de som skal være trendy kledd... altså de som slenger seg på disse motebølgene hvis du skjønner. Jeg mistenker noen av dem for å ikke ha vært med på det, hvis ikke det var en trendbølge i samfunnet, hvis du skjønner.

Selv om hun ikke liker disse trendbølgene og sier at hun blir oppgitt over at det skal være sånn, så liker hun forskjellene og nyansene blant innbyggerne. At det er etter hennes oppfatning mange forskjellige mennesker i Årvollskogen bidrar til å skape en dynamikk i befolkningen, og hun opplever det som positivt å kunne omgås folk som ikke er helt lik hun selv.

5.2.5 Sportslig aktivitet og kulturell kapital

Utdanning, inntekt og idrettslige aktiviteter henger sammen. Ifølge Vaage (2004) er det en klar sammenheng mellom på den ene side høy utdanning og inntekt, og på den andre side hvor mye man mosjonerer, hvor mange ulike aktiviteter man deltar i og utgifter til slike aktiviteter, hvor skiidrett og turgåing skiller seg spesielt ut som typiske høystatusaktiviteter. Torstein, som selv er høyere utdannet gjør også en sådan kobling når han snakker om Årvollskogen:

Torstein: Nei, jeg har jo inntrykk av at mange steder som er markanære, at det tiltrekker seg folk som er glade i å gå tur, og det er det jo forsa mye på, det er jo gjerne typisk folk som er

akademikere, men også folk som bryr seg om sånn. Men det er jo, du kan jo si det samme om Ammerud og Romsås, det er jo også markanært, men der blir det for stort trur jeg, rett og slett. Altså det er vel en erfaring man har gjort, at disse kjempeblokkene, der får man forslumming, og det fungerer dårlig da.

Som flere av eiendomsmeglerne oppgir i sine karakteristikker av Årvollskogens innbyggere, har mange av de som søker seg til nabolaget relativt høy inntekt og utdanning. Gitt et relativt høyere prisnivå enn eksempelvis stedene Torstein trekker fram i Groruddalen fordres en viss mengde økonomisk kapital for å kjøpe seg inn i Årvollskogen. Uten konkrete tall på utdannings- og inntektsnivå over innbyggerne i Årvollskogen er det riktignok vanskelig å vite med sikkerhet hvorvidt dette bildet stemmer. Dog hadde 22 av de 26 intervjuede informantene høyere utdanning, hvorav fem hadde doktorgrad og ni hadde mastergrad. Da man ikke kan generalisere om Årvollskogen generelt, gir dette i hvert fall en indikasjon på at de spesifikke informantene rent økonomisk nærmer seg hverandre i et felles markedssegment. Høy utdanning gir også grunnlag for å anta at de har høyere sannsynlighet for å bedrive sport og idrett og således besitter denne type kulturell kapital.

5.2.6 Urbanitet versus ruralitet

Samtlige av informantene var opptatt av å trekke fram nærhet til marka som et verdsatt aspekt ved sitt bosted. Mange begrunnet dette primært gjennom aktiv bruk av marka, mens andre igjen oppga at de følte seg hjemme i naturlige omgivelser som ved skogen eller sjøen. I en beboerundersøkelse gjennomført av de tre boligsameiene i 2010 oppga 80 prosent av respondentene at ”kort vei til aktivitetsmuligheter” (bruk av marka og andre fasiliteter i nabolaget) og ”kort avstand til sentrum” var de viktigste faktorene for å flytte til Årvollskogen, i tillegg til leilighetens utføring og et godt miljø for barna.²⁰ Dette kom også til uttrykk gjennom de mange fortellingene der beskrivelser som ”Det beste fra by og land”, og ”Midt i mellom byen og skogen” gikk igjen, og er også et gjennomgående mantra i de fleste boligannonser, som for eksempel ”Leilighet for den som vil ha nærhet til både marka og Grünerløkka/sentrum.”²¹

Jeg vil i det følgende analysere hvordan informantene forstår seg selv i relasjon til Oslo og en urban livsstil, og hvordan de begrunner sitt valg av Årvollskogen som bosted på bakgrunn av dette. Informantene ble spurt om hvorvidt de ville karakteriserte seg som urbane

²⁰ <http://arvollskogen.dreamhosters.com/2010/10/05/prioriterer-flotte-bynære-leiligheter-med-kort-vei-til-marka/> (besøkt 02.05.2013)

²¹ <http://www.finn.no/finn/realstate/homes/object?finnkode=40918224&sort=0&keyword=%E5rvollskogen> (besøkt 24.04.13)

mennesker, eller om de var mer orientert mot landlige omgivelser som bosted. Når de videre ble bedt om å begrunne dette, gjorde mange ytterligere refleksjoner over relasjonen mellom sin identitet og sitt bosted.

Ifølge Fishman (1987) har livet i forstaden vært et ideal for middelklassen helt siden de første forstedene vokste fram i Storbritannia på slutten av 1700-tallet. Som følge av industrialiseringen utviklet borgerskapet et ambivalent forhold til byen; på den ene side var nærhet til byens sentrum nødvendig grunnet økonomiske interesser, og på den andre side vokste det fram en oppfatning om byens kummerlige forhold som uegnet for barneoppdragelse og som moralsk degenererende for åndslivet. Romantiske forestillinger om frisk luft og vakker natur gjorde forstadslivet til et ideal som harmoniserte med borgerskapets framvoksende verdier og livsstil. Tilsvarende identifiserer Clapson (2003) i en britisk og amerikansk kontekst et utbredt kulturelt ideal gjennom det tjuende århundret han kaller en ”aspirasjon til forstadslivet”. Denne aspirasjonen har ifølge ham tre definerende karakteristikk; en unngåelse av å leve i bysentrum, ønsket om enebolig med hage, samt selve forstadens appell som et høykvalitets nabolag både i materiell og sosial forstand. For ham representerer dette en grunnleggende antiurban holdning, selv om forstadslivet også innebærer ønsket om å være nær byens tjenester.

Ingrid og Petter vil begge karakterisere seg som landlige mennesker. Ingrid har vokst opp på Årvoll, og Petter på et lite tettsted på Sørlandet. I størstedelen av sitt voksne liv har de bodd i enebolig i ei lita bygd på Østlandet med skogen som nærmeste nabo. Riktignok nøler Ingrid litt, og forteller om hvordan hun ”elsker å gå i byen og å tusle for seg sjøl, og å gå i butikker å se”, men legger allikevel til at det er deilig å komme hjem igjen og å trekke seg tilbake. Men Petter innvender raskt og bestemt at de ikke er urbane siden ”de er så lite på kafé”. Han minner Ingrid på at hun har vokst opp på Årvoll den tid det bare var for en landsbygd å regne, den tid det ikke var biler og man måtte langt av gårde til butikken. Petter forteller at han identifiserer seg med Årvoll nettopp på grunn av ”stillheten, freden, roen og sikkerheten som vi har her. Skauen rett der borte, 20 minutter til båten. Går ikke an å få det noe særlig bedre vet du.”

Torstein kan fortelle at Oslo som by har han ingen følelser for. Som han sier er han opptatt av ”de fire årstider” og alt av naturopplevelser disse kan by på. Om det er i Oslo eller et annet sted i østlandsområdet han bor er uvesentlig, så lenge skogen eller sjøen er innen kort rekkevidde. I løpet av livet har han da også alltid bodd i landlige omgivelser med muligheten for å bedrive friluftaktiviteter. På tross av en akademisk utdanning føler han seg heller ikke som en intellektuell person og er ikke opptatt av materiell status. Han ler litt av noen kolleger

på jobben som ifølge ham framholder Frogner som sitt bostedsideal, og spør retorisk ”...hvorfor i all verden skal jeg sitte der nede og drikke café latte på en fortauskant?” Han identifiserer seg dermed verken med en urban livsstil og ei heller det han oppfatter som et materielt statusjag knyttet til å bo på prestisjesteder som for eksempel Frogner. Som han videre legger til: ”Men altså, bo nede i byen hvor du må parkere på gata og flytte bilen når de ikke måker og alt det der, det er helt utelukket. Lufte bikkja i Frognerparken på sitt aller beste, nei...”

Knut og Monika definerer seg også uten tvil som mennesker som trives best i landlige omgivelser. Med en nyfødt datter ville de flytte til et ”sunt miljø og et sted hvor datteren kunne leke ute”, og de ville vekk fra det forrige bostedet nedenfor Riksvei 4 hvor de opplevde at det var mye svevestøv. Da jeg spurte om hvilke steder i Oslo de helst ikke ville bo, nevnte de blant annet Veitvet og Ammerud. Da Monika også nevnte sentrum, skjøt faktisk Knut inn ”ja, jeg hadde heller bodd på Veitvet enn å ha bodd i sentrum.” Knut knytter denne preferansen for det landlige til at de begge har vokst opp i nærheten av skog og mark. Monika sier seg enig og legger til at hun aldri har vært noe sånn ”kafé- og bymenneske.” Hun har aldri hatt noe forhold til storby, og kan de ikke bo på et sted som Årvollskogen så er de ikke interessert i å bo i Oslo i det hele tatt.

Denne type fortellinger er typiske for flere informantene. Som Petter, Torstein og Monika gjør, assosieres ofte kafé- og uteliv med en urban livsstil, noe de ikke identifiserer seg med. Et annet gjennomgående fellestrekk er en oppvekst i landlige omgivelser, noe informantene ofte har positive minner fra enten det er en oppvekst på bygda eller i markanære områder av Oslo. Trude har derimot vokst opp som ”byjente” i indre by på Vestkanten. Men etter å i lengre tid ha bodd på et småbruk et stykke nord for Oslo har hun endret helt perspektiv på byen. Både det å bli kjent med ”bygdefolk” og å se Oslo utenfra har fått henne til å verdsette det landlige i mye større grad. Eksos, forurensning og trafikkstøy er hun ferdig med, men også det hun karakteriserer som snobbete Vestkantfolk. Allikevel forblir Trude litt ambivalent hva angår forholdet mellom by og land. Av erfaringen på landsbygda kan det at ”alle kjenner alle” være noe kvelende, og verdsetter fortsatt den frihet og anonymitet en storby gir. Uansett vil hun ikke karakterisere seg som et urbant menneske, og tilskriver mye av årsaken til dette til den skjellsettende opplevelse av å ha bodd og jobbet på et småbruk på landsbygda. Hun flyttet til Årvollskogen fordi hun ”ville se skogen. Jeg skulle ikke ned i sentrum. Jeg har vokst opp sentrumsnært. Jeg har bodd utenbys, og etter at jeg kom tilbake igjen til byen så vil jeg ikke ned i gryta igjen.” Som hun forklarer videre ”jeg orker ikke all eksosen. [...] Det er for trangt der nede, jeg må ha litt luft.”

Denne erfaringen Trude har gjort seg er interessant med tanke på stedsmyter knyttet til by og land. Som Berg og Lysgård (2004) peker på er forholdet mellom by og land ofte forstått gjennom dominerende stedsmyter, hvor by og land defineres som motsetninger basert på stereotype forestillinger. En vanlig fremstilling i media er i følge dem en kobling mellom bygda og det tradisjonelle, og byen og det moderne. Fra dette kommer to dominerende sett av bilder av ruralitet og urbanitet frem; enten byen som fæl og bygda som trygg, eller en positiv vektlegging av det moderne ved bylivet der bygda som tradisjonell forstås som bakstreversk og et hinder for individuell frihet. Uavhengig av om slike stedsmyter har hold i virkeligheten er de allikevel medvirkende til å forme menneskers oppfatninger om steder, og innvirker på hvilke type steder man identifiserer seg med og mot.

Noen av informantene kan sies å trekke på en negativ stedsmyte om byen, der byen assosieres med eksos, trafikk, støy, og som et uegnet sted for oppdragelse av barn. Samtidig er det flere informanter som gir mer nyanserte fortellinger om deres forhold til by, hvor bylivet ikke er assosiert med noe ensartet negativt. Av denne grunn verdsetter de å bo nære og å kunne benytte seg av bysentrums muligheter, selv om de ikke nødvendigvis kunne tenke seg å bo der.

Et eksempel på dette er Reidar og Maria. Selv om de har flyttet til Årvollskogen vil de karakterisere seg som urbane mennesker. De har vokst opp i hva de omtaler som typiske boligfeltomgivelser i hver sin mellomstore by i Norge, men har i ungdomsårene lært seg å sette pris på bylivet i Oslo, og de har bodd henholdsvis på Bislett og Grünerløkka før de flyttet sammen. Nå som de har fått barn føler de at det ikke lenger er riktig å bo like urbant som tidligere, men opplever Årvollskogen som et kompromiss mellom byen og bygda. Som Maria forstår det, så blir Årvollskogen en slags forlengelse av Grünerløkka oppover mot skogen, og bemerker hvordan folk her også ”går rundt med kaffe latte’n sin.” For Reidar og Maria er det sosiale viktig, og å bo så tett som de gjør i Årvollskogen er noe de absolutt verdsetter og gitt deres livssituasjon kanskje det nærmeste de kommer livet på Grünerløkka.

Når jeg spør Fredrik og Therese om de vil karakterisere seg som urbane, får jeg umiddelbar et ja fra begge. Men når det gjelder bosted og bolig så forteller de at de ”egentlig ikke er den leilighetstypen”, og det kommer videre fram at de også foretrekker å unngå sentrum:

Therese: Det er jo en grunn til at vi ikke bor på Grünerløkka med tre barn, på en måte. Vi vil jo heller ha friluft og uteområder, enn sånn byliv.

Fredrik: Vi vil heller bo her og ha kaffemaskin på kjøkkenet, enn å bo på Grünerløkka i fjerde etasje med tre unger, ja [latter].

Det er her lite som minner om hva Butler og Robson kaller en "metropolitan habitus" forstått som en orientering mot det yrende bylivet. Gentrifiserte områder i indre by forstås som "...the embodiment of variations in the metropolitan habitus. [...] [T]he inner city is a considerably more exciting place to live particularly for those with large stocks of cultural capital (2003:1793-1795)". Den kulturelle kapital informantene her synes orientert mot er i stedet knyttet til en bestemt livsstilsutfoldelse som fordrer nærhet til naturen framfor byens kafé- og utelivstilbud. Den orientering flere av informantene har mot trygghet gjennom likhet står også i kontrast til de klassiske sosiologiske forståelser av urbanitet. Slik Sennett kort definerer byen som "...a milieu in which strangers are likely to meet (1992:48)", hvor denne sameksistensen av mennesker fremmede for hverandre er tenkt vil fordre en toleranse for annerledeshet, er heller ikke hva informantene søker.

5.3 Identifikasjon, tilhørighet og sosial kapital

Informantene har blitt stilt ulike spørsmål om naboskap, blant annet om deres karakteristikk av egen og andres sosiale aktivitet i Årvollskogen, hvilken betydning naboskap har og hvilke forventninger man har til sine naboer. Gjennom dette kan man få innblikk i de sosiale karakteristikk som preger Årvollskogen, og hvorvidt informantene føler en sosial tilhørighet til sitt nabolag.

Å besitte sosial kapital kan forstås som "å ha de rette sosiale kontaktene" som kan bidra til å oppnå et ønsket mål (Mazanti 2007). I en nabolagskontekst kan sosial kapital blant annet utgjøre sosiale nettverk av bekjente eller venner man kan trekke på for å oppnå gjensidige tjenesteytelser som eksempelvis barnepass. Nabolaget kan også være en arena hvor man kan bygge sosial kapital gjennom medlemskap i lokale foreninger, foreldregrupper og lignende. Med henblikk på flytting og bostedsvalg kan det å bygge sosial kapital derfor være et relevant motiv blant flere. Ifølge Røe (2009) kan den sosiale kapitalen være delvis til stede på tilflytningsstedet gjennom allerede eksisterende relasjoner til venner, familie eller bekjente, eventuelt kan den vokse med økende botid. Mengden gode relasjoner man har til andre bosatte vil her ifølge Røe være vesentlig for opplevelsen av tilhørighet og identifikasjon med boområdet når sosial kapital utgjør en viktig faktor for den tilflyttende.

Blant informantene i Årvollskogen syntes sosial kapital å variere i betydning. Blant enslige og par uten barn var det få som ga uttrykk for et ønske om å omgå sine naboer i særlig grad utover det å ivareta gode naborelasjoner. Derimot blant småbarnsfamiliene forekom det

enkelte som kunne sies var genuint opptatt av å etablere sterke sosiale bånd gjennom vennskap og deltagelse i lokale aktiviteter og foreninger. Andre igjen var ikke like dedikerte, men så det som positivt de sosiale mulighetene de opplevde i Årvollskogen med tanke på å ha barn. Allikevel ville alle informantene karakterisere Årvollskogen som et ”sosialt fellesskap”, hvortil de på ulikt vis posisjonerte seg.

5.3.1 ”Det er mer enn en bolig, man flytter jo inn i et fellesskap!”

Ekteparet Reidar og Maria har nylig flyttet til Årvollskogen som nybakte foreldre med sitt første barn. De bodde forut i en tomannsbolig i et velstående villaområde et annet sted i Oslo, men grunnet et ønske om større plass samt ønske om å bo i en annen type nabolag valgte de å flytte derfra. Det var ikke sånn at de mistrikket på sitt forrige bosted, men de oppgir at de aldri følte seg ”helt hjemme”:

Maria: Selv om det var veldig fint der, og, ja, mye som var bra, så følte vi oss ikke helt hjemme der. Og det var også lite barn ute og... ja. Vi hadde en stor hage med epletrær og sånn, men, ja, man så ikke så mye til naboene der. Det var en helt annen stemning enn her da.

Reidar: Det var ikke umulig, vi kom i kontakt med naboer og sånn, men det var ikke på langt nær den samme åpenheten og inkluderingen som du kan føle her da. Og når det er et lite barn, så får du plutselig et akutt behov for å omgås naboen din. Du trenger kort avstand, du trenger å kunne slå av en prat med noen rett utafor døra. Fordi, ja, det blir ikke så mange turer andre steder.

Reidar mente at det var fordi de var innflyttere i et etablert miljø der mange av innbyggerne hadde vokst opp eller bodd store deler av livet sitt, at de aldri helt følte seg hjemme på forrige bosted. At de selv manglet en sterk tilknytning til stedet gjorde det vanskelig å få innpass og å føle seg helt vel i omgivelsene. For Reidar og Maria var muligheten til å være en del av et sosialt fellesskap noe av det viktigste ved valg av bosted. Maria forteller at de begge har vokst opp i typiske nybyggerfelt med rekkehus i hver sin mellomstore by i Norge, og at de er vant med fortellinger fra foreldrene om hvor sosial og trygg en slik oppvekst er. Dette er forestillinger de har tatt med seg videre, men da de fikk barn innfridde ikke det forrige bostedet til deres forventninger. Maria forteller at hun hadde ”lyst til å bo et sted hvor man på en måte ble litt sjenert av naboen [...], at det var litt sosialt og lav terskel for å treffe andre barn.” Maria trekker i denne sammenheng en parallell til steder som Lille-Tøyen Hageby og Ullevål Hageby, steder som etter hennes oppfatning nettopp er kjent for å være barnevennlige og sosiale fellesskap, og føyer til Årvollskogen i denne kategorien av ”stedstyper”. Etter kun å ha bodd der et par måneder har de allerede blitt kjent med flere naboer. De har selv mottatt og

vært på kaffebesøk hos flere av naboene, fått hjelp til barnevakt, og skal snart delta på grillfest i nabolaget. Reidar synes det er positivt hvordan folk hilser på hverandre, og forteller at da de flyttet inn kom flere naboer for å hilse på. Etter hans oppfatning er ”den usynlige veggen som ofte oppstår i nabolag på en måte visket litt vekk i bakgården” i Årvollskogen. Maria legger til at det er et ”lett” sted å være, med god stemning og positive mennesker.

Reidar og Maria er opptatt av å bygge sosial kapital. De forteller om hvordan mange av deres venner i byen i den senere tid har valgt å flytte tilbake til sine hjemsteder. Når de nå har fått et barn ser de derfor verdien av å ha et sosialt nettverk av mennesker i samme situasjon, og dette utgjør mye av grunnen til at de har valgt et bosted som Årvollskogen. Eksisterende sosial kapital var også en medvirkende faktor til at Årvollskogen ble valgt. Da de allerede hadde tre vennepar som bodde der og således kjente til området, var dette medvirkende til at de lettere fant et passende bosted og fikk innpass i lokalmiljøet. Som Reidar ser det så har de derfor ”tjuvstartet litt på det sosiale”, og Maria vil ikke underslå at dette har hatt betydning for at de så fort ”kom inn varmen”, siden ”det tross alt er nordmenn det er snakk om.”

Men det var ikke utelukkende mangel på sosialt fellesskap som var utslagsgivende for at de flyttet til Årvollskogen. Også graden av identifikasjon med den ”type mennesker” som bodde på det forrige bostedet var noe Reidar og Maria ikke var helt tilfredse med. Et interessant moment er her hvordan Maria uoppfordret selv vurderer hvorvidt de passet inn med bruk av Bourdieus begreper om økonomisk og kulturell kapital:

Maria: [Forrige bosted] opplevdes for oss som litt sånn veldig jålete da. Det var veldig sånn ensartet i form av hvilken type bil du hadde og klær, mens her er det mer avslappet.

Reidar: Vi ville ikke la oss presse inn i... vi tok ikke det på en måte så høytidelig, men likevel så følte du deg kanskje ikke hjemme da.

Maria: Og kanskje, hvis du snakker om sånn type kapital da, så det var mange der med liksom mye høyere økonomisk kapital, men kanskje mindre kulturell kapital da og sånne type ting, kan man si.

Maria forteller videre at de opplever Årvollskogens innbyggere som mye mer ”like” dem selv. Årvoll representerer for dem begge én blant flere ”lommer” i Groruddalen hvor de har inntrykk av at det bosetter seg mange med akademisk bakgrunn, blant steder som Godlia og Risløkka hvor de selv har venner som bor. Begge har selv høyere akademisk utdanning og opplever en identifikasjon med Årvollskogen gjennom likhetstrekk med sine naboer i sosial bakgrunn og livsstil. Selv om de kun har bodd der en kort stund oppgir de begge at de føler seg hjemme, og begge har knyttet en tilhørighetsfølelse til Årvollskogen. Som Reidar sier,

”det å velge å bo akkurat her, det sier jo noe om oss tenker jeg. Som at du er innstilt på å være sosial, du er ikke en einstøing hvis du flytter inn her.” Han ser på det nærmest som en tilstand å bo i Årvollskogen; ”altså, det er mer enn en bolig, man flytter jo inn i et fellesskap!”.

Reidar og Marias valg av Årvollskogen som bosted er uttrykk for hva Savage *et al* (2005) kaller valgt tilhørighet. Basert på refleksjoner over sin egen identitet har de gjort et bevisst valg av bosted som kan signalisere noe om hvem de er. For dem framstod Årvollskogen som et meningsfylt sted som ga forventninger til å bygge både sosial og kulturell kapital, gjennom både å bo sammen med mennesker like dem selv, men også gjennom å aktivt knytte sosiale nettverk i nabolaget. Dog går Reidar og Maria lengre enn å basere tilhørigheten på en forestilling om ”like mennesker” i nabolaget, da de også er aktivt opptatt av å bygge sosial kapital. Det er også et interessant likhetstrekk mellom hva Bridge (2005) finner i en studie av middelklasseflyttere i London, hvor de på ulikt vis må foreta kompromisser med henblikk på type kapital man kan forvente å akkumulere i ulike bostedsområder, hvor en urban livsstil ofte står i opposisjon til den utdanningskapital som er ønskelig at reproduseres over generasjoner. Gitt Reidar og Marias nye livssituasjon med barn framstår bostedsvalget Årvollskogen som et kompromiss mellom på den ene siden en urban livsstil basert på materialisert og kroppsliggjort kulturell kapital, og den kulturelle og sosiale kapitalen som anses som strategisk med henblikk på å oppdra barn. Som Maria uttrykker det så er Årvollskogen det nærmeste man kan komme livet på Grünerløkka i den livsfasen de nå har trådt inn i.

Som innflyttere forteller Reidar og Maria om sine førsteinntrykk og forventninger til Årvollskogen og om deres ønsker for å kunne inngå i et sosialt fellesskap. Pionerbeboeren Sofies fortellinger om det sosiale i Årvollskogen bekrefter langt på vei det inntrykket Reidar og Maria har dannet seg. Som vi ble kjent med i hennes flyttehistorie var det sosiale ved Årvollskogen et viktig flyttemotiv. Hun kan videre fortelle at barna fikk mange venner i nabolaget, var mye ute og lekte, og at de deltok på ulike lokale aktiviteter som for eksempel langrennskole. Ofte hadde de andres barn på overnattingsbesøk og *vice versa* slik at de voksne kunne dra på helgeturer sammen. Også barnepass i det daglige var vanlig der man skulle foreta korte gjøremål. Hun og ektemannen etablerte flere vennskap i Årvollskogen, i tillegg til de vennepar som kjøpte seg inn i boligprosjektet samtidig som dem selv. På spørsmål om å karakterisere det sosiale ved Årvollskogen svarer hun følgende:

Sofie: Nei, de fleste som kommer dit reagerer på at det er veldig sosialt. At naboer prater med naboer. Sånn som i oppgangen vår, så tok det ikke mange ukene før vi ble kjent med mange av naboene, og ungene løper i mellom. Så det er ganske ... Jeg tror det er over snittet sosialt på

den måten at man kjenner naboene sine, være på besøk hos naboene ikke sant. Det har vært ”after-ski” mange ganger hos noen av naboene våre, milde ”after-ski” med barn selvfølgelig. Og, sånn at det er ganske, det er veldig sosialt, ja.

Men hun presiserer videre at det ikke er sånn at alle kjenner alle. Hun trekker her fram lekeplassen som en viktig arena for å bli kjent med naboene, hvor man raskt finner ut om kjemien stemmer. Av dette danner det seg undergrupper av de menneskene som finner tonen og eventuelt etablerer vennskap. Dette er en vanlig måte å bli kjent med sine naboer på der lek med barn setter voksne i kontakt med hverandre. Hvis slik kontakt oppleves som positiv vil den sannsynligvis lede til bygging av sosial kapital i ulike former (Kleinhans *et al* 2007). I Sofies tilfelle har hennes kontakt med naboer ledet til sosial kapital av typen ”bonding”, da det er etablert vennsksapsrelasjoner utover kun høflig naboskap. Denne varianten av sosial kapital er for henne også den foretrukne, da hun styrer unna de ”store nabolagsfestene med ørten folk” som hun ser på mer som et pliktløp, og foretrekker i stedet ”fire naboer sammen” med ”baby call og et glass rødvin på verandaen”. Men også sosial kapital forstått som hva Kleinhans *et al* (2007) kaller et ”favorabelt sosialt klima” verdsettes, da hun er positiv til arrangementer som barneskirenn og 17.mai-feiring i nabolaget.

Nabolaget har altså hatt stor betydning for Sofie og ektemannen da de valgte Årvollskogen, at det bestod av ”mennesker som virka fornuftige, og lite tull”, samt at det var ”lite søppel og lite sene utetider på ungene.” Å ha felles verdier med naboene, og å dele det samme syn på barneoppdragelse kommer fram som en viktig faktor i hennes valg av venner:

Sofie: Men det holder ikke at barna går godt overens, for det har vi også noen eksempler på. Der ferieturer kan for eksempel bli litt kjedelige, fordi man egentlig ikke har så god kjemi med... relativt likt syn på ting som har med alkohol å gjøre. Det er ganske viktig når man har barn. Og ... ja, u... jeg skal ikke si at utdanning har noe... men det faller seg ofte sånn at det er folk med relativt likt utdanningsnivå i hvert fall, som vi av en eller annen grunn... Men det er sikkert fordi at det er de vi bor i nærheten av óg.

Som for Reidar og Maria har sosial kapital vært et viktig aspekt ved Sofies flyttemotiver. Sosial kapital gjennom vennenettverk har hjulpet henne til å finne Årvollskogen som et passende bosted, både med henblikk på å bygge mer sosial kapital, men også med tanke på kulturell kapital da det kommer fram hvor ønskelig det er å bo sammen med mennesker som deler noenlunde samme livsstil og verdier knyttet til barneoppdragelse. Det har også vært et motiv å bevare eksisterende sosiale kapital i området, noe som viser seg gjennom intern flytting, først fra nedre del av Bjerke til Årvollskogen, og nylig til et rekkehus innen den samme bydelen. Hun har en sterk tilhørighetsfølelse til Årvoll, noe som også kommer gjennom hennes og familiens engasjement i lokale foreninger og sosiale aktiviteter. Dette

illustrerer hvordan det sosiale og kulturelle ofte er gjensidig relatert, og kommer godt til uttrykk gjennom Sofies karakterisering av Årvollskogens stedsidentitet hvor familie og friluftsliv trekkes fram som det sentrale:

Sofie: Det handler om verdsetting av friluftsliv og familie [...] Det er folk som har valgt å faktisk bo et sted som det ikke er lett å komme til jobben med, fordi de i stor grad ønsker at familien skal på en måte ha sitt sted. Så absolutt familieliv og friluftsliv, helse, frisk luft og vennskap. [...] Verdien i det å være sosial, med godt naboskap. Man skal se verdien i det for å ville bo så nærme andre.

Som Reidar, Maria og Sofie vektlegger opplever de Årvollskogen som et sted med mennesker ”like en selv”. Basert på en oppfatning om likhet i utdanningsnivå og sosioøkonomisk posisjon, en felles orientering mot rekreasjonsaktiviteter som friluftsliv og sport, samt en vektlegging av nabolagets viktighet for familieliv identifiserer de seg med Årvollskogen og dets innbyggere. Som Bourdieu (1995) vil hevde så vil mennesker med lik habitus innta noenlunde samme posisjoner i ulike sosiale felt. Mennesker som deler en bestemt livsstil kan forventes å ha de samme kulturelle og estetiske referanser, blant annet kan ens egen oppvekst skape preferanser for hvordan man i voksen alder og i etableringsfasen selv ønsker å bo. Som vi så i kapittel 5.2.6 deler de fleste av informantene en preferanse for landlige omgivelser, noe de knytter til sine egne oppvekstområder. Verdsettingen av trygge oppvekstvilkår, naturlige omgivelser og en barndom preget av sport, friluftsliv og sosiale aktiviteter er en verdi man ønsker å bringe videre til sine egne barn, et tilsvarende mønster Mazanti (2007) finner gjennom studier av danske flytteres bostedsvalg. Den tilhørighet og identifikasjon flere av informantene føler til Årvollskogen kan sies å opprinne fra det Cresswell (2004) omtaler som en stedsfølelse karakterisert ved å være ”in place”, da det forekommer en korrespondanse mellom ens habitus og ens romlige omgivelser. Ved å være bevisste sin egen identitet har de foretatt dedikerte valg av Årvollskogen som bosted, og på den måten konstruert en tilhørighetsfølelse både gjennom valgt tilhørighet basert på livsstil, men også gjennom etablering av sosiale nettverk og ervervelse av sosial kapital.

Denne sterke sosiale tilhørigheten flere av informantene har til Årvollskogen kan belyses ytterligere gjennom et kontrasterende eksempel på hvordan manglende tilhørighet og identifikasjon kan arte seg. I sterk kontrast til Reidar, Maria og Sofies fortellinger om Årvollskogen står fortellingen til Vigdis, en eldre enslig dame. Hun kjøpte leilighet i Årvollskogen på tegning, et sted hun så for seg ville være fint å bo på sine eldre dager. Men siden innflyttingen har hun angret bittert på at hun gjorde dette. Hun har veldig lyst til å flytte, men som såpass gammel anser hun det som vanskelig å realisere med tanke på alt av

papirarbeid og praktiske ting. Hun forteller om flere årsaker til at hun mistrives, deriblant tekniske problemer med leiligheten og en konflikt hun har hatt med naboen. Men den største grunnen for mistrivselen er at hun føler seg isolert. Som hun sier opplever hun det som vanskelig å komme i kontakt med naboene ”fordi det er så mange unge mennesker som bor her med små barn”:

Vigdis: Jeg føler meg faktisk så lukket inne i meg selv på en måte. Skulle ønske at det kunne vært mer åpenhet [...] Jeg hadde ønska at det kunne være litt mer samhold og litt sånn, men jeg er kanskje litt skyldig i det selv óg, jeg vet ikke, men det er ikke bare å gå ut og snakke til unge mennesker. Jeg gjør det selvfølgelig, når vi kanskje treffer hverandre utenfor eller jeg er borte med søpla, bare et par tre små ord da altså, men ikke noe mer altså.

Hun flyttet fra en blokkleilighet som lå øst i Oslo hvor hun trivdes godt og hadde god kontakt med sine naboer. For henne er det viktig med gode naboer, mens i Årvollskogen savner hun ”sånn for eksempel å kunne gå ut på morningen på terrassen og da står naboen og så kunne man sagt ’Å, hei! Ja, i dag regner det’, eller ’I dag skinner sola...’ eller noe sånt.” Et betegnende eksempel på den isolasjon hun føler kommer tydelig fram når hun forteller følgende om sin hverdag i leiligheten:

Vigdis: Her hører jeg barna løper over gulvet. Før så trodde jeg det var der [i etasjen over], men så visste jeg det, for at du kan liksom ikke, du kan ikke registrere hvor lydene kommer fra, men jeg vet at det er der. Og jeg hører de gråter, og ... og jeg synes det er så fint at det bor folk her. Det er det.

Selv har hun et ganske begrenset sosialt nettverk da familien bor langt unna, og flere av hennes venner har gått bort. Hun forteller at hun verken føler tilhørighet til, eller identifiserer seg med Årvollskogen. Når jeg spør om hun føler seg hjemme, svarer hun noe nølende og lakonisk at ”nå kan det være det samme hvor jeg bor, bare jeg bor trygt.” Vigdis opplever sine naboer som ”at de har nok med sitt” og posisjonerer seg dermed på utsiden av Årvollskogen som et sosialt fellesskap. Årvollskogen forstås som et sted for familier, og ved å være i en annen livsfase og å heller ikke dele samme livsstil med sine naboer er det lite som danner grunnlag for en identifikasjon eller tilhørighetsfølelse. Denne mismatch mellom selvpoppfattelse og oppfatning av Årvollskogen og dets innbyggere leder til at hun føler seg ”out of place”. Det er som Bourdieu sier; ”[en] kan rent fysisk oppta et bosted uten å bo der i en egentlig forstand, dersom en ikke har de stilltiende påkrevde midlene, og det første av dem er en bestemt habitus. (1996:155)” For Vigdis leder fysisk nærhet til sine naboer tvert imot til en fremmedgjøring ettersom hun ikke besitter den kulturelle kapitalen det ligger i en livsstil basert sport, friluftslivsaktiviteter og familieliv, og opplever det følgelig også vanskelig å bygge en fra hennes side ønsket sosial kapital.

5.3.2 "Den rette typen naboer"

Informantene i det foregående kapittel var typiske for de som var mest opptatt av å bygge sosial kapital i Årvollskogen. Vidar var også blant disse, med sin sterke tilknytning til den øvre delen av Bjerke bydel. Felles for disse var en innstilling på å forbli i lang tid i området, og dette utgjorde mye av årsaken til ønsket om å etablere og å bevare gode sosiale nettverk. Som diskutert i teorigapittelet foreligger det ulike syn på hvilken viktighet nabolaget har for å bygge sosial kapital. I Årvollskogens tilfelle viser det seg at sosial aktivitet i nabolaget også kan være viktig for selv ressurssterke mennesker, noe fortellingene til Reidar, Marie og Sofie illustrerer. For andre informanter igjen var sosial aktivitet av mindre eller ingen viktighet, men allikevel var det et gjennomgående sterkt fokus på å ivareta et godt forhold til sine naboer. Dette var mest framtrædende blant de enslige og par uten barn, men også enkelte småbarnsfamilier viste mindre interesse for å aktivt engasjere seg i det sosiale. Blant disse småbarnsfamiliene ble dette gjerne forklart med at Årvollskogen var et midlertidig bosted, og for disse var det en sterkere orientering mot å bygge og å høste goder av sosial kapital av typen "bridging" (Middleton *et al* 2005).

Torstein er blant de som ikke er spesielt opptatt av det sosiale i Årvollskogen. Som han sier, "for en sånn som meg som er enslig og så vidt voksen, så blir det ikke så veldig mye [sosial omgang]". Han har "noen hyggelige mennesker i oppgangen" han prater med, men det er alt. Hans sosiale nettverk kan han fortelle er preget av de forbindelser han har hatt gjennom sport og idrett oppigjennom årene. For ham er det derfor ikke så viktig å knytte kontakt med naboer utover det å pleie et "godt naboskap". Allikevel anser han Årvollskogen som et sosialt fellesskap, men da som et fellesskap blant småbarnsfamiliene.

Omgang med naboer er heller ikke viktig for Ingrid og Petter. De er på hils med sine nærmeste naboer, men som Petter sier har de sine kontakter ellers i byen, både venner, barn og barnebarn. De synes allikevel det er hyggelig å delta på sosiale arrangementer i nabolaget, og har deltatt både på dugnader og julegrantenning, men ser på den sosiale aktiviteten i Årvollskogen som mer forbeholdt småbarnsfamiliene. De har ingen tilhørighetsfølelse basert på det sosiale, og som Ingrid reflekterer over er hun usikker på om hun i det hele tatt føler tilhørighet til Årvollskogen:

Ingrid: Nei, Årvollskogen... Nei det er jeg ikke så helt sikker på at jeg føler noen tilhørighet til Årvollskogen. Men Årvoll, ja definitivt. [...] Jeg skjønner ikke riktig hva som skal få meg til å flytte fra Årvoll nå altså, det må være et veldig godt tilbud, det må det være.

Petter: Ja, men nå er det jo hjemme for meg også etter hvert her. Det blir jo det altså... nå har vi valgt å være her på slutten av livet, og da blir det en tilhørighet til stedet. Det gjør det med alle de tingene som vi har vært gjennom før, med skog og mark og sånn som vi har det. Det blir en tilhørighet.

Ingrid som har vokst opp på Årvoll føler en emosjonell tilhørighet basert på oppvekst. Petter baserer sin tilhørighetsfølelse på et bevisst valg knyttet til hvor han vil bo på sine eldre dager.

Lisbeth opplever Årvollskogen som et veldig sosialt sted. Hun opplever det som lett å komme i kontakt med naboene, spesielt når hun er ute på lekeplassen med barna. Barna har allerede fått venner i nabolaget, og hun selv og samboeren har blitt kjent med flere i oppgangen. Hun føler at hun kan stole på naboene sine, og har inntrykk av at det er mange ”ressurssterke familier og ingen med sosiale problemer”, noe hun synes er viktig der hun skal bo. Dog var ikke det sosiale en viktig begrunnelse for å flytte til Årvollskogen, da hun allerede hadde et etablert sosialt nettverk og familie på Årvoll og i Oslo for øvrig. Det sosiale blir for Lisbeth en tilleggsverdi ved bostedet, men som hun sier valgte de også bevisst en leilighet som ikke var på bakkeplan for å kunne ha muligheten til å trekke seg litt tilbake.

Å føle tillit til sine naboene og å oppleve å ha hyggelige og positive naboer som også er ”like en selv” eller ”i samme situasjon” er gjennomgående for hva informantene er opptatt av, i tillegg til fraværet av ”sosiale problemer”. De relasjoner informantene her konstruerer til sine naboer kan karakteriseres som ”bridging social capital” (Middleton *et al* 2005) forstått som sosiale bånd av en noe svakere karakter, men som allikevel over tid også kan resultere i at vennskap etableres. Dette er et også et viktig aspekt ved ”valgt tilhørighet”, hvor ”[b]elonging is not that of an individual to a fixed community rooted in place, but rather, one in which the place becomes valuable to the individual (Savage *et al* 2005:80). Informantene er opptatt av hvem de har som naboer, men ikke nødvendigvis så opptatt av å knytte tette sosiale bånd. Å ha ”de rette naboene” forblir allikevel sentralt for en følelse av tilhørighet og identifikasjon, da ”...admitting to having dubious neighbours reflects badly on one’s own choice of residence (Savage *et al* 2005:82).”

5.3.3 Den anonyme

Reidun forteller at hun liker å kunne være helt anonym i Årvollskogen. Hun har noen få som hun er på nikk med og som hun av og til slår av en prat med, men lever ellers en anonym tilværelse i nabolaget. Som hun sier: ”Ingen vet hvem jeg er. Det er jeg ikke interessert i at de skal vite heller. Altså, jeg har ikke noe behov for å være venner med noen her. Jeg liker... jeg

er en sånn type som er ganske individualist, og jeg har alltid likt å være anonym.” På bakgrunn av de observasjoner hun gjør seg fra verandaen i hva hun kaller ”Årvollskogens atrium” vil hun kalle sitt nabolag for et sosialt fellesskap, men legger lattermildt til: ”men hold meg utenfor da!” Innbyggerne karakteriserer hun som ”unge, lekre og sporty”, mens hun selv er en ”satt, gammel dame”. Dette sistnevnte er dog en smule selvironisk da hun er ganske aktivt deltagende på kulturelle aktiviteter i Oslo og ofte er på turer med Turistforeningen.

Det interessante med Reidun er hvordan hun på tross av dette har en sterkt tilhørighetsfølelse til Årvollskogen. Når jeg spør henne om Årvollskogen er ”hjemme” svarer hun lattermildt ”Ja det må det for pokkeren være, ellers så har jeg ikke noe hjem!” Hun sier hun føler seg veldig hjemme, og reflekterer videre over denne følelsen:

Reidun: Ja, og da kan du se hvor rart livet er, og hvor rart følelser og alt mulig sånt er altså, for at... ja, kan du forstå det du som er ung? Ja, fordi at... hvordan kan man føle det som et hjem og føle seg hjemme når en er anonym og ikke kjenner noen? Er ikke det rart? Veldig rart. [...] Jeg føler meg så hjemme her, jeg har bodd veldig mange steder, og jeg tro aldri jeg har følt meg så hjemme noe sted jeg, jeg er så tilfreds.

Det eneste hun kommer på som forklaring er at hun nå er pensjonist og at hun da slipper å stresse og kan gjøre akkurat som hun vil. Men senere i intervjuet knytter hun det å føle seg hjemme til å føle seg trygg:

Reidun: Det er ikke alltid en kan sette ord på følelsene sine, men jeg føler meg veldig hjemme her på en måte, jeg føler meg trygg her. Jeg føler at det liksom er som en liten landsby på en måte, det er egentlig... selv om ikke jeg kjenner noen... jeg har vel tre stykker i førsteetasjen bortover her som jeg kan slå av en prat med, så kjenner jeg at det er en hyggelig atmosfære, godt å være her.

Trygghet betyr veldig mye for henne, og med forhåndskjennskap til Årvoll var dette et bosted som framstod som oversiktlig og hvor hun ikke måtte sette seg inn i noe nytt. Trygghet for Reidun ligger derfor i å kunne mestre sine omgivelser, noe som også henspiller på å føle seg trygg på sine naboer: ”Jeg er ikke redd for at jeg skal møte en eller annen som jeg ikke vet hvordan jeg skal forholde meg til når jeg åpner døra nede, ikke sant. Det er ikke noen som ligger rusa utenfor her, sånne ting.”

Reidun er hva Butler og Robson (2003) kaller en ”deliberate non-builder of social capital”; en person som er mer individualistisk orientert og som foretrekker sosial frihet. Slike mennesker vil ifølge Butler og Robson tendere mot å velge bosteder karakterisert av hva de kaller en ikke-normativ atmosfære. Allikevel bor Reidun midt i hva hun selv karakteriserer som et sosialt fellesskap. Dette viser at man ikke nødvendigvis må identifisere seg med sine naboer for å trives, faktisk går Reidun langt i å identifisere seg nettopp imot den livsstil hun

oppfatter hennes naboer har. Som Savage *et al* (2005) finner i sine studier er det fullt mulig å føle en tilhørighet til et sted samtidig som man er seg bevisst ens posisjon som ”outsider”. I stedet for sosial omgang er det den sosiale kapitalen som kommer gjennom hennes persepsjon av omgivelsene som danner grunnlaget for trivsel og trygghet; hun føler hun kan stole på sine naboer og at det er ordentlige mennesker. En forutsetning for Reidun er riktignok at hun har et sosialt nettverk utenfor området, og har kjennskap til og er engasjert i flere kulturelle aktiviteter andre steder Oslo. Dette står i kontrast til Vigdis sin historie, som uten tilsvarende sosial eller kulturell kapital merker den negative siden av en anonym tilværelse i Årvollskogen.

5.3.4 For mye av det gode?

Som det kommer fram av informantenes fortellinger om Årvollskogen er det en gjengs oppfatning at det er et veldig sosialt nabolag hvor mye av dette bygger på barnas aktiviteter. Som man kan lese på boligsameienes nettsider arrangeres det flere ulike sosiale arrangement som ildsjeler i nabolaget drar i gang. Blant annet har det blitt arrangert Årvollmesterskap i ski inne i parken, med preparerte skiløyper hvor over hundre barn konkurrerte med nummer på brystet. Det har også blitt arrangert lekemarked hvor barna solgte sine brukte leker der pengene gikk til veldedige formål. Flere år har det blitt arrangert 17-maifeiring i parken, med fokus på lek og moro for barna. Tenning av julegran har blitt en tradisjon hvor det blir servert gløgg og pepperkaker og med besøk av julenissen. Årvollskogens ”Venners venner fest” på Årvoll Gård omtales også på nettsidene som ”en klassiker for å bli bedre kjent med naboer og andre hyggelige mennesker”, og flere felles grillfester har blitt dratt i gang i parken.²²

Barna og deres aktiviteter er et veldig synlig innslag i landskapet, noe som innflytteren Kjetil beskriver godt gjennom sitt førsteinntrykk: ”Nei, vi visste jo at det var et barnevennlig område her, men vi trodde ikke det var sirkus her hver dag [latter].” Han utdyper videre med at ”det er jo fullt kjørt her egentlig fra klokka ni på morgenen på lørdager og søndager, og fra tre da på ettermiddagene, så det er jo veldig mye barn her, og kanskje litt mye.” Selv med eget barn opplever han og samboeren at det kan bli støyfullt til tider, noe flere andre informanter bemerker. Enkelte av informantene forteller også om en del misnøye blant enkelte av de eldre beboerne med tanke på støy, og at dette også har fått flere til å flytte. Eiendomsmegler B tolker det å ha barn som en viktig seleksjonsmekanisme for hvem som flytter til Årvollskogen, og kan fortelle at ”vi har hatt folk her som har sagt det at ’du, det blir for mye

---

²² <http://aarvollskogen.no/> (besøkt 07.05.2013)

barn for oss'. De kommer her ikke sant, på visning en søndag fra ett til to, det er flott sommervær og alle barna er ute, hvis du ikke skal ha barn, eller er ferdig med barn, så skjønner jeg at det blir litt mye altså.”

Trude som bor på bakkeplan forteller at det til tider kan bli for mye barnestøy, noe som gjør at hun blant annet ikke bruker hageflekken som vender ut mot fellesarealene. Av og til føler hun seg litt plaget, som hun sier ”det er litt for mye støy med å bo så tett oppå andre mennesker, det stresser meg litt inne i hodet mitt.” Men hun understreker at det ikke er et altfor stort problem, når hun med glimt i øyet forteller følgende:

Trude: Ja, men jeg har blitt ganske A-menneske, så nå plager ikke det meg like mye lenger, på en måte. Men jeg har jo også våknet av at disse her barnehageansatte har stått ute og sunget ”Fløy en liten blåfugl gjennom vinduet”, altså. Ganske surt. Og det var ikke særlig... jeg var ikke fornøyd da heller, for å si det sånn.

Trude anser seg som et veldig sosialt menneske, og opplever at det er lett å komme i kontakt med folk, og hun føler en tilhørighet til Årvollskogen gjennom å ha dannet seg et lite nettverk med de nærmeste naboene. Som hun forteller om forholdet til en nabo, ”vi er stadig vekk hos hverandre. For de også har katter og jeg passer alltid kattene deres når de er vekkrest. Jeg har nøkkel til leiligheten deres, og jeg har koden til alarmen. Og de har nøkkelen til leiligheten her.”

For andre informanter igjen var det sosiale ikke et vesentlig flyttemotiv, men skulle komme til å bli en overraskende og positiv merverdi ved Årvollskogen. Roar og Camilla er også pionerbeboere, men har nylig flyttet ut av byen til en av Oslos nabokommuner. Roar har vokst opp på Linderud og bodde i det han karakteriserer som en lite trivelig høyblokk lenger nede på Bjerke. Han kjøpte seg inn i boligprosjektet Årvollskogen før han traff Camilla, med ønske om å bo nærmere marka samt å ha ”et litt kulere sted å bo”. Det var altså ikke med tanke på familiesituasjonen at Årvollskogen ble valgt, men da de befant seg som nybakte foreldre på innflyttingstidspunktet viste det seg å være et ideelt sted. Camilla karakteriserer Årvollskogen som et sosialt sted, og kanskje noen ganger i overkant sosialt:

Camilla: ”That's one big happy family” pleier jeg å kalle det [latter]. Det var jo sånn at ”Hvor er datteren din?”, ”Nei, hun spiser middag der borte!” Nei, så det ble litt, nesten litt vel sosialt syntes mange en periode.

Camilla forteller videre at hun i sine to hjemmeperioder med nyfødte barn knyttet sterke bånd til flere av sine naboer, og vennskap ble etablert. Gjennom barselgruppene kom hun i kontakt

med flere naboer i samme situasjon, og forholdet til disse ble videreutviklet gjennom daglig sosial omgang på lekeplassen i Årvollskogen:

Camilla: Det har jo noe med at alle var i samme situasjonen, og du hadde alltid noen å snakke med uansett om du kjente de eller ikke. Og siden dette var type blokk og en park, hvor alle var ute med barna sine, så ble det til at de voksne stod og pratet mens barna var ute. Så du var alltid ute og traff mennesker som bodde der, så det ble en veldig sånn sosial greie å gå ute i det parkområdet. Så det var helt unikt, jeg har i hvert fall ikke opplevd noe tilsvarende.

Forut for familieetableringen hadde verken Roar eller Camilla følt noe behov for å ha kontakt med naboene på de ulike stedene de hadde bodd. Men i Årvollskogen fikk de etter hvert flere gode venner som de fortsatt holder kontakten med. Også den eldste datteren ble svært knyttet til nabolaget gjennom sine lekekamerater, og Camilla forteller om hvordan hun ofte uttrykker ønske om å flytte tilbake til Oslo, eller "Rundingen" som hun kaller Årvollskogen. Selv om forventning om bygging av sosial kapital aldri var beveggrunnen for å flytte til Årvollskogen har dette allikevel kommet som en positiv overraskelse for Roar og Camilla, samt for flere av informantene.

Allikevel vil ikke Roar og Camilla karakterisere seg som de mest sosiale innbyggerne i Årvollskogen. De bodde selv i tredje etasje og mener at dette ga dem litt mer frihet til selv å velge når de ville være sosiale. Gjennom fortellinger om hva de kjenner til av innbyggerne på bakkeplan kommer det fram at mange også syntes at Årvollskogen ble et altfor sosialt sted, noe som medførte at enkelte valgte å flytte vekk fra nabolaget. De forteller at det etter hvert ble en del utskiftninger, hvorav én mulig forklaring på dette kan ligge i Årvollskogens fysiske utforming:

Roar: Fordi det blir for sosialt. Du blir for eksponert, du har kjempestore vindusflater, ja. Det var sånn når du skulle ut med søpla, "å, jeg må ikke se inn til de og..." sånn, og når du sitter på innsida så går det noen der ikke sant, "Ser de inn på meg, eller ikke?", jeg vet ikke. Man oppdaga at det var noen som bare hadde for gardinene hele tiden, og da faller det litt, hele hensikten med å ha svære vinduer [latter].

Camilla: Vi hadde jo et vennepar som ikke orket å bo der mer, de holdt jo på å bli gale. Det gikk ikke an å sette seg på verandaen og ta en kaffe uten å være sosial. Og de endte opp med det siste året å nesten ikke bruke verandaen sin, til de flyttet. [...] Hos andre igjen var det noen som sa "Det er åpen kafé der borte! Så det er bare å gå og sette seg så får du en kaffe." Og det ble en sånn "saying", og de trives jo med det, jeg tror fortsatt de bor der.

5.3.5 Identifikasjon, tilhørighet og sosial kapital

Informantene fra Årvollskogen er i varierende grad opptatt av å bygge sosial kapital. Blant småbarnsfamiliene forekommer de som er genuint dedikerte til å etablere et sosialt nettverk basert på vennskap, mens det ”sosiale klima” for andre ikke var et primært flyttemotiv, men heller betraktet som en bonus. Eksisterende sosial kapital gjennom allerede bosatte venner fungerer for flere som hva Savage *et al* (2005) kaller ”hot information”, der kjennskap til Årvollskogen har vært avgjørende i søken etter et bosted som oppfattes som passende ens livsfase og livsstil. Dette er ifølge flere av de intervjuede eiendomsmeğlerne en økende trend, da Årvollskogen langt på vei har fått et positivt rykte som ”et barnevennlig område for de sports- og friluftinteresserte.”

Den sosiale kapitalen er i seg selv derfor en verdifull ressurs for mange av småbarnsfamiliene til å finne sitt bosted, men gir også et utbytte i form av tilgang til kulturell kapital. Årvollskogen som nabolag utgjør et posisjonelt gode gjennom at innbyggerne vurderer nabolaget til å være på mange måter sosialt overlegent andre områder i byen. Både nærheten til marka, men også et fellesskap av det mange oppfatter som mennesker ”like en selv” med felles interesse for barns oppvekstvilkår gir mulighet for å akkumulere kulturell kapital assosiert med en livsstil basert på sport, friluftsliv og familieliv. Valg av bosted kan derfor sies å reflektere en stedsbetinget strategi for å oppnå ervervsmuligheter for sosial, og i forlengelsen kulturell kapital:

Nærhet i det fysiske rommet åpner for at nærheten i det sosiale rommet får spille seg fullt ut gjennom at akkumulering av sosial kapital lettes og fremmes, og, mer presist, gjennom å muliggjøre et kontinuerlig utbytte av møter som på en og samme tid er tilfeldige og forutsigelige, og som sikres ved å frekventere velfrekventerte steder (Bourdieu 1996:155).

Å befinne seg i et ”sosialt klima” som man identifiserer seg med og i ulik grad deltar i, har som funksjon å bekrefte ens identitet overfor en selv og sine omgivelser, samt å knytte ens identitet til gjeldende bosted. Det gir hva Bourdieu (1995) vil kalle et symbolsk utbytte av de kapitalformer man besitter, i dette tilfelle gjennom ens bosted, ens naboer og den dertil assosierte livsstil.

Det er ifølge Dovey (2010) nettopp likhetsaspektet som er det styrende prinsipp i denne reproduksjonen av identiteter, da steder med en sosial miks ikke vil ha tilsvarende effekt: ”A spatial assemblage that mixes people of different social identities is in general less likely to reproduce those identities and more likely to promote new identity formation. Such spaces are much more characteristic of the urban public realm than the private interior (2010:110).” Å bosette seg i Årvollskogen kan derfor ha som funksjon å formidle symbolsk

overfor ens omgivelser en bestemt livsstil, samtidig som bostedet gir mulighet for å kultivere og å reprodusere ens identitet knyttet til denne livsstilen. Den stedsidentifikasjon som informantene oppgir de har til Årvollskogen er derfor et uttrykk for en korrespondanse mellom ens habitus og ens bosted innad i boligmarkedets sosiale felt, som følgelig gir en stedsfølelse karakterisert av å være ”in place”. Hva Dovey her også henviser til er den arkitektoniske og fysiske utformingens mulige innvirkning på sosial aktivitet og sosiale relasjoner mellom mennesker, hvortil jeg nå vender oppmerksomheten i påfølgende kapittel.

5.4 Årvollskogen: En mulighetsskapende arkitektur for livsstilsutfoldelse

Ifølge Lees (2001) spiller arkitektur en viktig rolle i å forankre identiteter, og i å konstruere materielle koblinger mellom mennesker og steder. Arkitektur begrenser seg ikke til byggenes overflateestetikk, men omfatter også selve boligen og de fysiske omgivelseres utforming og funksjon. Årvollskogens arkitektur i alle disse henseender viste seg å oppta informantene i stor grad. Her analyserer jeg først hvordan estetikken vurderes på flere ulike måter, etterfulgt av en analyse av hvordan Årvollskogens fysiske utforming kan innvirke på både hvordan nabolaget oppfattes og brukes av informantene.

5.4.1 Årvollskogen – ”Et havarert skip i skogkanten”

Informantene hadde mange interessante oppfatninger om Årvollskogens arkitektur. Som Maria så treffende sa: ”Kanskje det beste kjennetegnet er at folk ikke er likegyldige da, dette mener man noe om, dette her.” Flere informanter fortalte at de opplever Årvollskogen som massivt og stygt, mens enkelte andre setter pris på å bo i moderne bygg med et særegent arkitektonisk uttrykk. Andre igjen forholdt seg mer likegyldige til arkitekturens estetikk og var mer opptatt av det funksjonelle ved boligen og utformingen av områdets fysiske omgivelser.

Bjarne var blant de som ikke hadde noe til overs for Årvollskogens arkitektur. På spørsmål om arkitektur var viktig for ham ved valg av bosted trakk han på smilebåndet og ga følgende karakteristik: ”Årvollskogen, det ser ut som et moderne havarert skip som har stranda i skogkanten, midt i et eneboligområde.” For ham er det funksjon som er viktig, at boligen har en god planløsning og tilstrekkelig med rom, og at bygget holder byggteknisk god

standard. Også Torstein, som med sin likegyldige innstilling overfor byggets estetikk, er tilfreds så lenge han har en funksjonelt praktisk leilighet med heis, garasje og nærhet til marka. Satt på spissen forteller han at han kunne ha bodd i en høyblokk på Stovner eller Gjelleråsen så lenge marka er innen kort rekkevidde.

Petter forteller om hvor skuffet han ble over arkitekturen, og hvordan det ferdige resultatet var noe helt annet enn hva han ble forespeilet gjennom prosjektets prospekter:

Petter: Hvis vi skal ta arkitekturen da, så da vi var og fikk forevist dette her prosjektet da, så hadde de jo lagd flotte modeller og det var liksom fint, det var glass, og det var herre min, det var jo så fint. Og vi bestemte oss og så kjøpte vi, og når vi kom og så dette her så tenkte jeg "Herre min, hva er det de har bygd for noe greier, det ser jo ikke ut!" vet du, det er noen klosser, legoklosser eller noe, når de har satt disse greiene. Så til å begynne med så var jeg skuffa [latter].

Legoklosser er en beskrivelse som går igjen blant flere, i tillegg til beskrivelser som "fuglekasser" eller navn som "Kolossen". De ulike skjellsord som ble tatt i bruk blant de som mislikte arkitekturen henspilte gjerne på Årvollskogens massivitet og hvordan det skapte et brutalt uttrykk i omgivelsene. Selv om Camilla ikke var spesielt negativ til arkitekturen gir hun en interessant beskrivelse av Årvollskogens kontrasterende framtoning i relasjon til bebyggelsen rundt: "Det ble jo på en måte veldig moderne med stål og glass kontra de gamle trebygningene som ligger rett på utsiden, sånne firemannsboliger som har ligget der siden krigen. Så kontrasten blir jo sikkert ganske stor da."

Sofie var blant de som syntes Årvollskogens arkitektur var appellerende. Hun beskriver arkitekturen som moderne, men ikke alt for utprøvende og eksperimentell. Gjennom bruk av mye tremateriell og bruk av naturlige farger opplever hun det som at boligkomplekset glir rett inn i naturen. Også Vibeke syntes Årvollskogens arkitektur var stilig. Som hun forteller om sitt inntrykk da hun var på visning så "var det veldig artig med sånne arkitektonisk kule leiligheter." Etter å ha bodd i enebolig i mange år forteller hun videre at hun har blitt litt bortskjemt hva angår standard. Som oppvokst i Groruddalen opplever hun nå at oppvekststedet har blitt mer innestengt ettersom det har blitt flere blokker, og for henne er ikke dette et bostedsideal. Hun har ikke lyst til å bo hvor som helst, men legger til at "det er ikke det at jeg er jålete eller fin på det, for jeg er jo ei Grorud-jente, men så lenge jeg kan bo fint og ha råd til et litt nyere finere sted, så liker jeg jo det da." Hun karakteriserer sin bolig som en terrasseleilighet, og sier at med egen utvendig trapp og inngang så blir det ikke noe "blokkfølelse". Harald deler denne preferansen og forteller at han ikke har "lyst til å bo i en sånn typisk høyblokk." Han synes arkitekturen i Årvollskogen er fin, og "litt mer moderne og ikke sånn østkantblokkpreg, for å si det sånn." For ham er det viktig at det er moderne, og

peker blant annet på OBOS-blokkene på Tonsenhagen som noe han opplever som ganske uattraktivt.

Også Trude liker arkitekturen, men som flere andre informanter skiller hun skarpt mellom de ulike boligsameiene. Som de fleste andre mener hun den lange blokka på nordsiden skiller seg negativt ut, et bygg som ifølge henne av flere blir referert til som ”fengselsblokka”. På spørsmålet om arkitektur bruker hun også mye tid på å harselere med arkitektene, som hun mener ”av og til kan leve litt på sin egen planet.” Fra en av bygglederne hadde hun nemlig fått høre at arkitektene hadde vurdert selskinn som fasade da de skulle bygge. Og som hun sier med glimt i øyet ”da hadde for faen ikke jeg kjøpt her, om det var selskinn på fasaden. Ja, jeg liker utradisjonelle tanker altså, jeg liker ting som ikke alle andre har. Men pels får du ikke på meg altså, og jeg skal faen ikke ha noe selskinn på veggene mine.” Om arkitekter generelt gir hun følgende karakteristikker: ”I sine kreative ideer for å få noe som ikke alle andre har, så lever de i sitt lille univers, som ikke nødvendigvis tilhører vårt univers noen ganger, men de kommer som regel ned på jorda de også, ja [Latter].”

Selv om Trude har en affinitet for spissformuleringer resonnerer hennes fortellinger om arkitektur med mange av informantenes holdninger. Så lenge arkitekturen er relativt OK er det andre faktorer ved bostedet som er langt viktigere. Ingen av informantene vil hevde at arkitektur har vært vesentlig for deres flyttemotiver, utover at det eventuelt er en bonus med ”kul arkitektur” eller en ”fancy leilighet”. Selv de som misliker arkitekturen har ikke latt dette være en avgjørende faktor for å ikke flytte til Årvollskogen. Når man forteller om sitt bosted søker man heller å foreta en ironisk distansetaking gjennom latterliggjøring av arkitekturen for på sådant vis forsøke å formidle at man ikke er opptatt av det arkitektoniske.

Man skal allikevel ikke ta for gitt at arkitektur og byggets estetikk helt uten videre er av liten betydning. Noen mennesker kan være veldig bevisst det arkitektoniske og av den grunn søke seg til bestemte boliger og bostedsområder preget av en foretrukket type arkitektur. På tilsvarende vis kan man søke seg vekk fra eller unngå bestemte områder assosiert med bygninger man finner lite attraktive. Å omgå bestemte områder kan derfor være uttrykk for en ikke-artikulert estetisk preferanse. Det at Årvollskogen ikke gir ”blokkfølelse” eller at det skiller seg fra ”Østkantblokker” kan indikere en distansetaking fra den type blokker som gjerne er i negativ forstand assosiert med drabantbyer, slik Petter tydeliggjør:

Petter: Men se på Groruddalen, hva har man gjort med Groruddalen opp igjennom tidene? Man har lagd en bomaskin av hele dalen. Det er kjempedigre blokker, det er ikke tatt hensyn til småhusbebyggelsen sånn som det er her. Her får du aldri bygd en blokk i verden, det er jeg helt sikker på, det kommer aldri til å skje. De siste er der oppe.

Petter forstår det som at ressursssvake innvandrere bor i slike blokker på grunn av tildelelse fra myndighetene ved deres ankomst til Norge. Selv om ikke Petter nevner noen spesifikke blokkområder med navn, er det uten tvil områder som Ammerud og Romsås han har i tankene. Det ligger i dette en eksplisitt assosiasjon mellom en bestemt type blokkbebyggelse og innvandrertetthet, og en generell negativ innstilling til drabantbyer og dens bygningsmasse. Som Egil påpeker i likhet med Vibeke og Harald, så er ikke Årvollskogen ”typiske blokker”, men heller moderne nybygg som designmessig skiller seg ut blant annet ved bruk av store vindusflater og trekledning. Denne assosiasjonen Petter og flere gjør mellom boligtype og bestemte menneskegrupper vil jeg utdype nærmere i kapittel 6.

5.4.2 ”The Orwell Forest”

For Lefebvre (1991) utgjør produsenter av de arkitektoniske rom mektige aktører, som informert av bestemte ideologier omsetter verdier til materiell form. Maktforholdet mellom ”produsent” og ”bruker” vil riktignok alltid være et empirisk spørsmål, selv om Lefebvre går langt i å tilskrive en dominant posisjon til de førstnevnte:

Perhaps we shall have to go further, and conclude that the producers of space have always acted in accordance with a representation, while the 'users' passively experienced whatever was imposed upon them inasmuch as it was more or less thoroughly inserted into, or justified by, their representational space (1991:43-44)

Denne stilltiende aksept og tilpasning Lefebvre her refererer til, resonnerer med Bourdieus forståelse av de arkitektoniske roms mektige strukturende effekter på menneskelig atferd:

Som en følge av at det sosiale rommet på en og samme tid er skrevet inn i de romlige og i de mentale strukturene, hvor de siste til dels følger av en inkorporering av de første, er rommet et sted hvor makt utøves og bekreftes, og utvilsomt i en av dens mest subtile former, nemlig som symbolsk vold, som vold som ikke erkjennes (1996:154).

De arkitektoniske rom er ifølge Bourdieu en av de viktigste bestanddelene i maktens symbolikk og i de virkningene symbolsk makt har. De arkitektoniske rom gir stilltiende påbud rettet direkte mot kroppen, noe som har den effekt at kroppen kan utvise ærbødighet, respekt, fremmedhet eller en veltilpasset væren alt avhengig av person og hvor man oppholder seg. Den romlige strukturen er hva Bourdieu ifølge Dovey kaller ”a ’structuring structure’ of the habitus, the embodied division and hierarchies between things, persons and practices which construct the social world (2010:109)”. Å analysere arkitektur reiser derfor en rekke spørsmål, deriblant om hvilke handlingsmuligheter som muliggjøres og begrenses gjennom arkitekturen, og hvilke normaliseringsregimer og eventuelle frihetsmuligheter som forekommer, og hvem

sine interesser disse tjener (Dovey 2010). Det er dog ikke slik at arkitektur har en determinerende effekt på menneskelig atferd (Talen 1999), men hva både Lefebvre og Bourdieu adresserer her er en antatt skjevhet i maktforhold mellom ”produsenter” og ”brukere” i favør for førstnevnte.

Årvollskogens arkitektur åpner for flere måter å ”være på” i omgivelsene, noe som kommer tydelig fram gjennom informantenes fortellinger. Flere informanter deler Camillas opplevelse, ved at ”det blir liksom en egen verden når du kommer inn i parkområdet.” Første gang Merete kom til Årvollskogen fikk hun nesten sjokk ”fordi det åpner seg som en liten by”. At det er trygt, velholdt og barnevennlig får henne til å beskrive Årvollskogen som en liten ”barne-getto”. Hennes samboer Kjetil legger til at ”det blir et slags lite lukka samfunn”, og at Årvollskogen minner litt om en slags deltagerlandsby i OL. Sofie synes det hele kan gi en slags Kardemmeby-følelse sett utenfra, der alle spiser middag klokka fem og tar inn ungene til leggetid klokka åtte. Den gjennomgående karakteristikken er at Årvollskogen minner om et slags lite lokalsamfunn, eller som Bjarne kaller det ”en liten landsby i byen”.

Utformingen av de fysiske omgivelsene i Årvollskogen legger til rette for utstrakt kontakt mellom naboer, noe som også har vært intendert fra arkitektenes hold. Som Torstein sier ”så virker fellesarealene samlende”, noe som oppnås gjennom byggenes plassering i en krans som hegner om den indre parken. Gjennom et introvert design snur Årvollskogen derfor ryggen til sine omgivelser, og skaper en følelse av å være skjermet fra utsiden. Flere informanter tar da også i bruk beskrivelser som enklave og atrium, noe som gjenspeiler en oppfatning av Årvollskogen som tydelig fysisk avgrenset fra sine omgivelser. Samtlige leiligheter vender både mot inn- og utsiden av Årvollskogen, og med store vindusflater og balkonger gis alle en god mulighet til å ha oversikt over fellesarealene. Fellesarealene er flittig brukt av innbyggerne, og domineres av barnelek på ettermiddager og helger, men fungerer også som en arena for felles arrangementer som 17-maifester, grillfester og lignende.

Det er her interessant å vurdere hvilken effekt arkitekturen og de fysiske omgivelsene kan ha for å skape og å opprettholde en bestemt sosial orden i Årvollskogen. I fellesarealene er man kontinuerlig eksponert for naboens blikk til enhver tid; både av de naboer som selv befinner seg utendørs, men også av de mange blikk som potensielt beskuer fellesarealene fra sine respektive leiligheter. Denne eksponeringen ble godt beskrevet av Reidar og Maria da de sammenlignet Årvollskogen med sitt forrige bosted i et velstående villaområde et annet sted i Oslo. Som Reidar sier ”Du har kanskje vist fram ganske mange av korta dine ved å bo her”, med henvisning til hvor synlig man er i landskapet. På forrige bosted opplevde Maria at det nærmest artet seg som å være ”på en scene eller på en catwalk” når man bevegde seg

utenfor huset, mens det i Årvollskogen for henne er det motsatte hvor ”det er nesten litt sånn at det faktisk er et poeng å vise at du tar det med ro.” Som Reidar legger til ”Ja, her kan du gå ut litt sånn i subbete klær og ta med kaffekoppen din og søppelposen din.” Nettopp ved å være så eksponert bidrar dette til å utydeliggjøre det skarpe skillet mellom hjemmets privatliv og hvordan hverdagslivet i nabolaget arter seg. Der de på forrige bosted trådte inn på en scene når de viste seg i gatene, er man i Årvollskogen nærmest hele tiden på en scene slik at man til slutt glemmer det, selv om det ifølge Maria også ”sikkert skjer litt bak gardinene her óg.”

For å trives i sådanne omgivelser er det kanskje en forutsetning at man anser seg som et sosialt menneske. Som Vibeke sier ”Jeg tenker også at de som har valgt å bo her, de må jo også ønske å være en del av det sosiale, i og med at de ser jo hvordan det er, altså hvor mye innsyn man har, hvor nært oppå man blir naboene. Så dette her kan jo ikke være såne helt asosiale mennesker.” Som vi så i kapittel 5.3.4 var det flere som hadde flyttet fra området nettopp fordi det ble ”for mye av det sosiale”. Camilla og Roar kan også fortelle om mennesker de har hatt på besøk med tilsvarende reaksjoner på Årvollskogen:

Camilla: Folk som kom på besøk til oss og bare "Herlighet, du kan jo se inn til alle mennesker!" Og de følte at det var pinlig selv da, du på en måte prøver ikke å titte, men det er jo veldig vanskelig å la være. Så merkelig laget akkurat der. Det hjalp jo litt da folk begynte å få hekker da, men de første to årene så var jo hekkene meget lave [latter]. Og ingen gjerder og ingen skiller eller noen ting.

Roar: Du vil vel oppdage at de hekkene blir høyere og høyere, tenker jeg [latter].

En interessant metafor som kan belyse de sosiale mekanismer som utspiller seg i Årvollskogens indre parkområde er Foucaults begrep om ”Panoptikon”. Foucault tar i bruk og videreutvikler Bentham's panoptiske fengselsdesign til å utgjøre en generell modell for hvordan disiplinering og normalisering forekommer i moderne samfunn: ”The Panopticon [...] must be understood as a generalizable model of functioning; a way of defining power relations in terms of the everyday life of men (Foucault 1991:205)”. Det panoptiske fengsel var i Bentham's utgave arkitektonisk designet på en måte som skjulte den observerende fra den observerte, hvilket var ment å skape en bevissthetstilstand i den innsatte om at vedkommende til enhver tid potensielt var underlagt de overvåkendes blikk. På denne måten blir den overvåkede ifølge Foucault selv bærer av sin egen overvåkning:

He who is subjected to a field of visibility, and who knows it, assumes responsibility for the constraints of power; he makes them play spontaneously upon himself; he inscribes in himself the power relation in which he simultaneously plays both roles; he becomes the principle of his own subjection (1991:202-203).

For Foucault er denne panoptiske mekanismen for disiplinering og normalisering sterkt forbundet med noe negativt. På subtilt vis utgjør panoptisisme en mekanisme for å fostre medgjørilige mennesker gjennom en disiplinering og normalisering, ved at det har som funksjon å styrke bestemte sosiale krefter og derigjennom produsere en bestemt moralitet.

Årvollskogens mange ”blikk”, fra ens naboer ute på fellesarealet og de mange stuevinduer og balkonger som kretser rundt, skaper en bevissthet om at man er eksponert. Denne forestillingen om at man på et vis overvåkes kan i Årvollskogens tilfelle også oppleves som positivt av innbyggerne. Å ”ha øyne i nakken” skaper en følelse av trygghet, at det alltid er mennesker som følger med på hva som skjer. Som Merete og Kjetil forteller opplever de Årvollskogen som et trygt sted å være, både med tanke på eiendeler og det å ha barn, av nettopp denne grunn:

Merete: Altså det at man kan ha ting utenfor her, og sånn som vi setter jo... Og hvis du så her, så står alle barnevognene på rekke og rad utenfor her.

Kjetil: På [forrige bosted] så kunne jeg ikke sette noen ting utenfor døra liksom, for da ble det borte.

Merete: Ja, det har litt med trygghet å gjøre når man skal ha barn. Jeg synes det er veldig trygt å kunne... i og med at hun sover i vogna da, at man kan sette den... altså selv om jeg følger jo med, men så er jeg jo ikke utrygg når jeg på en måte har henne sovende ute på verandaen da, jeg hadde kanskje ikke gjort det andre steder der det er mer...

Kombinasjonen av Årvollskogens tydelig fysisk avgrensede utforming fra omgivelsene og forestillingen om ”naboens blikk” gjør at Årvollskogen oppleves som et trygt sted å være. Det Jacobs (1993) kaller ”The eyes on the street” tilhørende de som ”eier” gaten, gjør seg også gjeldende i Årvollskogens nabolag. Årvollskogens fysiske utforming muliggjør at man kan skape seg et oversiktlig territorium, hvor den gjensidige overvåkning har som funksjon å beskytte hverandre mot potensielle uvedkommende eller inntrengere. Gjennom hvordan Reidun omtaler Årvollskogen som en enklave tydeliggjør hun nettopp den tryggheten de fysiske omgivelsene er antatt frambringer: ”Ja, Årvollskogen er veldig lukka, ikke sant. Du må jo inn i dette atriet for å komme inn til folk på en måte, eller se noe. Så det er jo veldig spesielt, og sånn har jo arkitektene gjort det, og det blir liksom litt trygt også på den måten.”

Reidun utgjør ett par blant de mange øyne i Årvollskogen der hun sitter på sin balkong og beskuer aktivitetene i fellesarealet. Også Petter og Ingrid har denne funksjonen da de tar med seg et bord og stoler ned på fellesarealet ”hvor det hender at vi sitter ute på kvelden og tar en kaffekopp og ser ut i parken på folket som beveger seg og sånn.” Som Petter videre sier så ”er jo dette vår park, det er vi som eier den”, et utsagn som signaliserer et krav om eierskap

til området. Som det også heter seg i sameiets ”trivselsregler”: ”Vi skal behandle parken som om det var vår egen private hage”.²³

Den fysiske utformingen er også premissgivende for den strategi Bourdieu (1996) omtaler som ”utbytte av lokaliteten”. Som jeg argumenterte for i kapittel 5.2 og 5.3 kan det å være romlig nær andre mennesker som deler samme livsstil hva angår sportslige aktiviteter, eller som befinner seg i samme livsfase med små barn, være fordelaktig med tanke på å bygge kulturell og sosial kapital. Parken som fellesareal bidrar gjennom sin utforming til en synlighet av innbyggerne overfor hverandre, og gjennom ens aktiviteter kommer ens livsstil symbolsk til uttrykk. Den staffasje i form av oppstilte ski og sykler langs husveggene, i kombinasjon med dresskode ”treningsklær” som tilhørende kostymer gjør at Årvollskogens fellesareal formes til en scene hvorpå man kan utspille sin identitet som et treningsglad menneske. Dette utspiller seg i perfekt harmoni med en kultivering av tradisjonelle norske middelklasseverdier knyttet til barneoppdragelse, hvor foreldrenes sunne og helseframbringende aktiviteter i naturlige omgivelser overføres til neste generasjon. I et sådant landskap, preget av hva en informant treffende beskrev som en ”71-grader nord-estetikk”, kan de voksne pleie både sine egne interesser samtidig som barnas interesser ivaretas. Den kulturelle og sosiale kapitalen kan man høste gjennom omgang med likesinnede, enten i form av å trene sammen eller ved å slå av en prat med naboen når man preparerer skiene i fellesarealets smørebod.

Som Dovey (2010) argumenterer for er sosial kapital forankret i de bygde omgivelser hvor den opprettholdes og reproduseres gjennom arkitektonisk utformede romlige strukturer av mønstre for møter mellom mennesker. Den fysiske utformingen av Årvollskogen skaper en synlighet blant innbyggerne overfor hverandre og muliggjør møter dem imellom. Dette kan tenkes at frambringer en kollektiv disiplinerende effekt, ved at den hverdagslige praksis som forekommer utkrystalliseres som det definerende for stedets sosiokulturelle karakter. Som en innbygger uttrykte i et intervju i Aftenposten i forbindelse med Birkebeinerrennet ”Trente du ikke før, så begynner du når du flytter hit”²⁴. Gjennom synlighet og sosial omgang styrkes den interne sosiale homogeniteten i Årvollskogen, og muliggjør at man kan bekrefte sin identitet og tilhørende livsstil i møte med hva som oppfattes som likesinnede. Dette gir en inkluderende effekt for de mennesker som i ulik grad identifiserer seg med området, og kan tilsvarende virke ekskluderende på andre. Dog er det subjektivt betinget hvordan dette arter seg, slik som eksempelvis Reiduns fortelling i kapittel 5.3.3 viser at man uten deltagelse

---

²³ <http://aarvollskogen.no/bomiljø/> (besøkt 07.05.2013)

²⁴ ”Birkengull til Årvollveien”, Aftenposten Aften, 25.03.2010

overhodet vel så gjerne kan føle seg hjemme i Årvollskogen. I Reiduns tilfelle høster hun fordelene det gir å føle seg trygg gjennom å bo i et oversiktlig miljø, uten å selv nødvendigvis delta.

Der Foucault gjerne vektla statlige panoptiske institusjoner hvis funksjon var å disiplinere mennesker inn i roller som lovlydige samfunnsborgere, er Årvollskogen heller et produkt av tilbud og etterspørsel på boligmarkedet. Det har blitt designet og markedsført som et nabolag tilrettelagt for sosialt samvær og med muligheter for å dyrke sportslige og friluftslivsorienterte aktiviteter, samt som et velegnet sted å oppdra barn.

Disiplineringseffekten et sådant nabolag gir, der arkitekturen har en medvirkende effekt på å opprettholde sosial orden i nabolaget, kan her betraktes som en ettertraktet vare blant de som søker seg dit hen. Gjensidig overvåkning og den dertil assosierte trygghet, samt å være tilknyttet en arena hvor man kan tydeliggjøre sin livsstil innen et nabolag, er i varierende grad viktig for informantene. Kanskje kan man derfor si at Årvollskogen gir en "orwelliansk" stemning med positivt fortegn. I kontrast til hvordan Orwell (1984) i sin dystopiske framtidssjvision "1984" skisserte opp et dystert og beklemmende overvåkningssamfunn, er det nettopp denne overvåkningen man søker seg til i Årvollskogen. Den doble avkastning Årvollskogen gir ved å både være identitetsbekreftende og trygghetsskapende, bidrar til å befeste Årvollskogen som en kollektiv ressurs for innbyggernes akkumuleringsstrategier for både sosial og kulturell kapital.

6. Identifikasjon og "de Andre" – Årvollskogens konstituerende utside

Ifølge Forrest og Kearns (2001) får nabolag sin identitet gjennom en pågående "dialog" med hverandre, hvorfra mennesker og grupper former kognitive kart over byen om hva som oppfattes som gode og dårlige nabolag. Slik Hall (1996) forstår menneskers identiteter som konstruert gjennom forskjellighet, vil det tilsvarende gjelde for den identitet mennesker tilskriver steder. Når informantene karakteriserer og definerer Årvollskogen som sted trekkes det på forestillinger og erfaringer de har om menneskene på stedet og den sosiale praksis som forekommer der. Men gjennom slike fortellinger kommuniseres det også enten implisitt eller eksplisitt noe om hva Årvollskogen *ikke* er, med henvisninger til andre steder som assosieres

med andre andre typer mennesker og aktiviteter. Det er slik Cresswell (2004) peker på, at konstruksjonen av steder ofte oppnås gjennom en ekskludering av en eller annen form av ”den Andre”, hvis funksjon er å være en konstituerende utside som bidrar til en negativ definisjon av hva stedet ”ikke er”. Ifølge Said (1994) er dette en universell praksis blant mennesker ved at man mentalt skaper seg et kjent sted definert som ”vårt” i distinksjon til et sted bortenfor sitt eget definert som tilhørende ”de Andre”. Grensedragninger og territorialisering av gruppeidentiteter utgjør derfor et viktig aspekt ved hvordan steder får sine identiteter, slik Crang ser det ”[w]e use a spatial shorthand to sum up characteristics of other groups – they are both defined by where they live and in turn define it (1998:61).”

I tråd med Masseys (2005) forståelse av steder som relasjonelt konstruert gjennom sosial praksis og forhandling mellom mennesker, er det viktig å anerkjenne det heterogene konstitueringsgrunnlag for steder. Den enkeltes stedsfølelse er betinget av ens unike livsløp, erfaringer og aktivitetsrom som påvirker den måten man forstår seg selv i relasjon til sine omgivelser. Det kommer da også fram i kapittel 5 at det forekommer nyanser mellom de ulike informanternes stedsfølelse i Årvollskogen, men allikevel kan det sies at det tenderer mot at visse representasjoner av Årvollskogen presser seg fram som dominante. Den heterogenitet som *de facto* preger et sted kan undertrykkes gjennom hva Hall (1996) identifiserer som en tendens mot å konstruere en lukning rundt en identitet. Slik forsøkes denne definert absolutt gjennom grensedragninger. Slik Duncan og Duncan (2004) peker på forsøker mennesker å stabilisere og å etablere en sikker identitet forankret i steder, en prosess som kan forsterkes hvis stedsidentiteten oppleves som truet.

I dette kapittelet vil jeg analysere hva informantene i sine fortellinger trekker på som en ”konstituerende utside” når de konstruerer Årvollskogen som sted. Hva denne ”konstituerende utside” utgjør kan være så mangt, og vil også avhenge av hva slags tema informantene snakker om. Eksempelvis kom det allerede i kapittel 5.2.6 fram en tydelig distingvering informantene foretok mellom Årvollskogen og bysentrum, der den livsstil som ble oppfattet som utpreget i Årvollskogen ble definert i opposisjon til en urban livsstil assosiert med de mennesker som bor i sentrum. I kapittel 6.2 og 6.3 vil jeg henholdsvis ta for meg temaet ”etnisitet” og forestillinger om Oslo Øst og Vest.

6.1 Innvandring og etnisitet

I de senere år har norske medier viet omfattende oppmerksomhet til mennesker med innvandrerbakgrunn i Oslo og deres bosetningsmønstre, og da med særs fokus på Groruddalen og den forholdsvis høye andelen ikke-vestlige innvandrere som forekommer der i forhold til byen for øvrig. Ofte tar denne mediedekningen form av bekymringsfulle ytringer knyttet til segregasjon og såkalt ”gettoisering”, gjengmiljøer, ”muslimsk kultur på norske skoler” og utfordringer knyttet til språkopplæring for etnisk norske barn på skoler hvor andelen minoritetsspråklige er dominant. Gitt den omfattende medieoppmerksomheten er det derfor plausibelt å anta *a priori* at temaet ”etnisitet”²⁵ er noe som opptar mange mennesker i en flytteprosess i Osloreionen, noe som også bekreftes gjennom mine intervjuer der temaet ofte uoppfordret bringes opp av informantene.

Jeg vil i dette delkapittelet analysere hvordan informantene forholder seg til etnisk sammensetning hva angår bostedspreferanser, og deres oppfatninger om Årvollskogen og Oslo by for øvrig i dette henseende. Dette er med henblikk på å forstå hvordan etnisitet utgjør én blant flere faktorer i informantenes konstruksjon av Årvollskogen som ”sted”.

6.1.1 Årvollskogen – En ”hvit enklave”

Når jeg ber mine informanter om å karakterisere Årvollskogen og stedets etniske sammensetning, svarer samtlige at stedet er dominert av etniske nordmenn. Som Therese, en nylig utflyttet informant uttrykte det: ”Ja, det er jo helt Blenda-hvitt. Ja, det var kanskje én mørkhuda familie der, eller ikke-etnisk norsk familie”, etterfulgt av hennes ektemann som la til: ”Ja, hvis det ikke var, holdt på å si inngifte, altså blonde, norske utenlandske ekteskap, det var det vel noen av, men det var vel type én pakistansk familie som bodde der.” Også Bjarne, en nyinnflyttet innbygger, var klar i sin tale da han karakteriserte nabolaget: ”altså, Årvollskogen borettslag er ikke noe multikulturelt, det er ’pure’ norsk etnisk.”

Det er påfallende hvordan mange av informantene nettopp trekker fram innslag av enkelte innvandrerfamilier som bekræftende unntak på denne tendensen. Det henvises gjerne til ”den og den indiske eller asiatiske familien der borte”, og lignende. Når disse nevnes blir det ofte fulgt opp med en karakteristikk som ”godt integrerte innvandrere”, slik Camilla og Roar omtaler en familie med ikke-vestlig bakgrunn de har blitt kjent med gjennom sine respektive barns vennskap:

---

²⁵ Begrepene ”etnisitet” og ”innvandring” brukes her til enhver tid i tråd med hva den enkelte informant legger i begrepene.

Camilla: Den ene familien som vår datter ble veldig, veldig god venninne med, de var jo pakistanske. Men de var jo på en måte norsk-pakistanere. Så de var integrerte.

Roar: Ja, de var vel fra pakistansk, i hvert fall middelklasse.

Camilla: Ja, [de hadde begge prestisjetunge jobber]. Så det på en måte...

Roar: Og de var veldig sånn innstilt på...

Camilla: Snakket norsk óg, ja.

Her må man riktignok ta innover seg at informantene gjerne baserer seg på ytre, fysiske kjennetegn som "avslører" et annet etnisk opphav enn det norske i deres vurdering av nabolagets etniske sammensetning. Reidun nyanserer denne utbredte forestillingen gjennom sine observasjoner og kjennskap til sine naboer:

Reidun: Her så er det ingen som kommer fra afrikanske land. Men, det er noen få fra asiatiske land. Tror kanskje det må være noen fra India og sånn, og så er det jo mange... for det er så lett å se det når de har en annen hudfarge... men det er jo mange fra andre land i Europa. Å ja. Naboen min der [peker], og under er fra Bosnia.

I tillegg til bosniere nevner Reidun også kjennskap til innbyggere fra andre land som Latvia og Russland, og er selv av den oppfatning at det finnes flere innbyggere fra ulike europeiske land i Årvollskogen. Trude, en pionerbeboer i Årvollskogen, er også av denne oppfatningen når hun poengterer at det finnes mange innvandrere, men da av den type som er kulturelt nære nordmenn. Hun trekker fram flere svensker hun kjenner til, men erkjenner at det ikke er mange ikke-vestlige innvandrere utover et fåtall "andre med mørk hud som bor bortover her" i Årvollskogen.

Når begrepet "etnisitet" introduseres for informantene vil det slik disse utsagnene illustrerer tilskrives ulikt meningsinnhold. I ulik grad fungerer opprinnelsesland, hudfarge eller andre ytre kjennetegn som eksempelvis kulturelle plagg som en basis for hvordan man konstruerer bestemte grupper av mennesker som annerledes. Gitt en sosialkonstruktivistisk forståelse av identitet, vil etnisitet og hudfarge slik Brace (2003) argumenterer for kunne utgjøre viktige forskjellighetsmarkører hvorigjennom identiteter skapes. Det kan virke som at informantene tenderer mot å vektlegge ytre trekk som avgjørende i sin vurdering av forekomst av mennesker med annen etnisk bakgrunn. De ikke-etnisk norske som informantene identifiserer i Årvollskogen er av den type som ikke gjør seg særlig synlige i landskapet. Det er nærmest et totalt fravær av de som enten har en divergerende hudfarge fra majoriteten, eller som bærer kulturelle plagg som signaliserer et annet etnisk opphav enn det norske eller

”vestlige”. Det synes også at innslag av det ikke-etnisk norske for flere av informantene betyr det samme som innslag av ”fremmedkulturelle”, noe som ofte viser seg gjennom manglende hensyntagen til forekomst av ”kulturelt nære innvandrere” når Årvollskogen av disse karakteriseres som etnisk homogent norsk.

Informantene ble i utgangspunktet spurt om å karakterisere den etniske sammensetningen spesifikt i Årvollskogen. Det er imidlertid ikke gitt at dette er den mest relevante avgrensning for den enkelte informant, noe som viste seg ved at flere tok utgangspunkt i andre geografiske skalaer i sine karakteristikker. Det er derfor interessant å se nærmere på hvor og hvordan informantene trakk grenser hva angår etniske skillelinjer, basert på deres kognitive kart over nærområdet og byen for øvrig. En grensemarkør som gikk igjen blant flere var Trondheimsveien (Riksvei 4), som skjærer rett igjennom Bydel Bjerke. Denne ble av mange trukket fram som en skillelinje mellom bydelens ”hvite” og ”fargede” områder. Et illustrerende utsagn på dette er Lisbeths betraktning om Årvoll Skole der sønnen hennes går; ”Hvis du da ser på de som går i klassen da, de som er norske, de bor stort sett alle på denne siden av Trondheimsveien, på Årvoll siden, mens de som er utenlandske med unntak av én, de bor på Bjerkesiden.” Også Linderud går igjen som en kontrast til Årvollskogen og Årvoll for øvrig ved at det stadig henvises til delbydelens høye innvandrerandel.

En eiendomsmegler som kjenner området godt bekreftet også dette inntrykket som var dominerende blant informantene. Basert på førstehåndskjennskap i området framhevet han at det er et markant skille mellom Årvoll/Tonsenhagen og Groruddalen utover:

Eiendomsmegler A: Der har du et veldig klart skille, Årvoll/Tonsenhagen, så kommer resten av Groruddalen, egentlig der hvor det gjerne er overrepresentert med ikke-etniske nordmenn. Så det er et veldig markant skille, Årvoll/Tonsenhagen. Når du er ferdig med Tonsenhagen så tipper jeg den [ikke-etnisk norske] prosentandelen mangedobles med en gang.

Den oppfatning informantene har og den fremstillingen de gir, er av et Årvollskogen dominert av etnisk norske innbyggere, hvor forekomsten av de som omtales som ”innvandrere” eller ”fremmedkulturelle” er bekreftende unntak i denne karakteristikken. Denne oppfatningen av Årvollskogen og Årvoll som et relativt ”hvitt” område i bydelen bekreftes gjennom foreliggende statistikk. Som det heter seg i et notat fra Bydel Bjerke omhandlende blant annet bosegregasjon: ”For Bydel Bjerke er dette veldig tydelig da man har store forskjeller i andel med innvandrerbakgrunn mellom boområder, som for eksempel Årvoll på den ene side og Veitvet, Sletteløkka og Linderud på den andre siden (Bydel Bjerke 2011).” Tall fra Utviklings- og Kompetanseetaten i Oslo fra 2012 viser også at Årvoll delbydel hvori Årvollskogen inngår har en innbyggerandel med ikke-vestlig landbakgrunn på 11,1%. Årvoll

skiller seg skarpest fra delbydel Veitvet med en prosentandel på 54,5%, etterfulgt av delbydel Linderud med en prosentandel på 44,9%. Bjerke bydel sett under ett har en andel på 32,2%.²⁶

6.1.2 "Innvandrere står ikke på ski"

Da informantene ble bedt om å reflektere over hva som kunne være årsaken til at Årvollskogen er så etnisk homogent norsk var det flere momenter som gikk igjen; innvandreres boligpreferanser, selvsegregasjon, en relativ høy pris i Årvollskogen, samt avvikende kulturelle preferanser blant innvandrere i forhold til majoritetsbefolkningen med tanke på Årvollskogens sosiokulturelle steds karakter.

Flere av informantene assosierer innvandrere med drabantbyer og blokkbebyggelse. Når Vibeke forteller om sitt oppvekststed et sted i Groruddalen og hvordan dette stedet har utviklet seg, snakker hun om økningen i antall blokker og økningen i andel innvandrere om hverandre, hvori det ligger en implisitt antagelse om en sammenheng. Selv har hun bevisst unngått å velge en boligtype som gir hva hun kaller en "blokkfølelse", og oppfatter ikke Årvollskogen som preget av dette med unntak av den nordligste raden som grenser mot marka og som skiller seg ut som høyere enn resten av bebyggelsen. Men som Egil, en informant som i likhet med Vibeke bor i den sørlige raden påpeker, så er ikke dette "typiske blokker", men heller moderne nybygg som designmessig skiller seg ut. Disse i likhet med flere informanter knytter innvandrere til de mer massive blokktyper som man kan finne på Romsås og Ammerud. Denne oppfatningen sammenfaller med en rekke funn gjort av Hansen & Brattbakk (2005b). De såkalte "nye drabantbyer" som preger en betydelig del av Groruddalen, kjennetegnet av masseproduksjon og storskalabygging, kommer dårligst ut når deres attraktivitet og omdømme i befolkningen måles. Disse drabantbyene assosieres blant annet med kriminalitet, stygg bygningsmasse og høy andel innvandrere. Videre framheves det i undersøkelsen at de "[n]ye drabantbyers negative omdømme i befolkningen er særlig knyttet til forestillinger om en lite attraktiv befolkning man ikke ønsker som naboer og til stor risiko for å bli utsatt for trakassering, hærverk og kriminalitet (Hansen & Brattbakk 2005b:64)."

Slik Petter oppfatter det, skyldes den høye konsentrasjonen av innvandrere i de nye drabantbyenes blokker at ressursvake på boligmarkedet nødvendigvis henvises til mindre attraktive boligtyper. En annen forklaring som går igjen er hvordan innvandreres egne preferanser med utgangspunkt i familiestørrelse spiller inn. Det antas på dette grunnlag at

---

²⁶ <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/innvandring/> (TAB:06:09) (Besøkt 07.05.2013)

innvandrere som gjerne har store familier søker seg til slike drabantbyer hvis boliger gjerne er større og som således bedre imøtekommer deres behov, en antagelse Hansen & Brattbakk (2005b) også framholder.

Et poeng som her kan trekkes fram, er at det blant mange av informantene hersker en forestilling om at innvandrere har en annen boligpreferanse enn den i majoritetsbefolkningen, og følgelig assosieres de med blokkbebyggelse og da i sær de som preger de såkalte nye drabantbyene. Da Årvollskogen ikke oppfattes som, og er *de facto* ei heller lik slike drabantbyer i sin fysiske utforming, framholdes derfor boligområdet som ”upassende” for innvandrere. Således forklarer informantene det påfallende fraværet av innvandrere i Årvollskogen til dels med at denne delen av befolkningen selv velger vekk dette som et aktuelt bosted. Eiendomsmegler B er av samme oppfatning og understreker at innvandrerrfamilier søker seg heller østover hvor leiligheter uten åpen kjøkkenløsning og mange soverom er lettere å finne.

Stedsrepresentasjonen av Årvollskogen som et sted for ”de sporty” viser seg også å prege informantenes forklaringer på den lave andelen innvandrere. Therese antyder at Årvollskogen ved å være et sted tilhørende ”det sporty segmentet” kan ha effekt av å virke ekskluderende på mennesker som ikke identifiserer seg med en sporty livsstil:

Therese: Og så er det noe med det mønsteret som har etablert seg der etter hvert. Jeg hadde nok kanskje vegra meg hvis jeg hadde oppfatta meg sjøl som en veldig annerledes person, og da kunne jeg synes det virka litt sånn skremmende å flytte dit.

Også Egil peker på muligheten for at Årvollskogens sosiokulturelle preg kan virke ekskluderende når han reflekterer over fraværet av innvandrere, og knytter dette til typisk norske tradisjoner:

Egil: Jeg tror veldig mange av de som velger å flytte til et sånt sted som det her, tror jeg gjør det for blant annet nærhet til marka og fritidssysler, ski og gode gamle norske aktiviteter og sånt. Og det kan jo også være litt sånn ekskluderende.

Intervjuer: At det er noe som er kanskje litt særnorsk?

Egil: Ja, typisk norsk. At det er primært det som trekker det.

Det er ikke uten videre gitt at en sportslig livsstil er en distinksjonsmarkør som tangerer skillelinjen mellom ”det norske” og ikke-etnisk norske, og langt fra alle nordmenn er aktive på ski og med andre friluftaktiviteter. Imidlertid er det vanlig slik Egil gjør, å assosiere skisport med ”det typisk norske” og det betraktes gjerne som en viktig del av norsk kultur. Nettopp denne koblingen av nasjonal kultur på den ene side, og informantenes egne

aktiviteter og oppfattelsen av Årvollskogen som et sted for de sporty synes framtreddende i mange av informantenes forklaringer på fraværet av innvandrere. Et godt eksempel er Vibekes refleksjoner:

Vibeke: Og så er det kanskje det at de [innvandrere] ikke er like opptatt av friluftsliv som det vi er, for nordmenn er jo veldig sånn ”ut hver søndag, nå skal vi gå på ski, og du er født med ski på beina” og alle de mytene. Så de har jo ikke den samme, ja, det samme som trekker dem da mot skogen, kanskje.

Petter er av den oppfatning at de fleste innvandrerne i Oslo primært er bymennesker, uten inngående kjennskap til det han kaller en norsk tradisjon for å benytte seg av naturens muligheter for friluftaktiviteter:

Petter: For det er egen tradisjon vet du... i hvert fall de fleste innvandrerne da, som vi har her i landet, de har ingen tradisjon for å gå tur. De vet ikke hva det er. Og likedan vann, de kan jo ikke svømme ikke sant, og de har ikke noe forholdt til vann heller. Men by har de forhold til. Og kanskje da by sånn som sentrum er, for å si det sånn, eller med tette blokker og sånn. Så jeg tror nok det kan være en årsak.

Her trekkes igjen antagelsen om innvandreres prefererte boform fram. Årvollskogens boligtyper sammen med stedets nærhet til marka er i Petters oppfatning ikke det innvandrere er opptatt av, og følgelig søker de seg heller mot andre bosteder. Denne antagelsen kobles av andre informanter igjen også til prisnivået i Årvollskogen og hva ulike grupper forventer å oppnå for hva de betaler for sin bolig. Sofie ser på markanærhet som en steds kvalitet ved Årvollskogen i sær nordmenn er villige til å betale mer for: ”Og så er det noe med nordmenn og marka, at å betale... Man betaler ganske mye for å bo nærme marka, og da skal du like å bruke marka for å prioritere det, tenker jeg. Så jeg tror nok det er hovedårsaker.”

Gjennom slike fortellinger søker informantene å forklare hvorfor det ikke bor innvandrere i Årvollskogen. Det tegnes et bilde av innvandrere som en selvsegregerende gruppe som søker nærhet til sine egne. De antas også å ha en annen boligpreferanse gitt familiestørrelse, og de er ikke villige til å betale en relativt høyere pris for markanærhet, en steds kvalitet som knyttes til en bestemt livsstil innvandrere antas ikke deler med innbyggerne i Årvollskogen. Det symbolske landskap Årvollskogen konstrueres som, gjennom informantenes fortellinger om sosial praksis og deres oppfatninger, er av et sted tilhørende mennesker som deler verdier knyttet til natur, friluftsliv, sportslige aktiviteter, og et ønske om å videreføre slike verdier til sine barn gjennom et sosialt fellesskap med likesinnede. Et sådant landskap bærer derfor et symbolsk meningsinnhold og utgjør en representasjon av Årvollskogen som kommuniserer både tilhørighet og eksklusjon. Som Robertson og Richard

argumenterer for, tenderer slike landskap mot å naturaliseres i favør av de som besitter makten til å definere det:

Landscape is one of the principal ways by which the powerful in society maintain their dominance through a process of imposition and naturalisation. Landscapes, then, reveal, represent and symbolise the relationships of power and control out of which they have emerged and the human processes that have transformed and continue to transform them. Landscapes are, therefore, cultural images that often hide the processes that have made them – social, political, economical, spiritual – behind a placid and familiar surface (2003:4)

Ved å knytte forestillinger om bestemte menneskegrupper til bestemte landskap tilskrives det tilhørende stedet en identitet gjennom assosiasjonen til disse menneskegruppene.

Informantene kan i Duncan og Duncan (2004) sin terminologi sies å ”estetisere”

Årvollskogens landskap gjennom å tilskrive det sine egne verdier, og i forlengelsen av dette forsøker de å fremstille denne koblingen mellom sine identiteter og sted som naturlig. Som resultat av dette trekkes det en symbolsk grense rundt Årvollskogen som bidrar til å romlig separere innbyggerne hvis innad deler visse fellestrekk, fra omverdenen.

Som Knox (2008) argumenterer for er slike landskap et produkt av samspillet mellom eiendomsutviklere, arkitekter, og velstående forbrukere med distinkte aspirasjoner og disposisjoner. Årvollskogen har vært planlagt og utformet som et sosialt fellesskap i skogkanten og markedsføres mot et bestemt markedssegment på boligmarkedet bestående av småbarnsfamilier med interesse for sport- og friluftaktiviteter. Den seleksjonseffekt dette kan gi, i kombinasjon med den definisjonsmakt som foreligger hos eiendomsmeglere kan sies å bidra til å sementere et bestemt bilde av Årvollskogen. Slik Eiendomsmegler B hevdet at ”Årvollskogen er satt på kartet” er et uttrykk for at nabolaget på tross av sin korte historie har etablert en tydelig stedsidentitet hvortil en bestemt type livsstil og type mennesker assosieres.

Hvis Årvollskogen som bosted anses som et posisjonelt gode som gir mulighet for å bygge både sosial og kulturell kapital vil det være i innbyggernes interesse å bevare og forsvare landskapets karakter. I Årvollskogens tilfelle fordrer denne karakteren en konformitet og likhet blant dets innbyggere hva angår livsstil og sosial praksis. Innvandrere definert som annerledes i flere henseender utgjør derfor her ett aspekt ved den konstituerende utside informantene trekker på i sin konstruksjon av Årvollskogen som sted. Basert på de oppfatninger som hersker om innvandrere avskrives de som passende til å bo i Årvollskogen, et sted som av informantene diskursivt naturaliseres som tilhørende mennesker knyttet til deres egen livsstil. Som Duncan og Duncan (2004) argumenterer for vil fokuset på det

estetiske ved konstruksjonen av slike landskap kunne dekke over moralske og politiske spørsmål knyttet til eksklusjon.

6.1.3 Skepsis: trygghet, skole og kultur

Ved å så langt ha tatt for meg informantenes karakteristikk og tolkninger av den etniske sammensetningen, rettes nå fokuset på hvordan temaet ”etnisitet” spiller inn på informantenes egne bostedspreferanser og for deres valg av Årvollskogen som bosted. Gitt den omfattende mediedekningen av Groruddalen og spørsmålet om etnisitet er det også rimelig å anta at tematikken er en del av de fleste Osloborgeres bevissthet, og er i sær viktig for de mennesker som befinner seg i en flytteprosess. Disse vil på ulike måter forholde seg til slike stedsrepresentasjoner av Groruddalen, som kan antas at i varierende grad påvirker deres beslutninger i søkeprosessen etter nytt bosted. Stedsrepresentasjonen av Groruddalen som et innvandrertett og mer utrygt område preget av kriminalitet, hvor skoler holder lavere kvalitet, samt tendensen til at ”fremmede” kulturer befester seg, synes å ligge til grunn for en del av den skepsis som ble uttrykt blant flere informanter.

Vibeke er en informant som er opptatt av å bo på et sted hvor hun føler seg trygg. Hun bor alene, og selv om hun ikke praktiserer sosial omgang med sine naboer opplever hun det som viktig at hun allikevel kan føle seg trygge på dem:

Vibeke: Jeg hadde som sagt ikke flytta inn i en hvilken som helst leilighet med mange av en annen etnisk opprinnelse, så det må jeg si, selv om jeg ikke har noen fordommer sånn egentlig. Det er jo noe med det at jeg ville ikke ha bosatt meg i et sted hvor jeg følte at det var... ja, ikke sånn kommunalleilighet holdt jeg på å si, eller at det var veldig mye... da ville jeg blitt litt mer utrygg.

Trygghet for Vibeke kan i denne sammenhengen tolkes som det å bo i et miljø med mennesker som står kulturelt nærme henne selv. Hun har selv vokst opp i en drabantby i Groruddalen med positive erfaringer, men i den siste flytteprosessen der valget falt på Årvollskogen utgjorde ikke oppvekststedet et alternativ. Å ha observert hvordan andelen innvandrere der har økt med årene, og hvordan hun assosierer innvandrertetthet med utrygge omgivelser, ble således en utslagsgivende faktor for å velge bort store deler av Groruddalen.

Merete er en annen informant som også likefrem uttrykte skepsis mot å ha det hun omtaler som ”utlendinger” i sitt nabolag. Som hun forteller: ”Nei, det er jo veldig lite utlendinger her da. Altså det er jo, jeg vet ikke, det var også en av grunnene til at vi valgte å bo her, jeg vet ikke om man kan si det jeg.” Hun forteller videre at hun spurte megleren om nettopp dette da de vurderte å kjøpe leilighet i Årvollskogen, og fikk da oppgitt at det var

omtrent 80% etnisk norske småbarnsfamilier som bodde der. I tillegg hadde hun sjekket navn på postkassene før visningen for å danne seg en idé om andelen utlendinger i nabolaget. Når jeg spør henne og samboeren om hva årsakene er til dette, er trygghet for de også en viktig faktor.

Merete oppgir at hun selv ikke har noen ”utlendinger” i sin omgangskrets, og baserer sin skepsis til innvandrer-tette områder på hva hun leser i avisen og historier hun har hørt fra andre. Tidligere bodde hun på Frogner, og i hennes fortelling kommer det tydelig fram en sterk orientering mot Oslo Vest som hun opplever som den trygge siden av byen. Hun var i utgangspunktet også skeptisk til å flytte til Årvollskogen da hun visste at det lå i nærheten av steder som Veitvet hun tidligere hadde besøkt og syntes lite om. Årvollskogen ble allikevel funnet akseptabelt som bosted ettersom det i hennes syn var atypisk for det hun assosierte med Groruddalen og Oslo Øst for øvrig.

En annen skepsis som gikk igjen blant flere informanter, var bekymringen for andelen ikke-vestlige innvandrere på skoler i Oslo. Roar, som sammen med sin kone og sine to barn nylig flyttet ut av Årvollskogen til en forstad til Oslo, kom med et betegnende utsagn som fanger essensen i mye av denne bekymringen:

Roar: Ja, jeg har jo sett for eksempel Linderud, som jeg har vokst opp på, det har jo nærmest blitt en getto, holdt jeg på å si. Det er jo veldig, nesten hundre prosent ikke etnisk-(norsk) på skolene der. Og det er jo, man har jo ikke lyst til å la barnet sitt kanskje gå på den skolen og være den eneste.

For Sofie var også skolekrets av viktighet da Årvollskogen ble valgt som bosted. Sofie og familien hadde tidligere bodd i samme bydel nedenfor Trondheimsveien, og ønsket om å forbli i bydelen stod sterkt da de ved siste anledning flyttet. Hensynet til skolekrets medførte i denne sammenheng at for eksempel Linderud og tilhørende skolekrets eksplisitt ble valgt bort grunnet skolens skjevfordeling med tanke på minoritetsspråklige. Hun trekker her fram at en god balanse var ønskelig, men ville ikke selv bruke sine egne barn på ”å lage den balansen”. Det er altså for henne et pluss med en balansert fordeling på skolene, men at det her er mengdeforholdet som er utslagsgivende. Hennes bekymring i dette henseende går på barnets ”mulighet for gjenkjennelse i andre”, og trekker videre fram deres forutgående kjennskap til foreldregruppa på Tonsenhagen skole og at det i den ”var på en måte folk vi kunne identifisere oss litt med”, noe som gjorde Årvollskogen til et trygt valg. Dette er for øvrig betegnende for flere av informantenes besvarelser; at en god balanse eller ”den perfekte blanding” er attråverdig, men at man samtidig har en risikoaversjon med hensyn til sine egne

barn hva gjelder å bidra til denne balansen. Vidars betraktninger rundt eget bostedsvalg fanger godt denne ambivalensen som er fremtredende blant flere informanter:

Vidar: Jeg tenker at jeg er litt usikker, man kan si mange fine ord om at man egentlig kunne ha tenkt seg at det var blanda og sånne ting, men det kan jo hende at man søker tryggheten óg. Og det her er jo veldig trygt da. Vi blir ikke utfordra så mye i forhold til det med at det blir noen kulturkrøsj og ulike oppfatninger om ting da, så vi beskytter oss selv godt ved å bo der vi bor da, det kan en nå si.

Et annet moment som også trekkes fram er en bekymring rundt mer tradisjonelle aspekter man assosierer med å ha barn i skolealder, som går på foreldres deltagelse og involvering i barnas skolegang og tilknyttede aktiviteter, gjerne henvist til som en ”dugnadsånd” og foreldres villighet til å stille støttende opp rundt for eksempel sportslige aktiviteter og skolekorps. At man velger bort visse skoler med høy andel innvandrere hviler i dette henseende på en underliggende antagelse om at det ikke eksisterer en tilsvarende sterk kultur blant innvandrere til å engasjere seg i slike aktiviteter.

Det bør imidlertid her legges til at det er en gjennomgående oppfatning blant de informanter som trekker skolekrets fram som relevant, at Tonsenhagen Skole oppleves som en skole av generelt høy kvalitet. Ettersom den er langt fra en tilnærmet ”ren etnisk norsk” skole, bør man derfor være varsom med å tillegge etnisitet for stor betydning. Det synes heller å være kombinasjonen av at Tonsenhagen Skole oppleves som god, og en risikoaversjon overfor skoler generelt med det som oppleves som en *for* høy innvandrerandel, som gjør Årvollskogen som bosted og tilhørende skolekrets attraktive. Fordelingen oppleves som akseptabel, og av flere informanter også som ønskelig ved at de selv er opptatt av hva som gjerne omtales som ”den perfekte blanding” av skoleelever med henholdsvis innvandrerbakgrunn og norsketnisk opphav.

Av den skepsis overfor innvandrere som fremkommer i datamaterialet går mye på det som generelt kan kalles ”kulturelle forskjeller”. Ofte er denne skepsisen grunnet i en forestilling om at for store kulturelle forskjeller i livsførsel kan være en kilde til ubehagelighet og konflikt. Det henvises blant annet til en forskjellighet i syn på støy, leggetider for barn, ivaretagelse av utearealer og lignende. Reidun, som foretrekker en anonym tilværelse hvor hun helst ikke trenger å forholde seg i utstrakt grad til sine naboer, mener at naboer av for stor kulturell distanse kunne ha økt sjansen betraktelig for konflikt og ubehageligheter:

Reidun: Jeg har ikke noe ønske om å bo i en oppgang hvor det bor mange fra helt annerledes kulturer enn min egen. Det har jeg ikke fordi, det er klart man kan si det sånn at ... og særlig de som ikke bor tett på sånne sier jo at ”åh, de har så mye å gi” og alt mulig sånt noe, det er klart de har det, mye forskjellig, men det er også mye som ville ha ført til irritasjon, frustrasjon,

vanskeligheter for hvordan det skulle løses, vennelig å si ifra hvis det var noe jeg var uenig i, så jeg vil helst være anonym, og leve stille og tilbaketrukket slik jeg gjør her, og ikke bli konfrontert med for mange problemer.

Reidun, som i likhet med Vibeke er opptatt av å ha naboer ”like en selv”, er av den oppfatning at for store kulturelle forskjeller øker sjansen for at det oppstår konflikter i nabolaget. Som når det gjaldt skolekrets, så synes det videre som at mengdeforholdet også har betydning når det gjelder hva som er et akseptabelt innslag av innvandrere generelt i Årvollskogen. Som Trude uttrykker det: ”det er en grunn til at jeg sier at jeg ikke vil bo på Holmlia. Det er kjent at det er... at du er i mindretall som hvit. Jeg har ikke noe i mot mørke, men jeg skal ikke heller føle meg som fremmed i min egen by.” Det var også blant et fåtall informanter innslag av relativt sterke holdninger mot innvandrere, der de som ikke ble regnet som ”norske” ei heller ble oppfattet som tilhørende til Årvollskogen. I sin karakterisering av Årvollskogen trekker for eksempel en informant fram enkelte østeuropeere han vet leier i Årvollskogen. Et interessant moment er her hvordan denne informanten knytter tilhørighet til eierskap i sin omtale av disse, da han sier at ”de hører ikke til her, de leier. Jeg tror ikke det er noe annet enn etnisk norsk, som eier her altså.” For denne informanten har også den etniske sammensetningen helt klart innvirkning på hans bostedspreferanser. På spørsmål om dette trekker han eksplisitt fram muslimer, som han har kjent flere som er gjennom jobberfaringer. Basert på denne kjennskapen har han trukket følgende konklusjoner:

Informant: Så jeg skal aldri bo i et muslimsk miljø noen gang, det skal jeg ikke. Så kommer det muslimer hit, så flytter jeg. Så den saken er grei. På den annen side så har jeg altså kjent muslimer som er helt greie mennesker, men de har liksom... de er ganske ekstreme i livsførselen mange av de.

For ham er det altså religion og verdier som han knytter til muslimer som ligger til grunn for hans skepsis. Han setter dette i kontrast til for eksempel den norske dugnadsånden og foreldres engasjement i barnas aktiviteter slik som skolekorps. Videre forteller han historier om mennesker han kjenner til som har flyttet fra innvandrerområder grunnet barnas utenlandske medelever og deres syn på jenter.

6.1.4 Medias rolle

Når informantene ble spurt om sitt sosiale nettverk var det få som hadde venner eller bekjente med en ikke-vestlig etnisk opprinnelse, og der slike relasjoner forekom var det i hovedsak i form av kollegaer på arbeidsplassen. Noen av informantene hadde tidligere bodd på mer

innvandrertette bosteder i Groruddalen, men de aller fleste hadde i liten eller ingen grad selv besøkt eller frekventert steder lenger nord i Groruddalen. De oppfatningene informantene har dannet seg er i stor grad basert på hva de har lest i media eller historier de har hørt gjennom bekjenskaper. Media er således en viktig premissgiver for dannelsen av de forestillinger informantene har av Groruddalen og dets ulike nabolag og innbyggere.

Groruddalen generelt og en rekke av de tilhørende steder har oppigjennom årene opplevd mye negativ medieomtale. Eksempelvis finner Gakkestad (2003) i en analyse av medieomtale av Romsås for perioden 1995 til 2002 en overvekt av negative vinklinger knyttet til kriminalitet, høy grad av ikke-vestlige innvandrere og feilslått arkitektur og planlegging. Det har også i de senere år vært en rekke positive vinklinger, og gjerne da knyttet til Groruddalssatsningen hvis et av formålene har vært å styrke innbyggernes stolthet og identitet, en strategi som kan forstås som et motsvar på den negative mediepresentasjonen.²⁷ Det er dog en tendens til at medias logikk bidrar til å løfte fram det sensasjonelle, spissformulerte og ytterliggående, enten i positiv eller negativ retning. Dette gjenspeiles i det polariserte ordskiftet i debattspaltene preget av på den ene siden dommedagsprofetier om "gettoer", "islamisering" og "tikkende bomber", og på den andre siden en idyllisering av Groruddalen hvor alle er sammensveiset og alt er perfekt. Det er mye som tyder på at bildet er mer nyansert enn hva som kan oppleves gjennom media, noe som også bekreftes av PwC i en forskningsrapport knyttet til oppstarten av Groruddalssatsningen (Oslo Kommune ved Plankontoret for Groruddalssatsningen 2008).

Som Savage *et al* (2005) argumenterer for spiller media en sentral rolle i å mediere identiteter og er følgelig relevant for å forstå hvordan mennesker knytter seg til steder hvortil bestemte sosiale grupper assosieres, og tilsvarende distingverer seg fra igjen andre steder assosiert med andre sosiale grupper. Media kan også ifølge Power (1996) gjennom et ensidig fokus på negative aspekter ved steder bidra til å sementere negative stedsbilder, som i verste fall kan medføre at steder blir stigmatiserte. Selv om slike stereotypiske fremstillinger dekker over et mer nyansert bilde har de allikevel en tendens til å vedvare (Hall 2001). En diskusjon som forekom mellom Kjetil og Merete da de var uenige om hvorvidt Tveita var et bra sted viser hvordan et negativt stedsbilde kan vedvare:

Intervjuer: Hvorfor ville ikke du bo der?

Merete: Nei, det er noe med at man tenker at...

---

²⁷ http://www.prosjekt-groruddalen.oslo.kommune.no/om_groruddalssatsningen/ (besøkt 03.05.2013)

Kjetil: Du har knapt nok vært på Tveita.

Merete: Nei, jeg har aldri vært på Tveita [latter].

Kjetil: Du har lest om Tveita-gjengen i VG [latter].

Det var spesielt når informantene ga sine flyttehistorier at slike fortellinger kom fram. Det synes derfor at media har spilt en sentral rolle i å forme informantenes kognitive kart over Oslo som i sin tur har ligget til grunn for deres bostedsvalg. Stedsrepresentasjoner som reproduseres gjennom media virker derfor inn på den assosiering som foretas av flere informanter mellom Groruddalen og blant annet kriminalitet og høy andel ikke-vestlige innvandrere. Slike medierepresentasjoner utgjør videre en bestanddel i informantenes konstruksjon av innvandrere som ”de Andre”. Denne konstituerende utside har en territoriell dimensjon ved at innvandrene primært knyttes til Groruddalen, hvor Årvollskogen som et ordnet og velfungerende nabolag framstilles som en kontrast.

6.1.5 Konstruksjonen av grenser

Ønsket om å bo i og å bevare ens nabolag som et sted preget av orden og forutsigbarhet er et trekk som går igjen i informantenes fortellinger. Å være ”in place” impliserer her en komfortabel væren basert på en identifikasjon med menneskene i sitt nabolag og deres livsstil (Cresswell 2004). Der effekten av en sådan konformitet er et verdsatt aspekt ved ens nabolag kan dette bidra til å skape engstelse for elementer som kan true nabolagets orden. Ifølge Sibley (1999) er det et psykologisk trekk ved mennesker at man forsøker det han kaller ”å purifisere” steder, slik at de er i overensstemmelse med de forestillinger man holder om hvem som hører til og ikke hører til. Dette er ikke utelukkende bevisste strategier for å distansere seg fra og ekskludere mennesker som oppleves som fremmede, men er også rotfestet i menneskets underbevissthet. Her er det derfor en parallell til hvordan Savage *et al* (2005) argumenter for hvordan mennesker søker å oppnå en komfortabel overensstemmelse mellom ens stedsfølelse og habitus. Purifiseringsstrategiene har sitt opphav i emosjonelle disposisjoner til å romlig trekke seg sammen med likesinnede, og kommer til uttrykk blant annet gjennom både fysiske og symbolske gresdragninger.

En av bekymringene som flere informanter trakk fram var den kultur som er knyttet til barneoppdragelse. Innvandrere ble ansett for ikke å dele samme verdier hva angår dugnadsånd og oppslutning rundt barns fritidsaktiviteter, samt ansett for å ha avvikende syn på leggetider. Forutsetningen for å kunne bygge sosial og kulturell kapital synes for informantene å forde

en konformitet der de deltagende står kulturelt nærme hverandre, og følgelig forstås en større etnisk miks som en trussel mot den sosiale orden som verdsettes. Denne engstelsen tok for enkelte også en mer ekstrem form der det ble uttrykt bekymring for blant annet ”muslimsk kultur” på skolen og i nabolaget. I sådanne syn konstrueres innvandrere som en gruppe definert i motsetning til Årvollskogens innbyggere. Kombinasjonen av Årvollskogens skarpe fysiske avgrensning fra omgivelsene og en høy konformitetsgrad hva angår barns aktiviteter kan derfor sende ut tydelige signaler om hvem som passer inn, og tilsvarende hvem som ikke passer inn.

Riktignok var det flere informanter som oppga at de opplevde Årvollskogen som for etnisk homogen. Disse skulle gjerne sett at det var et større innslag av andre etniske grupper, gjerne begrunnet med et ønske om at deres barn skulle bli eksponert for annerledeshet forstått som en positiv verdi. Dette resonnerer med hva Savage *et al* (2005) i sin studie identifiserer som en kosmopolittisk verdi, der man er opptatt av å omfavne forskjellige kulturer og kulturelle uttrykk. Da skolene i nærområdet favner bredere enn Årvollskogen henter de da også elever fra et større område i Bjerke bydel, noe som medfører at skolenes etniske sammensetning er noe mer blandet enn hva Årvollskogen som nabolag er. Her ble gjerne denne miksen framholdt som positiv, samtidig som flere poengterte at den ikke burde bli større. Dog er det som Reidun var inne på, en tendens til at de som ikke selv bor nærme ”fremmede” mennesker gjerne tillater seg å fremstille seg som tolerante overfor annerledeshet.

6.1.6 Distanseringsstrategi som risikohåndtering

Som Duncan og Duncan (2004) viser kan ens ”smak” for bestemte typer landskap utgjøre en form for kulturell kapital. Å flytte til Årvollskogen kan eksempelvis være en distingsstrategi der man gjennom å forbruke landskapet forsøker å la seg assosiere med hva dette landskapet symbolsk uttrykker. Å fortelle andre at man kommer fra Årvollskogen kan derfor være mer enn en nøytral geografisk presisering av ens bosted. Gitt at mottakeren evner å tolke de symbolske kodene kan man også oppnå at ens bosteds positive rykte formidler noe til mottaker om hvem man er som person. Ifølge Watt (2009) opererer denne landskapssmaken relasjonelt mellom ulike grupper mennesker. Å utvise god smak hva angår valg av bosted innebærer derfor også å ta avstand fra andre mennesker hvis smak og livsstil en ikke bifaller.

Uavhengig av hvorvidt man er sosialt aktiv i nabolaget later trygghet gjennom likhet til å oppta informantene i Årvollskogen. Informantene søker på ulikt vis å forankre sine identiteter territorielt gjennom å konstruere Årvollskogen som et sted som passer deres livsfase og livsstil. Det som oppfattes som en konformitet blant stedets innbyggere er hva som skaper basis for denne tryggheten. Å søke sammen med likesinnede har ifølge Watt (2009) lenge vært en tradisjon for ulike sjikt av middelklassen. Hva han kaller ”middle-class disaffiliation” er en samlebetegnelse på ulike strategier som anlegges av middelklassen for å romlig klynge seg sammen, og å samtidig ekskludere og å unngå mennesker fra lavere samfunnslag. ”Flocking” er således en betegnelse på en ansamling mennesker med lik habitus som klynger seg sammen på et bosted, og er et romlig uttrykk for en felles smak.

Slike strategier er ifølge Watt (2009) et uttrykk for en eksistensiell søken etter ”å føle seg hjemme i verden”, og oppnås når ens habitus samsvarer med ens bosted. Watt anser videre Savage *et al* (2005) sitt begrep ”valgt tilhørighet” som en sådan type strategi for å klynge seg sammen med likesinnede. Andre strategier er å reise symbolske grenser gjennom hvordan man snakker om og navngir sitt bosted, og på ulikt vis assosierer seg med og distanserer seg fra andre typer steder. Ifølge Sibley (1999) er det spesielt når ens identitet oppleves som truet at bekymringer knyttet til grensedragninger og distansering fra det som oppfattes som fremmede kommer tydeligst til uttrykk. Å isolere seg fra og å ekskludere de som oppleves som fremmede er da antatt vil gi en større trygghet.

Informantene ble spurt om hvordan de forholder seg til Groruddalen og hvorvidt de oppfattet Årvollskogen og Årvoll som en del av Groruddalen. Det dominerende mønsteret var en anerkjennelse av at Årvollskogen geografisk sett tilhører Groruddalen, men at deres bosted ikke ”passer inn” og representerer ”noe annet” enn hva som forbindes med Groruddalen. Som Harald sier: ”geografisk sett så hører vi vel strengt tatt til Groruddalen, men jeg føler ikke at jeg bor der. Jeg føler mer at dette hører med området Grefsen og mot den sida.” Han håper ikke at Årvoll skal ”bli et sånt gettoområde, at Groruddalen trekker for langt hit ned og spiser opp plassen.” Som Forrest og Kearns (2001) framholder kan den eksterne oppfatningen av et nabolag påvirke hvordan innbyggerne selv forholder seg til og snakker om sitt bosted. Harald er av den oppfatning at folk som hører ”Årvoll” og som ikke kjenner stedet personlig gjerne tror det er ”mer østkant og mer Groruddalen” enn hva han selv føler.

Dette kan lede til at mennesker som ikke ønsker å la seg assosiere med Groruddalen vil forsøke å distansere seg fra det. Vibeke ble i intervjuet oppmerksom på hvordan hun selv gjør dette når hun forklarer sine venner hvor hun bor:

Vibeke: Når folk spør nå hvor jeg bor, så sier jeg "Ja, nei jeg bor rett ved Grefsenkleiva, men det er på Årvoll siden". Ja, det har blitt sånn, og så flirer jeg litt av meg sjøl, for jeg tenker "Ja, synes jeg det høres bedre ut å si at jeg bor ved Grefsenkleiva?", for folk tenker jo da Grefsen ikke sant. Og så tenker jeg at jeg kanskje må slutte med det der. Men jeg bor jo rett ved, jeg kommer jo ikke nærmere Grefsenkleiva, så det er jo helt sant det jeg sier.

Hvis hun hadde sagt Årvoll eller Tonsenhagen er hun av den oppfatning at folk gjerne ville ha assosiert det med Groruddalen, selv om hun framholder at dette ikke nødvendigvis er negativt. Denne disassosieringen begrunnes ofte med hva som ovenfor har blitt framlagt, at Årvollskogens innbyggere og de bygde omgivelser divergerer fra hva som knyttes til Groruddalen, slik Egil gjør:

Egil: Jeg er ikke kjent i Groruddalen, men jeg har også de forestillingene om at Groruddalen er litt sånn, jeg tenker Stovner, Rødtvet, drabantbyer, du ser noen høye blokker oppover der, det gir ikke meg noen positive vibrasjoner, man vet at det er en mye høyere innvandrerandel. Dette er jo et koselig, lite rekkehus/enebolig/villa-område med masse grøntarealer og sånne ting, så dette gir ikke meg assosiasjoner i det hele tatt til Groruddalen, sånn som mitt bilde av Groruddalen er da.

Som Egil sier, er han ikke særlig kjent i Groruddalen. Med unntak av de informanter som har vokst opp i Groruddalen er det få som kjenner særlig til områdene nordøst for Årvoll. Hvorvidt man bevisst unngår disse stedene er vanskelig å si noe om, men det er mye som tyder på at informantene ikke vil la seg assosiere med dem. Det foretas også en symbolsk grensedragning innad i Bydel Bjerke som tangerer den fysiske grensen Trondheimsveien utgjør med den nedre delen av bydelen. Som Kjetil ser det er forskjellen mellom Årvoll og Veitvet/Linderud som "natt og dag". Han og Merete deler også en identifikasjon med Grefsen/Kjelsås-området og føler ikke Årvollskogen har noe til felles med områdene på andre siden av riksveien. Å omtale forskjellene mellom så nærliggende områder i dikotomiske begrepspar slik som "natt og dag", eller slik Ingrid snakker om "to forskjellige verdener" mellom Årvoll og nedsiden av riksveien hva angår innbyggere, er et sterkt uttrykk for en distingveringsstrategi der man ikke ønsker å la sitt bosted assosieres med andre områder som oppleves som negative. Som Petter sier så "synes jeg ikke det er naturlig å nevne Årvoll og Groruddalen i samme åndedrag", og han er glad for at det er en slik forskjell og håper at det vedvarer.

Dette kan ses som et uttrykk for en forsvarsstrategi blant informantene. Som Savage *et al* (2005) påpeker er det gjerne viktig for innbyggere å fremstille sitt eget bosted i et så godt lys som mulig. Å potensielt bli konfrontert med at man bor i Groruddalen medfører at flere i stedet framstiller Årvollskogen som et nabolag som har mer til felles med Grefsen/Kjelsås. At

det også i praksis deler flere fellestrekk med Grefsen/Kjelsås-siden enn resten av Bydel Bjerke er et inntrykk Eiendomsmegler A har:

Eiendomsmegler A: Du har det beltet... det starter egentlig på Sognsvann det, og så går det Sogn, Korsvoll, Kjelsås, Grefsen, Lofthus, Årvoll/Tonsenhagen, og så er det bråstopp. Ikke sånn geografisk bråstopp, men sånn i forhold til popularitet så er det bråstopp. Der har du nok en veldig ensarta kjøpergruppe.

I min gjennomgang av rundt 50 boligannonser for Årvollskogen over et halvt års tidsrom er det ingen av disse som nevner Groruddalen med navn. I beskrivelser av Årvollskogens beliggenhet nevnes Årvoll, Grefsenkleiva og Lillomarka som nærliggende steder, og Årvollskogen framstilles som ”nærmeste nabo til marka”. Som Eiendomsmegler C kunne fortelle om kunder i Årvollskogen og Tonsenhagen, ”så hører du at de ikke vil at vi skal nevne Linderud. Det er rett ved siden av, det er noen hundre meter dit, men de vil ikke at vi skal nevne Linderud i salgsoppgaver og sånne ting, fordi folk der får dårlige assosiasjoner til det.” Videre legger han til ”folk som bor der vil at Årvollskogen skal være... i hodet deres er det mye nærmere Grefsen enn det er Linderud og Groruddalen”, noe som vitner om en veldig tydelig grensedragning. Han mener å se et tydelig mønster gå igjen blant de som søker seg til Årvollområdet, nettopp at de ikke ønsker å la seg assosiere med Groruddalen. Som han beskriver Årvollskogen videre:

Eiendomsmegler C: Den siste tida har jeg sett at det er ’in’, at det liksom er en sånn mote å flytte til Årvollskogen. For det er ikke Grefsen, for så kult er det ikke, og ikke så dyrt, men det er en ’runner-up’, det er nesten der, så det er dit man da flytter om man har litt penger og skal være litt innafor hva som er kult.

De han snakker med på Linderud mener ifølge ham at Årvollskogens innbyggere anser seg for ”fine”. Som han sier videre er det ”akkurat som med Bærum og Oslo, sosser og ikke-sosser, det er den stilen der. Du kan jo si det er så nære vi kommer rasisme, men de tar ikke personer, de tar området i stedet.”

Det var riktignok ikke alle som var opptatt av å distansere seg fra Groruddalen. To informanter skilte seg ut ved å bevisst vektlegge det som positivt å være en del av Groruddalen. Dette må ses som en mer proaktiv forsvarsstrategi for sitt bosted ved å fremstille Årvollskogen som et positivt innslag i et mangfoldig Groruddalen, uten at det underslås at området for øvrig har sine sosiale utfordringer. Vidar forteller at han får ”positive vibber” av å høre navnet Groruddalen, og mener det er viktig å framheve at Årvollskogen er en del av Groruddalen og at det bidrar til å vise hvor mangfoldig dalen er. Reidun er også positiv og

sier at hun i ”barnslig protest” vil insistere på å tilhøre Groruddalen for å imøtegå all den negative omtale hun leser i mediene.

6.1.7 Med vestvendt blick og ryggen mot Groruddalen

Informantene i Årvollskogen reiser symbolske grenser gjennom hvordan de forsøker å distansere seg fra Groruddalen. Grensen trekkes gjerne ved Riksvei 4 som skiller Årvoll fra resten av Bydel Bjerke. Groruddalen assosieres med høy grad av ikke-vestlige innvandrere og en lite attraktiv bygningsmasse, og i stedet vender Årvollskogens innbyggere blikket vestover mot sin nabo Grefsen/Kjelsås, et par hundre meter gjennom skogen. Slik stigmaets logikk minner om hvordan individer og grupper identitet er gjenstand for kamp, vil mennesker derfor kjempe for å få gjennomslag for det klassifikasjonssystemet som er mest gunstig for de egenskaper de har (Bourdieu 1995). Som Savage *et al* framholder er valgt tilhørighet ”...critically dependent on people’s relational sense of place, their ability to relate their area of residence against other possible areas, so that the meaning of place is critically judged in terms of its relational meanings (2005:29).” Det synes som viktig for informantene å relatere Årvollskogen til Grefsen/Kjelsås-siden, samtidig som man ikke vil la seg bli assosiert med Groruddalen. Riktignok vedkjenner Vidar og Reidun seg å være en del av Groruddalen, men dette kan de tillate seg så lenge de selv bor i en del som ikke er berørt av de sosiale utfordringer assosiert med området. ”Innvandrere”, ”fremmedkulturelle” eller ”utlendinger”, alt avhengig av hva informantene kaller dem, og deres tilhørende sted, utgjør en konstituerende utside i konstruksjonen av stedet Årvollskogen. Disse grupper av mennesker knyttes til Groruddalen som benyttes som et referansepunkt hvis funksjon er å definere mye av hva Årvollskogen ”ikke er”.

6.2 Årvollskogen – Verken Østkant eller Vestkant?

I informantenes fortellinger om bostedsvalg og i deres karakterisering av Årvollskogen foretok informantene mange sammenligninger og kontrasteringer med andre steder i byen. I likhet med hvordan Groruddalen utgjorde et geografisk referansepunkt var også Oslos vestkant et område som stadig ble referert til. Hva informantene la i denne geografiske avgresningen varierte noe, men i hovedsak var det steder som Frogner, Vinderen og Slemdal som ble trukket fram, i tillegg til områder utenfor Oslos grenser som Bærum og Nesøya. Dette

ble som oftest referert til som ”Vestkanten”, en betegnelse som om enn er noe upresis brukes her i fortsettelsen. Slik informantene tenderte mot å assosiere Groruddalen med innvandrere, var det tilsvarende en tendens til å assosiere Vestkanten med ”snobber”, ”sosser”, ”Frognerfruer”, en ”rikmannskultur” og lignende betegnelser. Selv om informantene etter slike karakteristikk gjerne modererte seg og eventuelt tilkjennega en mer nyansert kjennskap, er det her allikevel interessant å analysere hvordan slike stereotypiske stedsrepresentasjoner tas i bruk i informantenes distingveringsstrategier.

6.2.1 Det usnobbete, ujålete og alminnelige Årvollskogen

Vibeke hadde på et tidligere tidspunkt med sin forhenværende samboer vurdert å kjøpe bolig på Vestkanten. Dette ble ikke realisert grunnet utilstrekkelige økonomiske midler, men også på grunn av en type miljø hun ikke klarte å identifisere seg med:

Vibeke: For det første så er det jo mye dyrere, men så er det også med det at, jeg tenkte at hvis jeg skal få barn og de skal vokse opp her, dette her er ikke mitt miljø, jeg føler meg ikke så hjemme der. For jeg føler at... ja, at noen av de, kanskje ikke at de ville se ned på meg, men noen av dem har litt sånn negativt inntrykk av folk fra Groruddalen, sånn er det rett og slett [latter].

Vibeke har en oppfatning av at menneskene på Vestkanten fører en livsstil hun ikke kan relatere seg til. Dette er i generelle trekk karakterisert som en pengeorientert livsstil som flere av informantene omtaler på nedsettende vis som snobberi. Fredrik som selv har vokst opp på Vestkanten forteller at han aldri klarte å identifisere seg med en sådan livsstil:

Fredrik: Det er vel kanskje enda verre nå enn det var når jeg vokste opp der da. I forhold til at det har blitt, det er jo et sånt pengeområde for å si det sånn. [...] Vi var vel egentlig ganske sånn usnobbete, så i hvert fall når man ble bevisst på det og når man begynte på ungdomskole og videregående og sånn, så var det jo, så merket man det at det var mye snobberi da også. Det tror jeg nesten har blitt verre.

Trude som også har vokst opp på Vestkanten kan fortelle at hun ofte ”ut i fra bosted har blitt satt i båsen ’vestkantsnobb’”. Da hun skulle kjøpe egen leilighet for første gang falt det naturlig for henne å lete på Vestkanten, men dette ble fort ansett som uaktuelt da hun ikke hadde råd. For henne hadde det aldri vært tenkelig å bosette seg på hva hun oppfatter som Oslo Øst, som hun forteller; ”jeg må si i den flytteprosessen jeg hadde hit, altså fra jeg kjøpte her og til jeg flyttet, så tenkte jeg ’Gud, skal jeg bo i Groruddalen? Blir det riktig?’” Men etter å ha bodd et par år på et lite tettsted nord for Oslo, og nå i Årvollskogen siden det stod ferdigstilt har hun endret oppfatning. Nå er hun tvert imot opptatt av å ta avstand fra

Vestkanten og de dertil assosierte mennesker og livsstil, og framholder Årvollskogen som et behagelig sted å være med det hun karakteriserer som jordnære og alminnelige mennesker:

Trude: Her går det an å smile til folk og få et smil tilbake. Det får du ikke på Frogner altså, da tror de at det er noe galt med deg, hvis du smiler til en fremmed der. Ja. Og det synes jeg er litt deilig, at det er ikke dette jaget etter å gå i siste mote av Gucci, Armani, trendklær, for å si sånn som... hvor det bare oser, ikke bare kroner, men tusenlapper etter, altså.

I Årvollskogen føler hun ikke at hun skiller seg ut, noe hun ville ha gjort på Frogner. Det er den holdningen hun beskriver som ”jeg er bedre enn deg fordi jeg har mer penger enn deg” hun er glad for å ha sluppet vekk fra. Denne distingveringen som foretas av informantene mellom mennesker assosiert med Vestkanten og sine naboer i Årvollskogen henspiller ofte på dette som Trude trekker fram. Reidun, som ikke vil bo et sted hvor det er ”høyborgerlig” eller ”high society” fremhever også hvordan Årvollskogen av henne oppleves som et nabolag med alminnelige mennesker. I Årvollskogen er det ”ikke noen som spjåker seg ut når de skal på butikken”, og nabolaget gir for Reidun en trygg tilværelse basert på gjenkjennelse i sine naboer ved å verken være preget av rikdom eller fattigdom:

Reidun: Jeg føler meg ikke hjemme i en rikmannskultur. Jeg ville ikke bodd i, i veldige... altså, man kan vel kanskje ikke snakke om fattigdom, men altså, i veldig... steder hvor det var masse unger og andre kulturer, det vil jeg heller ikke. Så jeg vil bo liksom et sted hvor jeg føler jeg kan gå kledd som jeg... sånn med anorakk når jeg vil, og helt alminnelig, og hvor jeg føler da denne tryggheten, og tryggheten har noe å gjøre med hvem som bor der, hvilken type mennesker som bor der, og at jeg føler oversikt og at jeg er oversiktlig og kjent.

Som hun videre karakteriserer Årvollskogen så ”er det ikke Vinderen for å si det sånn, det er ikke pretensiøst, det er helt alminnelig liksom.” Bjarne er også opptatt av å bo et sted som ikke er typisk Oslo Vest. Dette er viktig for ham med tanke på barnas skolegang da han mener skoler med utelukkende etnisk norske elever er like negativt som skoler med nesten bare utenlandske elever. Men det handler også for ham om å føle seg komfortabel på sitt bosted gjennom en identifikasjon med sine naboer, slik han beskriver en periode han leide en leilighet på Vestkanten: ”jeg følte meg litt fremmed, de virker veldig borgerlige på meg som er litt sånn med arbeiderbakgrunn.” På denne måten tegner Vestkanten og de dertil assosierte mennesker og livsstil seg, i tillegg til innvandrere og Groruddalen også som en konstituerende utside informantene i stor grad legger til grunn i sine distingveringsstrategier.

Bestemte typer mennesker som er antatt å dele identitet knyttes av informantene her til bestemte bosteder (Rose 1995). Spesielt på spørsmål om hvorvidt det gir status å bo i Årvollskogen henvises det i stedet til utpregede vestkantsteder hvor et statusjag oppfattes som mer framtrædende. I kontrast foretar informantene gjerne en alminneliggjøring av sitt bosted,

der Årvollskogens innbyggere framstilles som mer avslappede og lite jålete mennesker. På denne måten fremstilles Vestkanten som et upassende sted å bo, gitt det som oppfattes som en prangende eller vulgær forbrukerlivsstil og derfor også som et uønsket sted å oppdra ens barn for de informanter der dette var relevant.

Eiendomsmeglerne som har blitt intervjuet er også opptatt av å nedtone statusaspektet ved Årvollskogen. Eiendomsmegler B mener de fleste innbyggerne er stolte av å bo der, men at det ikke gir noen utpreget status. Det er ifølge ham et litt mer ”staut og barskt” nabolag framfor å være trendy eller et høystatusområde. Eiendomsmegler A oppfatter Årvollskogen riktignok som litt trendy, gitt en oppsving i status knyttet til trening og det å holde seg i form. Men at det er et høystatusområde tilsvarende steder man finner på Vestkanten vil han ikke si: ”Det er mer sånn... jeg tror folk som kjøper i Årvollskogen, de blir sett på som fornuftige og at det er et veloverveid kjøp da. Det handler liksom ikke så mye om at du kjøper deg en adresse fordi at det er fint å kunne si i hyggelige lag. Der er de ikke i det hele tatt.”

Da Torstein ble spurt om han mente det ga status å bo i Årvollskogen, lå det i hans svar en implikasjon om hvordan status kan være gradert relasjonelt mellom ulike steder. Som han sier ”hvis man er ’well off’ er kanskje ikke Årvollskogen status, men bor du på nedre Bjerke så er kanskje dette status.” Også Eiendomsmegler D er av den oppfatning at det er ”hakket kulere å bo på Årvollskogen”, og at det gir mer status å bo der enn lengre nedover på Bjerke.

6.2.2 Verken Østkant eller Vestkant – ”Dette er bare skogen!”

Forestillinger om Vestkanten er en viktig komponent i informantenes kognitive kart over byen og i deres vurderinger av ulike bostedsalternativer i Oslo. Da bosteder på Oslos vestkant materielt sett oppfyller mange av de preferanser og ønsker som foreligger blant informantene, slik som gode skoler, markanærhet, store boliger etc., velger de fleste informantene allikevel å framholde Vestkanten som et område hvor de ikke ønsker å bo. På samme tid er de aller fleste av informantene på grunnlag av sin økonomiske kapital ekskludert fra tilgang til denne delen av boligmarkedet. Samtlige informanter med unntak av to oppga at prisen de betalte for leilighet i Årvollskogen var akkurat innenfor den økonomiske grense som var satt ved boligkjøp.

Beskrivelser slik som ”jeg føler meg ikke hjemme der” eller ”den livsstilen identifiserer jeg meg ikke med” har sine utspring i en stedsfølelse informantene har konstruert om Vestkanten. Denne kan i ulik grad være basert på personlige erfaringer, slik som Bjarne

som tidligere hadde leid en bolig i et vestkantstrøk, eller på oppfatninger man danner seg gjennom medierepresentasjoner eller stedsmyter om Vestkanten. De egenskaper som forutsettes for å kunne oppta et sted på legitimt vis er ifølge Bourdieu (1996) betinget av den type og mengde kapital man besitter. Dette er slik Therese begrunner hvorfor hun aldri ville ha bodd på Slemdal, ved at ”jeg hadde ikke hatt råd til å opprettholde den livsstilen der, trur jeg.” Økonomisk kapital er følgelig ikke bare en betingelse for tilgang, men også en betingelse for å kunne føre en bestemt livsstil assosiert med stedet. Den sosiale kapital som kun kan erverves og opprettholdes gjennom lengre tids omgang med områdets legitime innbyggere kan også ha en ekskluderende effekt. Dette var gjeldende for Reidar og Maria som flyttet til Årvollskogen fra et mer velstående nabolag i Oslo. På tross av tilstrekkelig økonomisk kapital hadde de ikke den sosiale kapitalen for å få innpass i hva de oppfattet som et etablert nabolag med bofaste innbygger fra langt tilbake.

Mangel på økonomisk kapital, men også et forsøk på å unngå en følelse av å være ”feilplassert” ved å ikke dele de samme kapitalformer som oppfattes som gjeldende på Vestkanten medfører at informantene har søkt sitt bosted andre steder. Ifølge Eiendomsmegler A er ikke de menneskene som søker seg til Årvollskogen det han kaller ”vestvendte”:

Eiendomsmegler A: Folk som lander her, hvis de først har sett vestover, så har de sett så langt vest at du ikke er inne i det vest-vest-markedet allikevel sånn prismessig og fasademessig, som jeg kaller det da, sånn hvilke adresser er hyggelige og hvilke områder er hyggelige, sånn at... Jeg trur kjøpegruppa her ikke er i nærheten av å tenke sånn type Vinderen, Smedstad, Montebello.

Eiendomsmegler B fortelle at det tilsvarende sjeldent flytter mennesker fra Vestkanten til Årvollskogen. Når jeg spør ham om hvilke grupper som ikke søker seg til Årvollskogen, får jeg til svar at det er i hovedsak innvandrere og hva han kaller ”Frogner-mennesker”. Da jeg ber ham utdype svarer han følgende:

Eiendomsmegler B: På Frogner så bor det én type mennesker. Jeg tror ikke de på Frogner ikke liker å gå på ski. Det er bare at de er veldig pro-Frogner, veldig mange på Frogner har bodd på Frogner i mange, mange år. Og der er det jo utvilsomt en slags status å si at man bor. Så det er liksom sånn... Frogner, Skøyen... langt vestover kommer det sjelden folk fra egentlig. Og så kommer det jo veldig få fra innvandermiljøer. [De som flytter til Årvollskogen kommer fra] Sagene, Torshov, Bjølsen, Grünerløkka, Sinsen/Rosenhof, ned mot Bislet/St. Hanshaugen. Lenger vest kommer de ikke fra.

Denne forestillingen informantene trekker på om Vestkanten som et velstående sted skriver seg fra en veletablert forestilling om Oslo som en delt by mellom Vest og Øst. Slik Myhre og Kjeldstadli (1995) beskriver det har Oslo Vest tradisjonelt blitt assosiert med middelklasse, velstand, villaer og store leiligheter, mens Oslo Øst derimot har hatt et dårligere ry blant

selgere og kjøpere på boligmarkedet. Dette Øst/Vest-aksiomet er en grovinndeling av byen i to soner som kan strukturere måten byen oppfattes på. Imidlertid er det et paradoks ved informantenes fortellinger at de på den ene siden holder i hevd denne forestillingen om Vestkanten, et område som flere søker å distingvere seg fra, samtidig som at de færreste vil karakterisere Årvollskogen som en del av Østkanten. Å ikke bo på Vestkanten innebærer ikke for disse informantene automatisk å bo på Østkanten, i stedet søker nettopp flere av informantene å unndra Årvollskogen fra denne todelingen ved å konstruere det som noe autonomt og uavhengig av de klasseinndelinger som er innskrevet i forestillingen om Oslo som en delt by. Igjen andre informanter anlegger karakteristikker som ”semi-vestkant” eller andre geografiske betegnelser som Oslo Nord, i et forsøk på å distansere sitt bosted fra hva de oppfatter som Østkanten.

For Egil så framstår ikke Årvollskogens innbyggere som det han vil karakterisere som ”østkantfolk”, og for ham er øst og vest relativt irrelevant. Også Knut kan fortelle at ”jeg føler ikke at jeg bor på Østkanten, men jeg vet jo at jeg har bodd på Østkanten hele tida i Oslo.” Dette er en anerkjennelse av at Årvollskogen rent geografisk tilhører Østkanten, men at de forestillinger som knyttes til Østkanten ikke er passende for Årvollskogen. Ingrid, som vokste opp på Årvoll på 50-tallet erindrer Oslo fra den tiden som ’den delte byen’: ”Det var sånn når jeg vokste opp også, det var øst og vest, og det var sosser på vest, og det var jo skille ved Akerselva, og det var... ja, sånn er det vel bare.” Men i dag har hun ikke lenger en oppfatning av Årvoll som et typisk ”arbeiderstrøk”, og tror heller steder som Tøyen er mer passende for denne karakteristikken. Også Torstein antyder at Øst/Vest-skillet slik det var er noe utdatert. For ham er den ulikhet som eksisterer i Oslo preget av geografisk fragmentering framfor et tydelig Øst/Vest-skille, med henvisning til det han opplever som gettoområder:

Torstein: Da jeg vokste opp, så var det østkant og vestkant. Og nå er det kanskje det, men på en helt annen måte. Nå er det gettoer eller, ja, ikke sant... jeg tror den er delt på en helt annen måte enn den var delt før. Jeg vet ikke, jeg tror på en måte at skolene kommer til å dele byen ganske kraftig i framtiden.

Steder som Torstein og andre informanter trekker fram som typiske østkantområder er steder som Tøyen og Grønland, Stovner, Grorud eller Romsås. I begrepet getto ligger det en implisitt henvisning til ikke-vestlige innvandrere og assosieres med Østkanten og Groruddalen. Flere snakket om Østkanten og innvandrere om hverandre, slik som Harald som også trakk på gettobegrepet i sin skildring av Årvollskogen: ”Altså, det ligger jo egentlig på Østkanten, men sånn med beboerne rundt her, så minner det kanskje mer om Vestkanten, egentlig, ja. Det er ikke sånn gettopreg som det er utover i Groruddalen.”

Det er med andre ord mye som tyder på at informantene ikke vil la sitt bosted assosieres med hva de legger i begrepet Østkanten, og på ulikt vis unndras Årvollskogen og Årvoll fra dette. Selv om enkelte vil kalle Årvollskogen semi-Vestkant eller tilsvarende, er det allikevel også et tilsvarende gjennomgående trekk at informantene søker å distingvere Årvollskogen fra Vestkanten og dertil assosierte livsstil og ”rikmansskultur”. Som Trude svarte da hun ble spurt om hvor hun ville plassere Årvollskogen: ”Det er bare skogen. Det er skogen. Ja, jeg bor i skogen! [latter]”, eller som Reidun sa ”Årvollskogen er midt i mellom, verken Øst eller Vest.”

7. Årvollskogen – en livsstilsenklave

Å identifisere mønstre og mekanismer for hvordan individer og grupper bosetter seg har lenge vært et mål i studier av byer. Et eksempel er Burgess’ bruk av mellomkrigstidens Chicago som utgangspunkt for en konsentrisk sonemodell, som et forsøk på å beskrive og forklare sammenhengen mellom romlig mobilitet og økonomisk kapital og hvordan dette geografisk manifesteres i byen gjennom bosetningsmønstre (Hubbard 2006). Forskning av nyere dato har også rettet søkelys på byers geografiske differensiering av ulike sosioøkonomiske og etniske grupper, og da gjerne med et kritisk blikk på hvordan geografi kan utgjøre basis for sosial eksklusjon. Graham og Marvin (2001) har i sine studier vektlagt hvordan teknologi og de bygde omgivelser kan medvirke til en økende ”oppsplintring” av metropole områder, hvor en konsekvens kan være at ressursvake mennesker i større grad geografisk isoleres. Økonomi, sosiale og kulturelle forskjeller er også antatt påvirker segregasjonsmønstre. Sosial og kulturell distanse mellom mennesker i språk, religion og tradisjon kan gjenspeiles i geografisk atskillelse mellom ulike grupper og deres bosteder. Ifølge Blom (2001) kan negative aspekter ved segregasjon være isolasjon, fattigdom, svekket vedlikehold av boligmassen og økt kriminalitet og gjengdannelser. Det er også en uttrykt bekymring blant politikere i mange europeiske byer om at segregasjon kan medføre en svekkelse av samfunnets sosiale kohesjon (Forrest & Kearns 2001).

Skal man forstå hvordan segregasjonsmønstre oppstår og vedvarer er det som Atkinson (2008) påpeker også viktig å rette søkelyset på de mer ressurssterke grupper i samfunnet og deres bostedspreferanser og flyttemotiver. Flere har da også fokusert på hvordan relativt ressurssterke mennesker tenderer mot å geografisk klynge seg sammen i områder av byen, fundert på et ønske om å bo romlig nært de mennesker man opplever som

like en selv (Davis 2006, Low 2006, Watt 2009, Atkinson 2006). Begrepet ”livsstilsenklave” kan i denne sammenheng være relevant for å belyse hva slags sted Årvollskogens informanter konstruerer gjennom sin praksis og sine fortellinger. Ifølge Bellah *et al* kan en livsstilsenklave forstås som følgende:

A lifestyle enclave is formed by people who share some feature of private life. Members of a lifestyle enclave express their identity through shared patterns of appearance, consumption, and leisure activities, which often serve to differentiate them sharply from those with other lifestyles. They are not interdependent, do not act together politically, and do not share a history. If these things begin to appear, the enclave is on the way to becoming a community. Many of what are called *communities* in America are mixtures of *communities* in our strong sense and *lifestyle enclaves* (2008:335, forfatterens uthevelser).

Ordet ”enklave” impliserer her et avgrenset geografisk område i byen, hvor livsstil indikerer at områdets innbyggere antas å til en viss grad dele de samme fritidsinteresser. De beskrivelser informantene gir av Årvollskogen, hvordan de på ulikt vis identifiserer seg med og knytter tilhørighet til sitt nabolag, samt den sosiale og individuelle praksis de både beskriver og i ulik grad selv deltar i, gir holdepunkter for å kunne karakterisere Årvollskogen som en livsstilsenklave. En dominerende stedsrepresentasjon av Årvollskogen som et sted for de ”sporty og friluftinteresserte”, samt en tilhørende stedsrepresentasjon av Årvollskogen som et sosialt fellesskap dominert av småbarnsfamilier opptatt av å gi sine barn en oppvekst preget av slike aktiviteter, er en forestilling som går igjen. Selv om vi har sett at det er flere nyanser under overflaten er allikevel dette dominante stedsrepresentasjoner som innbyggerne på ulikt vis må ta stilling til. Flere har et ønske om å tilhøre et sosialt fellesskap med de tilhørende assosiasjoner en framtrædende livsstil i nabolaget gir som en primær beveggrunn for å søke seg til Årvollskogen. Andre igjen vurderer dette som et positivt tilleggspunkt og noe som de kan identifisere seg med. Videre har man de som ikke nødvendigvis identifiserer seg med dette, men allikevel anlegger alternative strategier for å konstruere tilhørighet til og identifikasjon med nabolaget. Til slutt kommer de som søker seg vekk fra området, eller unngår området nettopp av en mangel på identifikasjon med de kulturelle verdier innskrevet i nabolagets symbolske landskap.

Bellah *et al* (2008) trekker også et skille mellom livsstilsenklaver og ”community”. Årvollskogen er ikke et fellesskap i en tradisjonell forstand forstått som et lokal- eller bygdesamfunn der ”alle kjenner alle”. Dog er det en rådende oppfatning blant informantene at Årvollskogen allikevel er et sosialt fellesskap. Denne forestillingen synes å være basert på en oppfatning om et sosialt homogent nabolag, i kombinasjon med hvordan den arkitektoniske utformingen skaper et visuelt innbydende inntrykk av Årvollskogen som et lite lokalsamfunn.

Slik Sofie beskrev det foregår den sosiale interaksjonen gjerne i mindre grupper der man kan knytte bekjentskaps- og vennerettverk, men samtidig vil en vennlig tone i nabolaget der mennesker prater og hilser på hverandre bidra til å skape en positiv sosial atmosfære. Dette mylderet av sosial aktivitet blant ”like mennesker” kan sies å bidra til at Årvollskogen utgjør et *forestilt* sosialt fellesskap, selv om de sosiale båndene ikke nødvendigvis er sterke. Flere av informantene velger en tilhørighet basert på en forestilling om at det er et nabolag med mennesker ”like dem selv”, og bostedet blir for flere en viktig komponent i deres livsstilsutfoldelse. Som Savage *et al* (2005) framholder så er det *oppfatningen* av nabolagets ”sosiale tone” uavhengig av om man kjenner naboene eller ønsker å kjenne dem som er en avgjørende faktor for å kunne konstruere en ”valgt tilhørighet.”

”Trygghet gjennom likhet” er et moment som preger hvordan informantene forholder seg til sitt nabolag. I en britisk kontekst argumenterer Atkinson (2006) for at middelklasse mennesker ofte forsøker å trekke seg tilbake i beskyttede enklaver. Dette er strategier for å håndtere kontakt med sosialt forskjellige eller ”risky” grupper av mennesker basert på en romlig og sosial unnvikelse, og er knyttet til Watts (2009) begrep om ”middle-class disaffiliation”. Atkinson (2006) tegner videre opp en typologi for å fange opp preferanser og ulike motiver for selvvalgt isolasjon, og hvordan dette i ulik grad manifesterer seg i byens sosiale og fysiske struktur. Den mest ekstreme form er hva blant annet Davis (2006) identifiserer som ”gated communities” hvor fysiske grenser i form av inngjerdinger i kombinasjon med overvåkning har som funksjon å sikre et territoriums sosiale homogenitet og å motvirke uvedkommendes inntrengning. Forstår man Årvollskogen som en livsstilsenklave kan denne plasseres i et mellomstilt i Atkinsons typologi, karakterisert av hva han kaller ”inkubasjon”: ”A key aspect of such residential choice, when this can be exercised, is to link home to work, schooling, leisure and other key functions that support the social life of households. In another sense, incubation is about achieving shelter (2006:822).”

Atkinson argumenterer videre for at søken etter trygghet gjennom bostedsvalg i stor grad er drevet av en fryktkultur. Man klynger seg geografisk sammen på grunnlag av hva man oppfatter som mennesker med en lik identitet, livsstil og mennesker tilhørende samme livsfase. Som Sibley poengterer er fokuset på å trekke grenser ofte framtrædende i byer der et etnisk mangfold kan skape usikkerhet rundt nasjonal identitet: ”More generally, it might be argued that uncertainty about national identity leads to increased concern with borders and the attempted removal of abject others. This simplifies the question of identity, and the rejection or exclusion of others is assumed to give greater security (1999:124).”

Man skal her være varsom med å tillegge frykt en for stor betydning i informantenes flyttemotiver og i hvordan de konstruerer stedet Årvollskogen. Dog viser det seg i det empiriske materialet en gjennomgående bekymring knyttet til steder med høy andel av hva som refereres til som ”utlendinger”, ”innvandrere” eller ”fremmedkulturelle”. Gjennom beskrivelser av Årvollskogen konstrueres det symbolske grenser fundert på hvilke type mennesker som forstås som tilhørende Årvollskogen og til dels Årvoll forøvrig. Gjennom sine fremstillinger frakobler informantene Årvollskogen romlig fra Groruddalen og søker i stedet å la det assosieres med Grefsen/Kjelsås. Dette baseres på en oppfattelse om at menneskene på den ”vestlige siden av skogen” står kulturelt nærmere dem selv.

Som et relativt nytt boligkompleks og ved å være et nytt tilskudd i et etablert boligstrøk utbygd på 1950-tallet er det bemerkelsesverdig hvordan informantene i så sterk grad opplever hva Mazanti og Pløger (2003) karakteriserer som ”et meningsfylt sted”. Årvollskogen betraktet isolert fra omgivelsene for øvrig har en svært kort historie, men som det kommer fram gjennom informantenes rike beskrivelser har de allikevel dannet tydelige oppfatninger og meninger om sitt nabolag. Selv innflyttere har etter kort botid kommet langt i å konstruere stedet gjennom egen praksis, men også gjennom på ulikt vis å knytte seg til ”de store fortellinger” om Årvollskogen. Som Dovey (2010) påpeker så er ofte konstruksjonen av en ”stedskaraktet” en viktig markedsstrategi blant eiendomsutviklere. Gjennom fysisk design og markedsføringen av et nyutviklet nabolag kan dette resultere i hva han omtaler som ”an instant place identity”. En enklaveaktig og beskyttende fysisk utforming i kombinasjon med umiddelbar nærhet til marka utgjør de viktigste komponentene det trekkes på i boligannonser for Årvollskogen. Det bringes lovnader om et ideelt bosted for småbarnsfamilier orientert mot gode bomiljø og muligheten for sosialt samvær med andre, samt muligheten for å pleie sine fritidsinteresser i nabolagets omgivelser, som i denne boligannonse:

Er du opptatt av gode oppvekstvilkår for barn? Setter du pris på umiddelbar nærhet til marka og godt bomiljø? Da er Årvollskogen et fantastisk alternativ! Årvollskogen er nemlig et ELDORADO FOR BARNEFAMILIER med stort flott og bilfritt parkområde, fortrinnsrett i koselig barnehage og ikke minst myldrer det av fornøyde barn i alle aldre. Er du i tillegg friluftinteressert eller glad i å trene, ligger Lillomarka som ”aller nærmeste nabo” med flott turterreng sommer som vinter, idylliske badevann og betjente markastuer (bruk av store bokstaver i originaltekst).²⁸

Selv om Årvollskogen fra arkitektenes hold var tenkt å skulle utgjøre ”et mangfoldig fellesskap”, blant annet ved hjelp av et mangfold av leilighetstyper tenkt å tiltrekke ulike kjøpergrupper, er det lite som tyder på at dette har blitt realisert. Som flere av de intervjuede

²⁸ <http://www.finn.no/finn/realestate/homes/object?finnkode=24435963> (besøkt 03.04.2011)

eiendomsmeidlerne kan fortelle var det i begynnelsen mange eldre som kjøpte leilighet i Årvollskogen, hvorav flere senere har flyttet vekk fra nabolaget da de opplevde barnelek som støyende. Denne kombinasjonen av en markedsføring av Årvollskogen mot et bestemt segment, hvordan innbyggerne rekrutterer sine egne venner til å kjøpe i nabolaget, og hvordan Årvollskogen over relativt kort tid har ”blitt satt på kartet”, utgjør i kombinasjon en seleksjonsmekanisme for innflyttere som kan tenkes bidrar til å ytterligere befeste en tydelig stedsidentitet: Årvollskogen som en livsstilsenklave for mennesker i en livsfase med små barn, opptatt av sunne og tradisjonelle norske fritidsaktiviteter knyttet til bruk av marka.

I denne oppgaven har jeg i mindre grad vektlagt betydningen av det økonomiske, og heller fokusert på sosiale og kulturelle faktorer knyttet til hvordan informantene konstruerer sitt bosted. Økonomisk kapital strukturerer de muligheter den enkelte husholdning har på boligmarkedet, og man skal derfor være forsiktig med å overdrive betydningen livsstilspreferanser har for flyttemotiver og bostedsvalg. Det er også blant enkelte reist tvil om hvorvidt livsstilsfaktorer egentlig har fått en økt betydning i forhold til tradisjonelle faktorer som demografi og økonomi for menneskers bostedsvalg (Heijs *et al* 2011, Jansen 2012). Dog kan funn i denne oppgaven indikere at når man først har bosatt seg i Årvollskogen, så vil livsstil være et relevant aspekt i en strategi for å konstruere bostedet på en bestemt måte gjennom identifikasjon og tilhørighet. Selv om livsstilspreferanser ikke nødvendigvis har vært en primær beveggrunn for å flytte til Årvollskogen synes det allikevel som viktig for informantene å forsvare og å rettferdiggjøre sitt bosted og bostedsvalg gjennom å trekke på de ovennevnte fortellingene om Årvollskogen.

Det Massey (2005) kaller ”the throwntogetherness of place” henspiller på et mangfoldig grunnlag for steders konstruksjon. Gjennom intersubjektive forhandlingsprosesser om meningstilskrivelse vil bestemte stedsrepresentasjoner konstrueres og vinne fram, mens andre igjen skyves til siden. Selv om det er mer mangfoldig i Årvollskogen enn hva de dominante stedsrepresentasjoner skulle gi inntrykk av, så viser det seg at kampen om å konstruere og definere Årvollskogen slik det gjøres er viktig for å ivareta og styrke nabolaget som en kollektiv ressurs hvor man kan trekke på for å akkumulere sosial og kulturell kapital. Som Bourdieu påpeker vil evnen til å dominere rom (herunder bosted) og evnen til å tilegne seg goder fordelt i rommet avhenge av kapital: ”Kapitalen gjør det mulig å holde avstand til uønskede personer og saker samtidig som en nærmer seg ønskede personer og saker [...] (1996:154-155).

8. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg rettet søkelyset på hvordan et utvalg forhenværende og nåværende innbyggere konstruerer Årvollskogen som sted. Ved hjelp av en analytisk innfallsvinkel der jeg har belyst informantenes ulike strategier for å konstruere en stedsidentifikasjon og stedstilhørighet har jeg vist hvordan Årvollskogen som sted konstrueres. Basert på en forståelse av hvordan identiteter konstrueres relasjonelt gjennom distinksjon og grensedragninger har jeg også vektlagt å belyse hvilke konstituerende utsider informantene trekker på i sin stedskonstruksjon. Hvordan ens identitet og livsstil knyttes til ens bosted, og hvordan tilsvarende andre grupper og livsstiler knyttes til andre steder kan bidra til å forstå hvordan bestemte stedsrepresentasjoner konstrueres og opprettholdes. Jeg oppsummerer i det følgende oppgavens sentrale poenger, blant annet hvordan Årvollskogen kan forstås å være et uttrykk for en såkalt livsstilsenklave.

8.1 Årvollskogen som et sted for de sporty og friluftinteresserte

Hvordan Årvollskogen framstilles i media og boligannonser som et eldorado for sporty mennesker med interesse for idrettslige aktiviteter og friluftsliv går også igjen i informantenes fortellinger. Dette synes å være en dominerende stedsrepresentasjon som innflyttere og utflyttere så vel som pionerbeboere alle tar stilling til i sin konstruksjon av stedet Årvollskogen. Blant informantene var det flere som var aktive brukere av marka til sykling, ski- og turgåing, mens også noen var mindre aktive. For de aktive var dette en viktig kilde til å identifisere seg med og å knytte tilhørighet til Årvollskogen. Slik en eiendomsmegler hevdet at Årvollskogen har blitt ”satt på kartet” som et bosted assosiert med en sporty livsstil, kan det tenkes nabolaget har en tiltrekningskraft på en selektert gruppe på boligmarkedet. Nærhet til marka og de rekreasjonsmuligheter dette gir synes da også å ha vært et viktig premiss for de fleste informantenes bostedsvalg. Som Torstein med henvisning til Birken sa han følte seg ”som i målgruppa”, og Vibeke som ved å selv ha en sporty livsstil karakteriserte Årvollskogen som ”veldig meg”, er begge uttrykk for en valgt tilhørighet til en bestemt type sted. Den kulturelle kapitalen Årvollskogen gir gjennom muligheten for en bestemt livsstilsutfoldelse synes viktig for disse og flere av informantene.

Fortellingen til Trude viser at man ikke nødvendigvis må være sportslig aktiv for å kunne føle tilhørighet til Årvollskogen. Trude var opptatt av å nyansere denne stedsrepresentasjonen ved å framstille Årvollskogen som et nabolag med mange forskjellige mennesker. Ved å selv ikke identifisere seg med den framtrepende livsstilen assosiert med nabolaget ”forhandler” hun seg inn gjennom en konstruksjon av tilhørighet og identifikasjon basert i stedet på det sosiale nettverket hun har dannet seg. Dog viser Vigdis sin historie at der den kulturelle avstanden til nabolagets innbyggere blir *for* stor kan det føre til en følelse av ”out of place”.

Gjennom hvordan Årvollskogen konstrueres som et sted for de sporty og friluft aktive trekkes det også på flere konstituerende utsider. Årvollskogen konstrueres som et relativt landlig sted med naturorienterte mennesker gjennom en distingvering fra bysentrum og en urban livsstil. For de som blir referert til som blant annet ”ikke-vestlige innvandrere” avskrives Årvollskogen som et velegnet bosted da disse antas ikke deler den livsstil som er dominerende i området. På denne måten forsøkes relasjonen mellom Årvollskogen og en bestemt type mennesker som deler en livsstil å naturlig gjøres, hvor innvandrere gjennom å knyttes til blokkbebyggelse og Groruddalens drabantbyer ikke passer inn.

8.2 Årvollskogen som et sosialt fellesskap

Samtlige av informantene ville karakterisere Årvollskogen som et sosialt fellesskap. Denne oppfatningen synes å være basert på både hvordan den fysiske utformingen med et stort fellesareal i midten skaper inntrykket av et lite ”lokalsamfunn”, samt et yrende barneliv og hyppige sosiale aktiviteter i nabolaget. Til denne stedsrepresentasjonen forekom det også variasjoner i hvordan informantene posisjonerte seg. Enkelte var genuint opptatt av å bygge sosial kapital i nabolaget og hadde hatt dette som en viktig beveggrunn for å flytte til Årvollskogen. Flere av informantene hadde etablert vennskap med sine naboer, og sosial kapital synes også å ha vært viktig for flere tilflyttere gjennom å ha fått kjennskap om Årvollskogen og blitt rekruttert fra venner allerede bosatt i nabolaget.

Årvollskogen er ikke et sosialt fellesskap i en tradisjonell forstand der ”alle kjenner alle”. Flere oppga da også at de hadde mindre behov for å knytte tette bånd med sine naboer, og var heller mer orientert mot hva Savage *et al* (2005) omtaler som å håndtere avstand gjennom å knytte de ”rette typer bånd”. Selv om kontakt med naboene var mindre viktig for noen synes allikevel viktigheten av *hvem* man har som naboer å være gjennomgående. I sine

vurderinger av naboene trakk informantene fram at det var viktig å være omgitt av ”mennesker like dem selv”, blant annet forstått som fornuftige mennesker opptatt av å leve i et velordnet nabolag. Denne forestillingen om likhet fungerer som en kilde til trygghet, og Årvollskogen har derfor som funksjon å være et forestilt fellesskap hvor antagelsen om ”like mennsker” skaper forutsigbarhet i hverdagen for informantene. Dette muliggjør en sosial kapital preget av svake bånd og skaper et favorabelt sosialt klima i nabolaget, og danner videre et grunnlag for å kunne identifisere seg med og å føle tilhørighet til nabolaget og dets innbyggere, uavhengig av hvorvidt man omgås sosialt.

Med henblikk på informantenes konstruksjon av Årvollskogens sosiokulturelle karakter ble det trukket primært på to konstituerende utsider. Flere følte behov for å ta avstand fra hva som ble omtalt som blant annet ”vestkantsnobber” og en rikmannskultur.

Årvollskogen ble i dette henseende sammenlignet med steder som Frogner og Vinderen på Oslos Vestkant, hvortil Årvollskogen ble framholdt som en kontrast preget av ordinære, jordnære og ujålete mennesker som er lite opptatt av status. Flere av småbarnsfamiliene var også opptatt av å ikke la sine barn vokse opp i områder de mente var preget av å være etnisk-homogent norsk med pengeorienterte mennesker.

”Innvandrere” utgjorde i dette henseende også en konstituerende utside. I ulik grad uttrykte informantene bekymring for det de oppfattet som en for stor kulturell avstand til mennesker med en ikke-vestlig landbakgrunn. Negativ medieomtale av Groruddalen synes her å ha innvirket på flere av informantenes forestillinger, hvor et eventuelt innslag av for mange med en annen etnisk bakgrunn ble framholdt som uønsket. Igjen er ”trygghet gjennom likhet” et underliggende premiss for en sådan oppfatning, hvor det som oppfattes som en sosial homogenitet i Årvollskogen forsøkes beskyttet gjennom å konstruere andre grupper som ikke-tilhørende. Hvordan nærhet i det sosiale rommet her svarer til nærhet i det fysiske rommet er strategisk for informantene med henblikk på akkumulering av sosial og kulturell kapital en sådan sammenklynging kan gi.

8.3 Årvollskogen som en livsstilsenklave

Jeg har argumentert for at Årvollskogens fysiske utforming utgjør en mulighetsskapende arkitektur for en bestemt livsstilsutfoldelse knyttet til sportslige og friluftorienterte aktiviteter, samt til å være et velegnet sted for barneoppdragelse. Å være eksponert for hverandre i et oversiktlig, skjermet og avgrenset territorium kan ha den effekt å styrke en

bestemt sosial orden i nabolaget. Hvordan den fysiske utformingen muliggjør møter mellom naboene, og ved at Årvollskogen er slik informantene beskriver som et sted for sosiale mennesker, vil i kombinasjon kunne sies å ha en konformitetsdannende effekt. For noen kan dette oppleves som beklemmende, mens andre igjen nettopp vurderer denne synligheten overfor hverandre som et positivt aspekt ved nabolaget. Det Bourdieu (1996) med henblikk på akkumuleringsstrategier for ulike typer kapital kaller ”utbyttet av lokaliteten”, kan her forstås gjennom å betrakte Årvollskogen som en scene hvorpå man kan utspille sin identitet. For treningsglade og friluftinteresserte mennesker gir Årvollskogen en mulighet for å kunne pleie ens fritidsinteresser, hvor dette kan foregå i harmoni med overføring av tradisjonelle norske middelklasseverdier til neste generasjon gjennom barneoppdragelse i et velordnet nabolag og i naturnære omgivelser.

Å forsvare sitt nabolag som en ressurs i et sådant henseende synes viktig for informantene og kommer til syne gjennom de grensedragninger som foretas. Årvollskogen verken oppleves som eller ønskes at skal være en del av Groruddalen, og informantene føler at de i stedet har mer til felles med Grefsen/Kjelsås. Denne diskursive grensedragningen finner sin materielle ekvivalent i Riksvei 4, som ved å dele Bydel Bjerke i to forstås av informantene som en grense mellom de ”hvite” og ”fargede” deler av bydelen. Årvollskogen og Årvoll for øvrig forsøkes således av informantene å frakobles romlig fra et område som oppfattes som negativt og som de identifiserer seg imot. Denne strategien kan tolkes som et forsvar mot fremmede elementer som man frykter vil forringe nabolagets egnethet for akkumulering av de ulike kapitalformer.

Årvollskogens fysiske utforming i kombinasjon med en bestemt livsstil assosiert med nabolaget danner grunnlag for at det kan betegnes som en livsstilsenklave. Informantene søker trygghet gjennom medlemsskap i et forestilt fellesskap basert på likhetstrekk i livsstil og livsfase. Den tydelige stedsidentiteten som konstrueres kan synes å styrke den interne sosiale homogeniteten godt hjulpet av beskyttende grensedragninger og kontrasteringer mot omgivelsene. Informantene i Årvollskogen kan med andre ord sies å snu ryggen til Groruddalen og vil i stedet sole seg i glansen av ”storebror” et par steinkast over skogen til Vest.

8.4 Oppgavens overførbarhet

Oslo vil i de nærmeste tiårene oppleve en markant befolkningsvekst hvorav en betydelig andel vil skyldes innvandring (Amlo 2006). Befolkningsveksten og et større innslag av mennesker med ikke-etnisk norsk bakgrunn i Oslo har lenge vært viet oppmerksomhet i lokale og nasjonale medier, hvor påstander om såkalt gettoisering og bekymringer knyttet til etnisk segregasjon har vært framtreddende. Jeg har innledningsvis i tråd med Atkinson (2006) argumentert for at en sosioromlig fordeling av ulike grupper i byer ikke utelukkende kan forstås gjennom et fokus på hva antas som ”problemområder”. I denne studien har jeg forsøkt å vise hvordan informantene konstruerer Årvollskogen relasjonelt ved å plassere det i en bredere symbolsk geografi i Oslo. Å forstå hvordan mennesker subjektivt og intersubjektivt konstruerer sitt bosted gjennom distingveringer, sammenligninger og grensedragninger kan bidra til en bedre forståelse av menneskers flyttemønstre og bostedsvalg, og viser hvordan menneskers konstruksjon av sitt bosted må forstås i en bredere geografisk kontekst.

Som en kvalitativ studie gis det ikke grunnlag for å generalisere, men allikevel kan den empiriske analysen bidra med verdifull informasjon til videre forskning på nabolag og flytting i Oslo. Et tema for videre forskning kan også være om nabolag slik som Årvollskogen forstått som en livsstilsenklave kan være uttrykk for en økende trend i eiendomsutviklingsindustrien, hvor nabolag i større grad blir skreddersydd for og markedsført mot bestemte livsstils- og livsfasesegment.

Litteratur

- Agnew, J. 1989. The Devaluation of Place in Social Science. I: Agnew, J. A. & J. S. Duncan (eds). *The Power of Place: Bringing Together Geographical and Sociological Imaginations*. Unwin Hyman, Boston.
- Amlo, U. K. 2006. Befolkning: Vi blir stadig flere. *Samfunnsspeilet*, Nr. 5/6, s. 7-20.
- Andersen, B. 2012. Oslo gettoiseres. I: Indregard, S. (red.). *Motgift. Akademisk respons på den nye høyreekstremismen*. Flamme Forlag & Forlaget Manifest, Oslo.
- Atkinson, R. 2006. Padding the Bunker: Strategies of Middle-class Disaffiliation and Colonisation in the City. *Urban Studies*, Vol. 43, No. 4, s. 819-832.
- Atkinson, R. 2008. Commentary: Gentrification, Segregation and the Vocabulary of Affluent Residential Choice. *Urban Studies*, Vol. 45, No. 12, s. 2626-2636.
- Augé, M. 1995. *Non-places: introduction to an anthropology of supermodernity*. Verso, London.
- Alvesson, M. & K. Sköldbberg. 2009. *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research*. SAGE Publications Ltd, London.
- Barlindhaug, R. 2005. Byutviklingsprogrammet og storbyens boligmarked. I: Barlindhaug, R. (red.). *Storbyens boligmarked – drivkrefter, rammebetingelser og handlingsvalg*. Spartacus Forlag, Oslo.
- Bauman, Z. 2006. *Flytende modernitet*. Vidarforlaget A/S, Oslo.
- Baumgartner, M. P. 1988. *The moral order of a suburb*. Oxford University Press, New York.
- Beauregard, R. A. 2006. *When America Became Suburban*. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Bellah, R. N. Et al. 2008. *Habits of the Heart: Individualism and Commitment in American Life*. University of California Press, California.
- Berg, N. G. & H. K. Lysgård. 2004. Ruralitet og urbanitet – bygd og by”. I: Løfgren, A. m.fl. (red.). *Mennesker, steder og regionale endringer*. Tapir Forlag, Trondheim.
- Berger, P. L. & T. Luckmann. 2000. *Den samfunnsskapte virkelighet*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Blom, S. 2001. Økt bokonsentrasjon blant innvandrere i Oslo – er toppen snart nådd? *Samfunnsspeilet*, Nr. 2, s. 69-80.
- Bourdieu, P. & L. J. D. Wacquant. 1992. *An Invitation to Reflexive Sociology*. Blackwell Publisher, Oxford.
- Bourdieu, P. 1995. *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Pax Forlag A/S, Oslo.
- Bourdieu, P. 1996. *Symbolsk makt. Artikler i utvalg*. Pax Forlag A/S, Oslo.
- Brace, C. 2003. Landscape and identity. I: Robertson, I. & P. Richards (eds). *Studying Cultural Landscapes*. Hodder Arnold, London.
- Brattbakk, I. & T. Hansen. 2005a. Drabantbyene – bedre enn sitt rykte? I: R. Barlindhaug (red.). *Storbyens boligmarked. Drivkrefter, rammebetingelser og handlingsvalg*. Spartacus, Oslo.
- Brattbakk, I. & T. Hansen 2005b. *Endringsprosesser i norske drabantbyer*. Byggforsk skriftserie Vol. 6. Norges Byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Bridge, G. 2005. It's Not Just a Question of Taste: Gentrification, the Neighbourhood, and Cultural Capital. *Environment and Planning A*, Vol. 38, s. 1965-1978.
- Bridge, G. 2006. Perspectives on Cultural Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies*, Vol. 43, No. 4, s. 719-730.
- Burr, V. 1995. *An Introduction to Social Constructionism*. Routledge, London.
- Butler, T. & G. Robson. 2001. Social Capital, Gentrification and Neighbourhood Change in London: A Comparison of Three South London Neighbourhoods. *Urban Studies*, Vol. 38, No. 12, s.

- 2145-2162.
- Butler, T. & G. Robson. 2003. Negotiating Their Way In: The Middle Classes, Gentrification and the Deployment of Capital in a Globalising Metropolis. *Urban Studies*, Vol. 40, No. 9, s. 1791-1809.
- Bydel Bjerke. 2011. *Utfordringsnotat om demografi og levekår i Bydel Bjerke*. Oslo Kommune Bydel Bjerke, Notat 1, 2011.
- Clapson, M. 2003. *Suburban Century: Social Change and urban growth in England and the USA*. Berg, Oxford.
- Cloke, P. *Et al.* 1991. *Approaching Human Geography: An Introduction to Contemporary Theoretical Debates*. The Guildford Press, New York.
- Crang, M. 1998. *Cultural Geography*. Routledge, London.
- Cresswell, T. 2004. *Place: a short introduction*. Blackwell Publishing Ltd, Oxford.
- Davis, M. 2006. *City of Quartz: Excavating the Future in Los Angeles*. Verso, London.
- Dovey, K. 2010. *Becoming Places: Urbanism/Architecture/Identity/Power*. Routledge, New York.
- Duncan, J. S. & N. G. Duncan. 2004. *Landscapes of Privilege: The Politics of the Aesthetic in an American Suburb*. Routledge, New York.
- Eliesen, G. m.fl. 2010. *Oppdag Groruddalen! En kulturhistorisk guide*. Byantikvaren i Oslo, Oslo.
- Esmark, A. m.fl. 2005. Sosialkonstruktivistiske analysestrategier – en introduktion. I: *Esmark, A. Et al. (red.). Sosialkonstruktivistiske analysestrategier*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.
- Fishman, R. 1987. *Bourgeoise Utopias: The Rise and Fall of Suburbia*. Basic Books, New York.
- Florida, R. 2004. *The Rise of the Creative Class: ...and how it's transforming work, leisure, community, & everyday life*. Basic Books, New York.
- Forrest, R. & A. Kearns. 2001. Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies*, Vol. 38, No. 12, s. 2125-2143.
- Foucault, M. 1991. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Penguin Books Ltd, London.
- Friedman, T. L. 2007. *The World is Flat: A Brief History of the Twenty-First Century*. Picador, New York.
- Gakkestad, K. 2003. *Romsås – en stigmatisert bydel? En studie av territoriell stigmatisering: Medias rolle og konsekvenser for beboerne*. Hovedoppgave i samfunnsgeografi. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Giddens, A. 1991. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the late Modern Age*. Cambridge Polity Pres, Cambridge.
- Goss, J. 1999. Modernity and Postmodernity in the Retail Landscape. I: *Anderson, K. & F. Gale (eds). Cultural Geographies*. Longman, Australia.
- Graham, E. 2005. Philosophies underlying human geography research. I: *Flowerdew, R. & D. Martin (eds). Methods in Human Geography: A guide for students doing a research project*. Pearson Education Limited, Essex.
- Graham, S. & S. Marvin. 2001. *Splintering Urbanism: Networked Infrastructures, Technological Mobilities and the Urban Condition*. Routledge, New York.
- Hall, S. 1996. Introduction: Who Needs 'Identity'? I: *Hall, S. & P. Du Gay (eds). Questions of Cultural Identity*. SAGE Publications, London.
- Hall, T. 2001. *Urban Geography*. Routledge, London.
- Hammersley, M. & P. Atkinson. 2007. *Ethnography*. Routledge, New York.
- Hansen, F. & K. Simonsen. 2005. *Geografiens videnskabsteori: en introducerende diskussion*. Roskilde Universitetsforlag, Roskilde.
- Haraway, D. J. 1991. *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. Free Association Books, London.

- Harvey, D. 1989. From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism. *Geografiska Annaler, Series B, Vol. 71, No. 1, s. 3-17.*
- Harvey, D. 1996. *Justice, Nature & the Geography of Difference.* Blackwell Publishing, Oxford.
- Heijs, W. Et al. 2011. Re-searching the Labyrinth of Life-Styles. *Journal of Housing and the Built Environment, Vol. 26, No. 4, s. 411-425.*
- Held, D. & A. McGrew. 2000. The Great Globalization Debate: An Introduction. I: *Held, D. & A. McGrew (eds). The Global Transformations Reader. An Introduction to the Globalization Debate.* Blackwell Publishers Ltd, Cambridge.
- Hubbard, P. 2006. *City.* Routledge, New York.
- Jacobs, J. 1993. *The Death and Life of Great American Cities.* The Modern Library, New York.
- Jansen, S. J. T. 2012. What is the worth of values in guiding residential preferences and choices? *Journal of Housing and the built Environment, Vol. 27, No. 3, s. 273-300.*
- Jørgensen, M. & L. Phillips. 2002. *Discourse Analysis as Theory and Method.* SAGE Publications Ltd, London.
- Kleinhans, R. Et al. 2007. Understanding Social Capital in Recently Restructured Urban Neighbourhoods: Two Case Studies in Rotterdam. *Urban Studies, vol. 44, Nos. 5/6, s. 1069-1091.*
- Knox, P. L. 2008. *Metroburbia, USA.* Rutgers University Press, London.
- Kvale, S. 1997. *Det kvalitative forskningsintervju.* Ad Notam Gyldendal AS, Oslo.
- Lees, L. 2001. Towards a Critical Geography of Architecture: The Case of an Ersatz Colloseum. *Ecumene, Vol. 8, No. 1, s. 51-86.*
- Lefebvre, H. 1991. *The Production of Space.* Blackwell Publishing Ltd, Oxford.
- Ley, D. 2003. Forgetting postmodernism? Recuperating a social history of local knowledge. *Progress in Human Geography, Vol. 27, No. 5, s. 537-560.*
- Low, S. 2006. How Private Interests Take Over Public Space: Zoning, Taxes, and Incorporation of Gated Communities. I: *Low, S. & N. Smith (eds). The Politics of Public Space.* Routledge, New York.
- Lupi, T. & S. Musterd. 2006. The Suburban "Community Question". *Urban Studies, Vol. 43, No. 4, s. 801-817.*
- Malpas, J.E. 1999. *Place and Experience: A Philosophical Topography.* Cambridge University Press, Cambridge.
- Massey, D. 1994. *Space, Place and Gender.* Cambridge Polity Press, Cambridge.
- Massey, D. 2005. *For Space.* SAGE Publications Ltd, London.
- Mazanti, B. & J. Pløger. 2003. Community Planning – From politicized Places to Lived Spaces. *Journal of Housing and the Built Environment, Vol. 18, No. 4, s. 309-327.*
- Mazanti, B. 2007. Choosing residence, community and neighbours – theorizing families' motives for moving. *Geografiska annaler. Series B, Vol. 89, No. 1, s. 53-68.*
- McHoul, A. & W. Grace. 1995. *A Foucault Primer: Discourse, Power and the Subject.* UCL Press Limited, London.
- Middleton, A. Et al. 2005. Social Capital and Neighbourhoods that Work. *Urban Studies, Vol. 42, No. 10, s. 1711-1738.*
- Myhre, J. & K. Kjeldstadli. 1995. *Oslo – Spenningen by.* Pax Forlag A/S, Oslo.
- Ohmae, K. 2005. *The Next Global Stage: Challenges and Opportunities in our Borderless World.* Wharton School Publ., Upper Saddle River, N.J.
- Orwell, G. 1984. *1984: Storebror ser deg!* Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.
- Oslo Kommune ved Plankontoret for Groruddalssatsningen. 2008. *Oppstartsdokumentasjon Groruddalssatsningen (Rapport utarbeidet av PwC).*
- Oslo Kommune og Akershus Fylkeskommune. 2009. *Befolkningsframskrivning for Akershus og Oslo*

2010-2030.

- Peet, R. 1998. *Modern Geographical Thought*. Blackwell Publishing, Oxford.
- Plan- og Bygningsetaten. 2012. *God boligfortetting i Oslo: eksempelsamling*. Oslo Kommune Plan- og Bygningsetaten, August 2012.
- Power, A. 1996. Area-based Poverty and Resident Empowerment. *Urban Studies*, Vol. 33, No. 9, s. 1535-1564.
- Putnam, R. D. 2000. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster Paperbacks, New York.
- Relf, E. 1976. *Place and Placelessness*. Pion, London.
- Robertson, D. 2013. Knowing Your Place: The Formation and Sustenance of Class-Based Place Identity. *Housing, Theory and Society*, s. 1-16.
- Robertson, I. & P. Richards. 2003. Introduction. I: *Robertson, I. & P. Richards (eds). Studying Cultural Landscapes*. Hodder Arnold, London.
- Rose, G. 1995. Place and identity: a sense of place. I: *Massey, D. & P. Jess (eds). A Place in the World? Places, Cultures and Globalization*. Oxford University Press Inc., Oxford.
- Røe, P.G. 2009. Forstaden som sted. I: *Berg, N. G. m.fl. (red.). Mennesker og steder i samspill*. Tapir akademisk forlag, Trondheim.
- Said, E. W. 1994. *Orientalisme: Vestlige oppfatninger av Orienten*. J. W. Cappelens Forlag AS, Oslo.
- Savage, M. Et al. 2005. *Globalization & Belonging*. SAGE Publications Ltd, London.
- Sennett, R. 1992. *The Fall of Public Man*. W. W. Norton & Company, Inc., New York.
- Sennett, R. 1999. *Det fleksible menneske. Eller arbeidets forvandling og personlighetens nedsmelting*. Forlaget Hovedland, Høbjerg.
- Sibley, D. 1999. Creating Geographies of Difference. I: *Massey, D. et al. (eds). Human Geography Today*. Polity Press, Cambridge.
- Talen, E. 1999. Sense of community and neighbourhood form: an assessment of the social doctrine of new urbanism. *Urban studies*, Vol. 36, No. 8, s. 1361–1379.
- Thagaard, T. 2009. *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, Bergen.
- Valentine, G. 2002. At the Drawing Board: Developing a Research Degree. I: *Limb, M. & C. Dwyer (eds). Qualitative Methodologies for Geographers*. Arnold, London.
- Vaage, O. F. 2004. Mest mosjon og idrett blant de med høy inntekt og utdanning. *Samfunnsspeilet*, Nr. 5, s. 31-40.
- Watt, P. 2009. Living in an oasis: middle-class disaffiliation and selective belonging in an English suburb. *Environment and Planning A*, Vol. 41, s. 2874-2892.
- Aakvaag, G. C. 2008. *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt Forlag, Oslo.

Vedlegg 1

UNDERSØKELSE AV GRUNNER TIL FLYTTING BLANT INNBYGGERE I OSLOREGIONEN

Vi har igangsatt et forskningsprosjekt hvor vi vil intervju innbyggere som er i "flyttemodus", det vil si de som ønsker å flytte, som nettopp har flyttet, eller som planlegger å flytte. Vi vil også intervju noen av dem som vil være i ro der de bor. Vi har valgt ut noen områder i Oslo-regionen.

Det kan være mange grunner til at folk flytter på seg (i en stor byregion), for eksempel ønske om større eller mindre plass, ønske om å flytte nærmere familie eller venner, ønske om å flytte til mer sentrale bystrøk, ønske om å bo i mer landlige strøk med egen hage og grønne omgivelser, eller ønske om kortere vei til arbeid, skole eller barnehage. Kanskje noen også ønsker å flytte fra et nabolag de ikke trives i? Mange ville sikkert nevne andre grunner.

Vi vet mye om flyttemønstre (hvor folk flytter, til og fra) slik dette kan måles ved hjelp av flyttestatistikk fra Statistisk sentralbyrå, men vi vet lite om grunner til at enkeltpersoner eller familier flytter på seg. Derfor ønsker vi som byforskere å finne ut litt mer om hvorfor folk flytter fra en bydel eller et område i Oslo-regionen, til et annet. Kunnskaper om flyttegrunner kan ha betydning for hvordan vi planlegger byen og boligområdene våre.

Intervjuene vil omhandle bakgrunnsforhold som familiestatus og utdannelse, flyttehistorie under oppveksten, hvordan du bor nå, dine eventuelle grunner til å ønske å flytte osv. Intervjuene vil bli tatt opp på lydbånd. Intervjuet vil ta ca 1 time, og vi blir sammen enig om tid og sted for intervjuet. Dersom du ønsker å bli intervjuet hjemme kan gjerne også andre i husholdningen være med på intervjuet.

De som gjennomfører intervjuene med deg vil være masterstudenter i sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo. Forskergruppen vil publisere på bakgrunn av intervjuene, og hver av studentene vil skrive masteroppgave basert på data fra bydelen de intervjuer i. Du vil være anonym i all publisering fra prosjektet, og det er frivillig å delta i et intervju. Og dersom du nå takker ja til å delta i et intervju, kan du likevel når som helst innen prosjektslutt trekke deg. Prosjektslutt er 1. januar 2013. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

Intervjuer i Årvollskogen er Rune Carlsen. Om det er noen flere spørsmål rundt intervjuet eller intervjusituasjonen, ta kontakt med meg på telefon 97 76 93 93.

Prosjektleder: Oddrun Sæter, Høgskolen i Oslo/Storbyprogrammet (tlf. 22453052), prosjektmedarbeiderne: Førsteamanuensis Per Gunnar Røe, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Univ. i Oslo (tlf. 22855217), doktorgradsstipendiat Bengt Andersen, Høgskolen i Oslo/Storbyprogrammet (tlf. 22452781). Disse kan kontaktes om du vil snakke om prosjektet for øvrig.

Vennlig hilsen Oddrun Sæter

Vedlegg 2

INVITASJON TIL Å DELTA I INTERVJUUNDERSØKELSE

Mitt navn er Rune Carlsen og jeg er masterstudent i samfunnsgeografi ved Universitet i Oslo. Temaet for min masteroppgave er "livsstil og bostedsvalg", der jeg ser nærmere på betydningen av "stedsidentitet" for valg av bosted. Jeg er interessert i hvordan mennesker identifiserer seg med sitt bosted, hvilke forestillinger man har om eget bosted, og hvordan bostedsområdet brukes i det daglige. Jeg har valgt ut Årvollskogen i Oslo som casestudie, og ønsker å intervju enkeltpersoner og familier som enten nylig har flyttet til eller fra området, eller som har vært boende i området over en lengre periode. Masteroppgaven inngår også i et større prosjekt kalt "Flytting i Osloregionen" (se side 2 for mer utfyllende informasjon).

Derfor vil jeg med dette brevet invitere deg/dere til å delta i en intervjuundersøkelse som omhandler grunner til flytting og valg av bosted. Du/dere har blitt valgt ut i egenskap av å ha vært boende i Årvollskogen siden området ble ferdigstilt.

Er dere flere i husstanden, kan gjerne begge delta i intervjuundersøkelsen. Dersom kun én har mulighet/ønsker å delta, går dette også fint. Intervjuene vil fortrinnsvis bli foretatt i perioden 15.juni til 15.juli. Intervjuet vil vare ca. 1 time, og tid og sted kan eventuelt avtales nærmere. Denne henvendelsen vil også bli fulgt opp per telefon i etterkant av utsendelsen. Alle personopplysninger behandles konfidensielt og vil bli slettet ved prosjektets slutt. Prosjektet er også godkjent av Personvernombudet for forskning, Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste A/S.

Ønsker du å delta, eller har du flere spørsmål knyttet til prosjektet, er det bare å ta kontakt. Min kontaktinformasjon er som følger:

Rune Carlsen
Telefon: 97 76 93 93
Epost: runeca@student.sv.uio.no

Med vennlig hilsen

Rune Carlsen

Vedlegg 3

Intervjuguide med temaer og spørsmål

Brukes i prosjektet "Flytting i Osloregionen"

Versjon av 30.02.2011

A Bakgrunnsforhold – demografi og familie

- Alder og kjønn
- Landbakgrunn og etnisk bakgrunn (fødeland og foreldres fødeland)
- Utdannelse (fag og nivå; grunnskole, videregående skole, yrkesfaglig utdanning, høyskole/universitet – kort, høyskole/universitet – lang)
- Yrke (ansatt, selvstendig næringsdrivende, lederstilling etc.)
- Husholdets samlede inntekt (et anslag, hvis det er vanskelig, eller ikke ønskelig, å oppgi et eksakt tall)
- Arbeidssted og reisemåte til arbeid (personbil, tog, buss, t-bane, trikk, sykkel, gange)
- Sivil- og familiestatus (ung og singel, singel med barn, ungt par med barn, middelaldrende par med barn, middelaldrende par uten barn, eldre og eldre singel)
- Antall barn og barns alder
- Foreldre og svigerforeldres bosted

B Personlig stedshistorie og flyttemotiver (i det aktuelle området)

- Innflyttingstidspunkt/botid
  - Var området og (det sosiale) nabolaget nytt eller etablert ved innflytting?
- Livsfase på innflyttingstidspunkt (sivilstand, antall barn, barns alder, yrkesaktivitet, etc.)
- Årsaker til flytting fra forrige bosted ("push"-årsaker)
  - Hvor lenge bodde man der?
    - Om intervjuobjektet ikke har sagt noe om det, spør om det er noe i livet som har endret seg rundt/etter flyttingen/som evt. påvirket flyttingen. Det være seg sivilstand, jobbsituasjonen/jobbsted, fått barn osv
- Årsaker til flytting til nåværende bosted ("pull"-effekter)
  - Hadde man planlagt å forbli her – eller var/er dette bare en "mellomstasjon"?
- Hva slags type sted lette man etter (sosialt, kulturelt og materielt)?
  - Hvilke andre områder vurderte man/var man på visning andre steder/la man inn bud på bolig i et annet område?
    - Hvorfor ble nåværende området valgt (heller enn de andre som ble vurdert)?
    - I hvilken grad ble boligannonseens innhold/beskrivelse vektlagt?
- Hvilken forestilling hadde du om Årvollskogen før du flyttet dit?
- I hvilken grad fant man det man lette etter (sosialt, kulturelt, materielt) her?
- Etter å ha bodd her en stund, synes du virkeligheten stemmer overens med de forventningene du hadde til ditt nye bosted?
  - Hvis nei; hva er annerledes? Positivt eller negativt?
- Var husholdets medlemmer enige om valget?
  - Hvem hadde "siste ord"/hvem/hva avgjorde?
  - Var eventuelle barn uenige med de/den voksne? Hvorfor?
  - Har informanten/de andre i husholdet endret på sin oppfatning av området etter at man flyttet hit?
- Hvordan vil man karakterisere og vurdere området/nabolaget?
  - Materielt (klasse, fysisk utforming, geografi med mer)
  - Sosialt (bekjente, venner, holder folk seg for seg selv)
  - Kulturelt (matlukt, livsstiler, type mennesker med mer)

- ”Etnisk” (nasjonaliteter, annerledes/like en selv)
  - Demografi/befolkningssammensetning
- Jeg har sett at dere har noen husordensregler her i sameiet/borettslaget. Synes du dette er viktig å ha? I så fall hvorfor?
  - Er det noen regler du synes er viktigere enn andre eller noen du er uenige i? Hvorfor?
  - Jeg ser f.eks. at dere har forbud mot [barnevogner i oppgangen/parabolantennene/det å lagre ting på balkongen], hva er grunnen til det? Og hva synes du om disse forbudene?
- Har området endret seg vesentlig mens hun/han/de har bodd der?
  - Hva synes man om det?
- Er befolkningssammensetningen endret vesentlig (sosialt, demografisk, sosioøkonomisk, kulturelt, etc.)?
  - Hvordan vurderer man disse endringene?
- Om det ikke er sagt:
  - Betyr naboene/nabolaget noe for deg?
  - Kjenner man naboene?
  - Er naboene venner, bekjente eller for en stor del ukjente?
  - Hvilke naboer har man vært på besøk hos/hatt besøk av?
    - Hvem er det en oftest drar på besøk til/får besøk av generelt?
  - Er det en ”stikk innom” kultur her?/kan man låne noe av naboene?
  - Barnevakt i nabolaget (vært selv/brukt nabo som det)
  - Hvor bor ens nærmeste venner?
  - Hva heter disse og hvordan ble man kjent?
  - Hvor ofte treffes man, hva gjør man sammen og hvor?
  - Hva er viktig for at man skal bli venn med noen?
  - Venners alder og ”nasjonalitet”
  - Hvor bor nærmeste slekt og hvor ofte treffes man?
- Hvor godt kjenner man området og nærliggende steder (navngi og få forklart hvordan og om man kjenner noen der)?
- Er området en bor i trygt?
  - Har man selv opplevd noe ubehagelig?
- Er dette stedet ”hjemme”?/føler man seg ”hjemme” her?
  - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva er eventuelt hjemme?
- Identifiserer man seg selv med stedet/området/nabolaget?
  - Hvorfor/hvorfor ikke?
  - Har man sterke bånd til området?
    - Er det andre områder en føler seg sterkere knyttet til/man kanskje heller vil se som sitt ”sted”?
    - Passer stedet her din nåværende livsfase/livsstil?
      - Hva med de andre i husholdet?
      - Føler du at du og dine naboer (stort sett) har felles verdier/oppfatninger?
      - Hva slags verdikonflikter finnes evt.?

C Oppvekst og flyttehistorie

- Fødested (by/bydel, eller region/sted/land)
- Hvordan opplevde hun/han/de de ulike oppvekststedene?
  - Oppvekststeder/stedstyper (urbant; by eller forstad, eller ruralt; tettsted eller landsbygd)
  - Boligtyper/boligområdetyper i oppveksten (enebolig, rekkehus, tomannsbolig, lavblokk, høyblokk, bygård, etc.)
  - Positive og negative sider ved disse stedene (romlig-materielle organisering, befolkningssammensetning, sosiale relasjoner, kultur, etc.)

- Er noen av de tidligere bostedene ”idealer”/noe man vil ”tilbake til” – i så fall hvorfor?
- Hvor har man følt seg mest ”hjemme” og hvorfor?
- Hvilket sted er mest lik en selv/identifiserer man seg med?/Hvilket sted føler man seg mest hjemme/har man sterkest tilknytning til? Og hvorfor det?
- Årsaker til flytting i barndom og oppvekst
- Flytting i eller til Oslo og Osloregionen (tidspunkt og årsak)

D Bolig og boligkarriere

- Nåværende boligtype (enebolig, rekkehus, tomannsbolig, lavblokk, høyblokk, bygård, etc.)
  - Størrelse på bolig (kvadratmeter, antall rom)
  - Byggeår
  - Pusset opp?/standard
- Eier eller leier
- Pris/husleie
  - Få evt. utdypet om i hvor stor grad økonomi bestemte valg av bosted
- Tidligere boligtyper (etter å ha flytte ”hjemmefra”)
  - Størrelse
  - Eiet/leiet
  - Standard/kvalitet (opp mot dagens)
- Tilfredshet med dagens bolig (og sted)
- Vurdering av boligen (og de private utearealene og andre fellesarealer som oppgang, blokk, borettslagets eiendom)
- Hva slags bolig kunne hun/han/de egentlig tenke seg?
- Hva er viktigst med en bolig (størrelse, planløsning, beliggenhet, arkitektonisk stil, status, etc.)?
- ”Sier” boligen noe om hvem hun/han/de er?
- Har hun/han/de en eller flere fritidsboliger/hytter, eller et eller flere boliger, i tillegg til ”denne”?
- Hvor ligger de, og hvor ofte og når brukes de?

E Lokale hverdagslige praksiser

- Hvilke deler av stedet brukes og ferdes i? (Alle i husholdet)
  - Hvor handler man?
- Hvilke tidspunkter (i døgnet og gjennom uken)?
- For de med barn: I hvilken grad var skole/barnehage en faktor ved kjøp av bolig
  - Hvilken skole/barnehage går barn i og hvorfor denne?
  - Har man valgt bort noen skoler/barnehager og hvorfor?
    - I hvilken grad var skolekrets en vurdering ved flytting?
  - Er man fornøyd med skolen/barnehagen og hvorfor/hvorfor ikke?
  - Er skole/barnehage relevant om en skal flytte?
  - Hvordan er det å ha barn her?
  - Hvordan trives barna her? (Sett det gjerne opp mot der de evt. bodde tidligere)
    - Hvordan trives de på skolen?
      - Har skolebyttet noen gang vært vurdert? (I så fall hvorfor?)
    - Har de venner i nabolaget?
    - Er de mye ute i området?
      - Hva gjør de ute, med hvem?
      - Hva slags organiserte fritidsaktiviteter bedriver barna i området/utenfor nabolaget?
- Engasjement i og bruk av lokale lag og foreninger, eller i andre nærmiljøaktiviteter (uformelle, men organiserte, sosiale sammenkomster som hageselskaper, grillfester, dugnader etc.)
  - Hvorfor?/Hvorfor ikke?

- Hvordan vurderer man andre naboers engasjement på slike lokale arrangementer som dugnader/velforeninger/i det lokale idrettslaget?
- Om man selv har barn: Hvordan vurderer man andre foreldres engasjement for barnas skolegang osv?
- Engasjement i og bruk av lag/foreninger lokalisert utenfor området?
  - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er du ofte inne på boligsameiets nettsider? Hvordan bruker du denne?
- Har stedet/forstaden de tilbud og institusjoner som er nødvendige eller ønskelige?
- Hva ”trekker” en ut av området og hvor ofte? (Skole, jobb, shopping, kultur)
- Få informantene til å utdype om en går på konserter, kino, museer, osv/hva slags utesteder og kafeer en liker, om en bruker marka mye, osv. Hvordan vurderes stedets utforming (også opp mot hverdagens gjøremål)?
- Er stedet/nabolaget et sosialt fellesskap?
  - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan er Oslo som bosted og er det her man helst vil bo?
  - Føler man seg hjemme i Oslo?
  - Identifiserer man seg med Oslo?
- Oslo blir omtalt som en ”delt by”, hva tenker du om det?
  - Har den etniske og klassemessige sammensetningen i et område innvirkning på egne bopreferanser?

F Stedets omdømme

- Hvilket inntrykk tror man at andre har av stedet?
  - Hva synes du?
- Hvordan framstilles/beskrives stedet i media (lokalt og ev. nasjonalt)?
  - Synes man at medias fremstilling av området [f.eks. Groruddalen] stemmer?
- Har hun/han/de inntrykk av at stedet/nabolaget er attraktivt?
  - Hva synes man selv om nærliggende nabolag og områder?
- Er stedet unikt, eller som mange andre forsteder?
- Hva kalles stedet, eller nabolaget, på folkemunne (noe annet enn ”offisiell betegnelse”)?
- Hvilken oppfatning tror du de som bor i nærheten, i kommunen og på andre steder, har av stedet?
- Hvilke reaksjoner får du av andre når du forteller dem at du bor i/har flyttet til Årvollskogen?
  - Kjenner folk til stedet? Hva vet de om stedet? Har de et positivt/negativt/”nøytralt” inntrykk av stedet?
- Har stedet et godt eller dårlig ”rykte”, hvorfor?
- Har stedet vært omtalt som et ”problemområde”, eller som et ”problemfritt” sted?
- Gir det status å bo der?
- Hva synes hun/han/de om prisnivået, sammenlignet med andre tilsvarende steder?
- Hvorfor tror hun/han/de det er dyrt, eller rimelig?
- Hvilke steder/områder i Oslo ville man helst ikke bo på? Hvorfor?

G Framtidsutsikter

- Hvordan tror man at stedet vil utvikle seg (befolkning, kultur, fysiske struktur, omgivelser, etc.)?
- Er det spesielle ting man er opptatt av?
- Er det noe man er redd for?
- Vil det bli mer eller mindre attraktivt å bo der? Er det et område som er på vei opp eller ned i (sosial) status, eller anseelse? Henger det sammen med pris?
- Hvor lenge kommer man til å bo der?
- Hva har betydning for en eventuell beslutning om å flytte (livsfase, økonomi, bolig, sosiale relasjoner, stedets kvaliteter, omdømme etc.)?
- Kjenner man/vet man om andre i området som har flyttet og i så fall hvorfor?

- Hvor, eller til hva slags typer sted/boligområde, kan hun/han/de tenke seg å flytte til, hvis det blir aktuelt å flytte?
- Kunne man tenke seg å flytte til en annen bolig på dette stedet, eller i dette nabolaget?
  - Vet man om naboer som har flyttet ”internt”?
- Hvis man skal flytte, hva er årsakene til det, og hvilken betydning har dette stedet og hva er bedre med den ”nye” bostedet?

H Om stedsidentitet

- Opplever du Årvollskogen som et unikt sted? I så fall, beskriv?
- Opplever du stedet som distinkt (tydelig avgrenset) fra omkringliggende områder?
- Vil du si at Årvollskogen har en tydelig identitet? Kan du beskrive den?
- Skiller Årvollskogen seg på noen måte ut fra Årvoll for øvrig? (befolkningsmessig etc.)
- Skiller Årvollskogen seg ut fra Bjerke bydel? (I kontrast til Linderud, Tonsen, Veitvet/Sletteløkka) Hva er eventuelle forskjeller og likheter?
- Føler informanten at hun/han/de bor i Groruddalen? Hvilket forhold har man til dette navnet? Føler man at man bor på ”Østkanten”?
- Hvordan opplever du menneskene rundt deg? Deler man mange felles interesser, verdier?
- Har nærhet til naturen noen betydning for deg? I så fall hvilken?
  - Hvor trives du best? På ”landet” (distriktene) eller i det urbane?
- Hvordan passer dette bostedet med deg som person (livsfase, livsstil, oppfatninger, verdier, identitet?)
- Føler du tilhørighet til Årvollskogen? (Som sted, eller det sosiale)